

EL MUSEU REFUGI

L'ACOLLIDA I LA PARTICIPACIÓ CULTURAL DE LES PERSONES EN SITUACIÓ DE SENSELLARISME ALS MUSEUS BARCELONINS



UNIVERSITAT DE
BARCELONA



MARIA BUXÓ FARRÉS
NIUB: 20040996.
TUTORA: NEUS SALLÉS
MÀSTER DE GESTIÓ DEL PATRIMONI
CULTURAL I MUSEOLOGIA, 2022-2023

RESUM

El present treball de fi de màster consisteix en una investigació per poder conèixer de quina forma els museus barcelonins poden acollir a persones en situació de sensellarisme, per tal que puguin fomentar els seus drets de participació cultural. La investigació ha set feta amb el MNAC, sota la temporada d'Apropa Cultura dedicada al sensellarisme.

Per obtenir les dades, hem organitzat tres grups de discussió amb una petita mostra de persones que provenien de diferents entitats socials i seguidament, les transcripcions van ser codificades permetent-nos arribar a unes conclusions i a conèixer l'opinió del públic objectiu.

Quant als resultats, hem pogut conèixer què consideren que són, per ells i elles, el museu acollidor tot i que recomanem ampliar la recerca en estudiar els vincles entre ells i els equipaments culturals, com també què consideren que són els drets culturals i com els poden exercir.

Paraules clau: sensellarisme, cultura, museus, drets culturals, focus groups.

ABSTRACT

This master's thesis consists of research to find out how museums in Barcelona can welcome homeless people, so that they can promote their rights to cultural participation. The research has been done with the MNAC, under the Apropa Cultura season dedicated to homelessness.

To obtain the data, we organized three focus groups of people coming from different social entities and then, we have done the transcriptions where it has been codified allowing us to reach some conclusions and to know the opinion of the target public.

As for the results, we were able to know what they consider to be, for them, the welcoming museum, although we recommend extending the research, studying the links between them and the cultural facilities, as well as what they consider to be their cultural rights and how they can exercise them.

Key words: homelessness, culture, museums, cultural rights, focus groups.

AGRAÏMENTS

Abans de tota l'explicació i veient els resultats obtinguts d'aquest estudi, vull donar les gràcies a totes aquelles persones que han fet possible que pugui presentar aquest treball.

Primerament, vull agrair a la tutora del treball, la Dra. Neus Sallés per les indicacions facilitades durant aquest any per poder construir la investigació que he dut a terme.

També cal dir que un treball d'investigació és sempre una conseqüència d'idees, projectes previs que corresponen a altres persones. Per aquesta raó, el més sincer agraïment a la Dra. Andrea Granell per ser una inspiració a l'assignatura d'Accessibilitat i Inclusió i per la seva amabilitat facilitant-me el teu temps i consells per un futur.

Gràcies, també, al Museu Nacional d'Art de Catalunya, en concret a les companyes del Departament d'Accessibilitat i Inclusió, sobretot a la Teresa González, per deixar-me fer les pràctiques amb vosaltres i començar-me a introduir al món laboral com a museòloga. Ha sigut un autèntic plaer poder iniciar aquest projecte-investigació amb vosaltres i espero que arribi molt lluny. A més a més, agrair el treball que hem fet juntament amb Apropa Cultura, en especial a la Clàudia Torner per facilitar-me la informació i poder executar els grups de discussió que hem fet.

Vull agrair també, a totes i tots els companys/companyes de les entitats socials per haver compartit opinions, indicacions i ajudar-nos a conformar els focus groups que hem fet. Per tant, gràcies a la Rocío d'Arrels Fundació, a la Marta de Càritas i en Roger de la Fundació Assís i representant de la XAPSELL.

Sobretot, agrair a totes les i els participants dels grups de discussió que ens han donat la seva confiança, el seu temps i les seves opinions que han nodrit gran part d'aquest treball.

D'altra banda, gràcies a tots i totes les professionals de museus i del món acadèmic per ajudar-me explicant els seus projectes i investigacions de cultura i sensellarisme, per donar-me alguns consells i motivar-me en la investigació. Gràcies, doncs, en Miquel Sabaté del Museu de Lleida, a la Rose Paquet Kinsley del projecte Inluseum, en Matt Turtle del Museum of Homelessness de Londres, en Manuel Muñoz Bellerin per explicar-nos i aconsellar-nos la seva tesi i finalment a l'Estefania Roderó pels consells donats a l'hora de dissenyar els grups de discussió.

Finalment, també agrair en Youssef Sultan per moderar els grups de discussió i el temps dedicat per fer-ho possible. Com també vull agrair al Museu Etnològic Cultures del Món de Barcelona, sobretot a la Judit Lara, per facilitar-nos un espai de l'equipament cultural per poder desenvolupar els focus groups i les seves dinàmiques.

Res de tot això hauria set possible sense vosaltres. El treball és el resultat de múltiples records que sempre em guardaré. Gràcies infinites a tots vosaltres per haver-ho pogut fer possible.

Barcelona, 13 de juny de 2023.

Entitats col·laboradores



L'AUDITORI



ÍNDEX

RESUM	2
ABSTRACT	2
AGRAÏMENTS	4
Entitats col·laboradores.....	6
SIGLES	12
PRESENTACIÓ	13
CAPÍTOL I: EL MARC TEÒRIC	16
1.1. SENSELLARISME I CULTURA	17
1.1.1. Context museístic	18
1.1.2. El sensellarisme des d'una perspectiva social	24
1.1.3. El sensellarisme femení.....	30
1.1.4. Context nacional: els Drets culturals	34
1.2. JUSTIFICACIÓ DEL PROBLEMA	41
1.3. OBJECTIUS, HIPÒTESI I PREGUNTA D'INVESTIGACIÓ	43
1.3.1. Objectius.....	43
1.3.2. Hipòtesi i pregunta d'investigació	43
CAPÍTOL II: METODOLOGIA	44
2.1. METODOLOGIA	45
2.1.1. Objectes d'estudi: la mostra poblacional seleccionada per l'estudi .	46
2.1.2. Primers contactes	49
2.1.3. Fases de la investigació.....	50
2.2. EINES I INSTRUMENTS	51
2.2.1. Primer grup de discussió: <i>Els drets culturals</i>	52
2.2.2. Segon grup de discussió: <i>Els museu acollidor</i>	53
2.2.3. Tercer grup de discussió: <i>Vincles i la continuïtat</i>	55
2.2.4. Observació i notes de camp.....	58
2.3. CRITERIS ÈTICS	59
CAPÍTOL III: RESULTATS	60
3.1. PRIMERES TROBADES	61
3.1.1. Trobada 1: al Taller d'Arrels (17/04/2023)	61
3.1.2. Trobada 2: Museu Etnològic de Cultures del Món de Barcelona (26/04/2023).....	62
3.2. CODIFICACIÓ FOCUS GROUPS	64
3.2.1. Focus group I: Els Drets Culturals	64

3.2.2. Focus group 2: El Museu Acollidor	83
3.2.3. Focus group 3: Vincles i continuïtat	106
3.3. ALTRES INFORMACIONS	130
3.3.1. Assitència i evolució d'emocions dels i les participants	130
3.3.2. Els museus anglesos i la gratuïtat: els visiten les persones en situació de sensellarisme?	135
CAPÍTOL IV: ANÀLISI DE RESULTATS	137
4.1. ANÀLISI DE RESULTATS	138
CAPÍTOL V: CONCLUSIONS	145
5.1. CONCLUSIONS	146
6.1. FONTS D'INFORMACIÓ	152
CAPÍTOL VI: FONTS D'INFORMACIÓ	152
CAPÍTOL VII: ANNEXOS	162
7.1. BENCHMARKING SENSELLARISME-CULTURA	163
.....	164
7.2. VALORACIONS DELS PARTICIPANTS EN EL PROJECTE <i>ART, EMOCIÓ, INCLUSIÓ</i> DEL MUSEU DE LLEIDA AMB ARRELS FUNDACIÓ SANT IGNASI	166
7.3. FOTOGRAFIES EXPOSICIÓ <i>DONES SENSE LLAR. HISTÒRIES DE SUPERVIVÈNCIA</i> DE CLARA FRONTINO A LA BIBLIOTECA DE NOU BARRIS (DESEMBRE DE 2022)	168
7.4. GUIÓ PRIMERA VISITA AL MUSEU ETNOLÒGIC CULTURES DEL MÓN DE BARCELONA	170
7.5. ENTITATS QUE FORMEN PART DE LA XAPSELL BARCELONA	171
7.6. DOCUMENT INFORMAT SOBRE L'ESTUDI	173
7.7. FOTOGRAFIES DE LES CONSTRUCCIONS DEL FOCUS GROUP 3	175
7.8 BENCHMARKING AMB ALTRES PÚBLICS VULNERABLES	176
7.8.1. Dones	176
7.8.2. Persones migrades	177
7.8.3. Persones amb addicions	178
7.8.4. Persones que estan a la presó	178
.....	178
7.8.5. Persones grans	178

TAULA DE CONTINGUTS

El dibuix que hem emprat com a disseny del treball és un *Autoretrat* d'en Miquel Fuster. Imatge extreta de: Vidal, Jaume (2022): *Entre el cel i l'infern*. Punt Avui, disponible a: <https://www.elpuntavui.cat/cultura/article/19-cultura/2120148-entre-el-cel-i-l-infern.html>

Fig. 1: Definició de museu 2022 segons l'ICOM.....	19
Fig. 2: Taller de modelisme al Museu Marítim de Barcelona.....	22
Fig. 3: Resultat d'una de les activitats del projecte <i>Art, Emoció, Inclusió</i> del Museu de Lleida (2018).....	23
Fig. 4: Tipologia ETHOS (FEANTSA, 2008).....	25
Fig. 5: Gràfic de l'evolució nombre de persones que viuen al carrer a Barcelona entre els anys 2008-2022 (recomptes XAPSELL i Arrels Fundació)	26
Fig. 7: Gràfic nivel d'estudis de les persones que viuen al carrer a Barcelona	28
Fig. 8: Gràfic sobre els anys que fa que viuen al carrer segons les franges d'edat.	28
Fig. 9: Gràfic sobre els principals motius que s'han quedat sense llar.....	28
Fig. 10: Semàfor de les necessitats.....	29
Figura 11: Gràfic d'on solen trobar-se les dones en situació de sensellarisme. Extret de la formació de sensellarisme impartida per la XAPSELL.	32
Fig. 12: Taula sobre els recorreguts vitals de les dones..	32
Fig. 13: Taula de persones que utilitzen habitualment els serveis municipals (2016), segon el nivell socioeconòmic de les persones (en percentatge).....	37
Fig. 14: Taula d'activitats durant el temps lliure.....	38
Fig. 15: Taula de les necessitats, accés-assistència i pràctica d'activitats culturals.	39
Fig. 16: Gràfic sobre la percepció de la participació cultural	39
Fig. 17: Gràfic sobre els motius per incentivar l'activitat cultural.	40

Fig. 18: Taula dels espais important per a la vida cultural de les persones.	40
Fig. 19: Eix cronològic del desenvolupament de la investigació.....	50
Taula 2: informació sobre la recollida de dades (elaboració pròpia).....	51
Taula 3: horari focus group 1 (elaboració pròpia).....	53
Taula 4: horari focus group 2 (elaboració pròpia).....	54
Taula 5: horari focus group 3 (elaboració pròpia).....	56
Fig. 18 i 19: Captures de la codificació oberta a través del programa Atlas.Ti	57
Matriu d'agrupació de temes (prèvi per la codificació axial) (taula 7):	58
Matriu codificació axial (taula 8):	58
Matriu codificació selectiva (taula 9):	58
Taula 10: matriu sobre l'evolució dels estats d'ànim (elaboració pròpia)	58
Taula 25: les persones en situació de sensellarisme, visiten els museus anglesos? (elaboració pròpia)	135
Fig. 20: Mapa conceptual de les principals idees extretes dels focus groups (elaboració pròpia)	138

SIGLES

- **PSLL:** Persona sense llar.
- **SLL:** Sensellarisme.
- **DC:** Drets Culturals.
- **DPVC:** Dret de la Participació a la Vida Cultural.
- **DUDH:** Declaració Universal dels Drets Humans.
- **PIDESC:** Pacto Internacional de los Derechos Económicos, Sociales y Culturales.

PRESENTACIÓ

La present investigació és el resultat de la meva estada de pràctiques al Museu Nacional d'Art de Catalunya, en concret, al departament d'Accessibilitat i Inclusió on hem iniciat un projecte perquè les persones en situació de sensellarisme puguin accedir al museu, sota la iniciativa d'Apropa Cultura qui han dedicat la seva temporada de treball al sensellarisme.

Durant els últims anys, el MNAC està fent un canvi de tomb per convertir el museu en un espai més accessible i inclusiu per a tothom. Elements que podem veure al Pla Estratègic del 2019-2022 en algunes de les seves línies estratègiques dedicades a la dimensió social.

A més a més, dins d'un context de transformació dels equipaments museístics, observem com els museus s'intenten obrir a nous públics. És per aquesta raó, que considero que tothom hauria de poder accedir als museus. Accedir-hi sense etiquetes, o uns dies concrets i on tothom pugui trobar un espai d'acolliment, un refugi, un lloc on es pugui sentir identificat i pugui compartir amb la resta de comunitat, ja que considerem el museu com un punt de trobada.

Per aquesta raó, a banda del context, si partim de les meves consideracions personals, penso que tothom hauria de poder accedir als museus. Crec que és important que els equipaments culturals puguin ser un espai per fer d'altaveu per aquelles persones que se'ls hi han vulnerat els drets i han quedat apartats de la societat, han quedat com a pàries.

A partir dels meus valors ètics, tan personals i professionals, tinc la intenció de fer una petita aportació a totes les persones que no poden fer un oci cultural per diferents circumstàncies, que el sistema els ha deixat sense veu i sense poder

gaudir de la cultura. Aproximar la “cultura legitimada” a les classes populars, als invisibles per la societat perquè puguin nodrir-se/cultivar-se, desconnectar, gaudir de la cultura, en concret dels museus.

També cal comentar, que aquestes idees i valors s’han vist reafirmats a partir de la participació de l’assignatura optativa, del màster Gestió del Patrimoni Cultural i Museologia de la Universitat de Barcelona, Museus i Accessibilitat impartida per la Dra. Andrea Granell on vaig poder veure la importància que hi ha en fer aportacions en el camp de l’accessibilitat als museus i com és una part imprescindible per tots els equipaments culturals.

En segon lloc, per tal de justificar la meva elecció per treballar amb persones sense llar, ha sigut perquè volia conèixer més bé el que suposava el sensellarisme. El sensellarisme, per se, sempre m’ha semblat una de les conseqüències més salvatges del sistema i un càstig catastròfic i injust que els ha tocat viure a les persones afectades. Persones sense drets, ni veu, intenten sobreviure havent-se convertit en part de l’atrezzo urbà de les actuals ciutats cosmopolites. D’aquesta manera, tal com he comentat anteriorment, la meva intenció és aproximar-los-hi la cultura, els museus perquè puguin trobar el seu espai de seguretat, sanador i comunitari. Que deixin de ser invisibles i així doncs, poder mentalitzar a la resta de la ciutadania del problema tan greu que hi ha amb el sensellarisme.

Tanmateix, la investigació l’hem enfocat en la ciutat de Barcelona perquè és una de les ciutats catalanes que presenta unes taxes més altes de persones en situació de sensellarisme. A més, fent la investigació conjuntament amb el MNAC ens interessava treballar amb les persones del voltant del museu i poder fer aportacions en l’àmbit del sensellarisme barceloní i en l’àmbit museístic de la ciutat.

Per tant, el present treball té el principal objectiu de **donar veu a les persones sense llar, per tal de conèixer les seves necessitats i desenvolupar unes**

dinàmiques participatives que ajudin a convertir el museu en un espai acollidor on tothom pot exercir el seus drets de participació en la vida cultural.

En darrer terme, el lector es trobarà el treball estructurat de la següent manera: primerament hi ha una contextualització de tota la informació relacionada amb el sensellarisme, sensellarisme-cultura i drets culturals per tal de descriure el problema d'investigació, dissenyar la hipòtesi i els objectius que ens hem proposat. Seguidament, descrivim la metodologia emprada i passem a fer un anàlisi de les dades. Finalment, hi ha les conclusions per comentar les limitacions i algunes recomanacions per futures investigacions, a més d'una valoració general de la investigació.



CAPÍTOL I: EL MARC TEÒRIC

1.1. SENSELLARISME I CULTURA

Iniciant la nostra recerca sobre **persones en situació de sensellarisme i museus o de sensellarisme-cultura, ens trobem una mancança important d'estudis** o investigacions sobre el tema. Tot i aquesta falta, trobem alguna petita aportació i algun projecte esporàdic executat per algun museu.

Partint d'aquí, comentem l'estudi de la Rose Paquet Kinsley (2012) qui va investigar com els museus es poden aproximar a les persones en situació de sensellarisme i com aquestes persones poden accedir als museus. Paquet, per tal de demostrar la seva hipòtesi i els objectius va fer un focus group al Frye Art Museum a Seattle, juntament amb l'empresa Path with Art, on va proposar dues dinàmiques per tal de conèixer l'opinió del públic objectiu. En primer lloc, va dinamitzar un debat on els participants havien d'apuntar idees sobre què havien de saber els museus per incloure i posar a disposició alguns serveis o que és el més important que han de conèixer els museus. La segona dinàmica que van dur a terme, va consistir a treballar amb grups per pensar alguna proposta sobre algun projecte ideal entre les persones sense llar i els museus on havien de detectar les barreres per prevenir-les o abordar-les.

També ens trobaríem la tesi doctoral del Manuel Muñoz Bellerin (2019) qui va estar estudiant els beneficis del teatre, com a eina d'empoderament, a les persones en situació de sensellarisme. Muñoz va estar realitzant diferents tallers de teatre, on els participants anaven dissenyant i col·laborant en l'obra de teatre que van crear. Entremig d'aquests tallers, l'autor va executar diferents focus groups que tractava diferents temes: alguns eren proposats pel mateix autor i alguns altres proposats pels mateixos participants, principalment que feien referència a qüestions quotidianes que els afectava el seu dia a dia, ja que va treballar amb persones que vivien en albergs.

1.1.1. Context museístic

Quant al **context** que trobem els **museus**, aquestes institucions han anat evolucionant des del moment de la seva creació fins a l'actualitat. Els actuals museus intenten obrir-se a nous públics i crear espais significatius per a tothom perquè les persones s'hi puguin sentir identificades (Masoliver, 2022), ja que han set espais demandats per part de la ciutadania perquè tinguin una funció social-comunitària (Navajas, 2012: 245).

Els museus de l'actualitat intenten seguir la teoria de la Nova Museologia, en concret, de la Museologia Social. Una tendència que s'està intentant imposar per fer dels museus, no només dipòsits d'objectes, sinó que també estan estretament relacionades amb la comunitat on poden desenvolupar altres activitats culturals (Alemán, s.d.: 1).

Observem com hi ha hagut una metamorfosis en les institucions museístiques, ja que a priori es plantejava el museu com un espai pel "plaer" d'una minoria caracteritzat per ser un magatzem de cultura. Però ha fet el pas per ser concebut com un espai útil per a la societat, un espai cultural al servei de tothom; el museu entès com un magatzem de la memòria d'una societat, una eina educativa permanent i un punt de desenvolupament social, cultural i econòmic (Navajas, 2020: 66).

En definitiva, l'eix vertebrador del museu social és el desenvolupament sostenible, a través de la participació de les comunitats, grups d'interès, gestió i socialització del patrimoni. A més a més, tal com cita Lavado, el museu social també és aquell "museu de tots i per a tots". És a dir, és un equipament integrador i inclusiu, intercultural, respecte a les identitats i reconeix el passat. Per tant, els pilars del nou museu social són: **l'educació, l'accessibilitat i la inclusió**. (Rey-García, Salido-Andrés, Sanzo & Álvarez, s.d.: 118-119; Lavado, 2015: 54) Termes que ja ens trobem en la nova definició de museu de l'ICOM (2022):

“

Un museo es una institución permanente sin ánimo de lucro al servicio de la sociedad que investiga, **colecciona**, conserva, **interpreta** y expone el patrimonio material e inmaterial. Abiertos al público, **accesibles** e **inclusivos**, los museos fomentan la **diversidad** y la **sostenibilidad**. Funcionan y se comunican de forma **ética**, **profesional** y con la participación de las comunidades, ofreciendo **experiencias variadas** para la educación, el disfrute, la **reflexión** y el **intercambio de conocimientos**.

Fig. 1: Definició de museu 2022 segons l'ICOM. Imatge extreta de Museu de Ciències Naturals de Barcelona (2022): *ICOM aprueba una nueva definición de museo.*

Davant d'una societat on l'exclusió social apareix com una característica estructural, els museus han d'optar per afavorir la creació d'una societat del benestar fonamentada en la seva capacitat inclusiva on no existeixi cap mena de barrera. Buscar la universalitat suposa obrir-se al diàleg entre cultures a través d'un procés de construcció de significats i pensaments compartits. El museu multicultural ha de ser un espai on es puguin escoltar les veus de tots els grups socials, en especial, aquelles veus dels exclosos, marginats, explotats i desplaçats per diferents motius, per tal d'aconseguir espais capaços de generar vincles comunitaris i identitaris on es pugui mantenir viva la memòria d'una comunitat o d'un poble concret. Els museus han de ser participatius i convertir-se en àgores on tothom es pugui expressar i es creï una dinàmica basada en l'ètica del trobament i del diàleg amb l'altre com algú diferent (Hernández, 2018: 128, 132).

De fet, els museus són potencials contribuïdors en la lluita de les desigualtats socials i tenen una responsabilitat de fer-ho. Tot i això, als museus i al sector cultural en general, hi ha persones que els sembla una assignatura incòmoda, ja que consideren que aquest rol més social és quelcom imposat i innecessari. Per

aquesta raó, els museus se'ls ha vinculat més en ser vistos com a ens per assolir uns reptes més culturals que socials (Sandell, 2002: 3).

Durant els últims anys hi hagut una reivindicació des dels sectors més socials, cap als museus, on insisteixen la capacitat que tenen d'influir i afectar en la societat. Per aquesta raó, actualment veiem que hi ha un desenvolupament d'estudis més conceptuals i sofisticats on intenten investigar la representació de l'impacte que tenen els museus en la vida de les persones i les seves comunitats, com també quin paper fan els equipaments culturals en el moment d'afrontar algunes manifestacions específiques com el de la desigualtat, el racisme, la sanitat empobrida, la criminalitat o la desocupació laboral (Sandell, 2002: 3).

Tanmateix, treballs recents demostren i suggereixen l'impacte positiu que poden tenir els museus en les persones que es troben en una situació de desavantatge o marginades de forma individual, com un actor per catalitzar la seva pròpia recuperació personal i ser un vehicle per l'empoderament individual en les comunitats on viuen, a més de contribuir que la societat sigui més equitativa (Sandell, 2002: 4).

En el context dels museus socials, les responsabilitats requerides passen per un reconeixement no només del potencial impacta per oprimir les desigualtats socials, sinó també a obligar les organitzacions a desplegar iniciatives culturals i socials en relació els valors de la societat contemporània. Això suposa que les responsabilitats socials reclamin un reconeixement a l'hora de fer que els museus s'utilitzen per a les finalitats socials (Sandell, 2002: 19).

De fet, Edmund Barry Gaither (1992: 58) comenta el següent (recuperat de Sandell, 2002: 19):

Museums have obligations as both educational and social institutions to participate in and contribute towards the restorations of wholeness in the communities of our country.¹

Tot i això, també hem de tenir en compte que acceptar, fer un museu social i moral presenta uns problemes complexos per totes aquelles persones que treballen per fer-ho possible. Des de problemes de balanç, parcialitat o un judici moral (Sandell, 2002: 19).

Amb aquesta introducció sobre el context museològic, com ja hem comentat, tampoc és que hi hagi projectes establerts de formes permanents als museus. De fet, majoritàriament veiem diverses **exposicions temporals** que tenen l'objectiu de sensibilitzar la població sobre el sensellarisme. Alguns exemples serien:

- ***Dones sense llar. Històries de supervivència*** (2022-2023): és una exposició temporal itinerant a diferents centres cívics i biblioteques de Barcelona, comissariada per la Clara Frontino. Aquesta exposició (podeu veure les fotografies als annexos), molt petita està formada per una estructura de plafons on trobem una fotografia molt gran i un breu text que comenta l'experiència de la dona que surt a la fotografia. A l'últim plafó hi ha una explicació molt breu què és el sensellarisme.
- ***Retrats sense sostre*** (2014). Una mostra fotogràfica que es podia veure al Centre Cívic Convent de Sant Agustí. Servia per sensibilitzar a la població i explicar les situacions amb què es troben les persones sense llar.
- ***Reflexa'T*** (2021). Amb el grup de comissaris de l'associació Minerva van fer una mostra fotogràfica de la realitat sense llar. Aquesta exposició es trobava al Centre Cívic Pati Llimona.

¹ "Els museus tenen l'obligació de ser institucions educatives i socials de participar i contribuir a la restauració de la integritat de les comunitats del nostre país" (Barry Gaither, 1992: 58).

- *Art al marge* (2017): amb la comissària Yanis Lammaris, l'exposició va ser una mostra fotogràfica on les fotografies van ser realitzades per individus que viuen al ras i van mostrar la cruesa del fet de viure al carrer. Aquesta exposició es podia veure al Campus Toulouse Business School.

Algunes propostes museístiques on els museus treballen amb persones sense llar serien les següents. En primer lloc, el Museu Marítim de Barcelona, l'any 2012, va treballar amb Arrels Fundació pel desenvolupament del projecte temporal *Arrels de Mar* que va consistir (Soldevila, 2014):

1. Van oferir una visita guiada al museu on se'ls va explicar de forma senzilla i amena què és el museu i quina és la seva funció, a més d'un recorregut guiat a les exposicions temporals i a la col·lecció permanent.
2. Seguidament, es va fer un taller de modelisme organitzat conjuntament amb l'Associació d'Amics del Museu Marítim, on va estar realitzant uns models d'embarcacions petits i molt senzills.
3. Per últim, van fer una navegació amb el pailebot de Santa Eulàlia pels voltants del litoral barceloní.



Fig. 2: Taller de modelisme al Museu Marítim de Barcelona. Imatge extreta de: <http://museusiaccessibilitat.blogspot.com/2014/12/arrels-de-mar.html>

Un altre projecte interessant és el que van desenvolupar al Museu de Lleida, juntament amb la Chus Oteyza voluntària d'Arrels Fundació Sant Ignasi amb el projecte *Art, Emoció i Inclusió* (Informació cedida per Miquel Sabaté, 2022). En aquest projecte hi van participar persones que pateixen algun tipus d'addicció,

situacions de vulnerabilitat, exclusió i sensellarisme per tal d'ajudar en el procés de recuperació de la seva salut, dignitat i reinserció social. Es van fer un seguit de visites a exposicions de temporals i també es van fer tallers artístics.

El projecte es va desenvolupar al llarg de l'octubre a juny, durant dues hores a la setmana, durant el 2018. Cada mes es visitava una exposició o un taller d'algun artista i durant les tres sessions següents es treballava amb una activitat. Quant a les avaluacions que es van fer del projecte, podem destacar que van ser molt positives i les podem consultar als annexos.

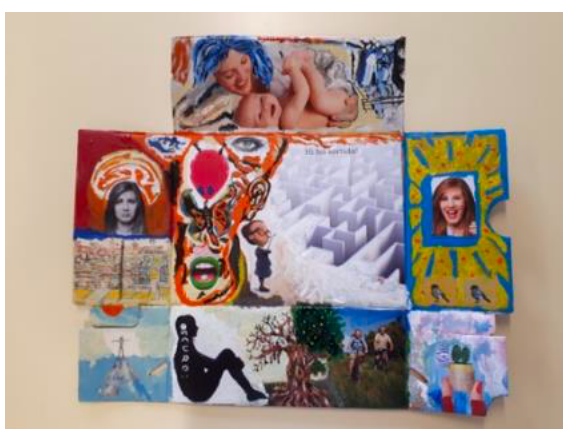


Fig. 3: Resultat d'una de les activitats del projecte *Art, Emoció, Inclusió* del Museu de Lleida (2018). Imatge cedida per Miquel Sabaté (Departament d'Educació del Museu)

Al món anglosaxó veiem unes iniciatives molt atractives que són per fomentar espais de participació i bancs de registre². D'aquí, doncs, trobaríem els projectes de la Library of San Francisco, Human Library o el Story Corps que són bancs de registre per explicar les històries i experiències de totes aquelles persones que han patit exclusió social i expliquen les seves vivències.

També observem apostes per a tallers d'Arts in Health amb persones que es troben en situació de sensellarisme³ o exposicions que s'han fet alguns equipaments culturals com el Museum of Homelessness (Londres)⁴, Ripon

² Aquests bancs de registre són l'emmagatzematge d'experiències personals, per tal que es pugui fer una difusió en diferents formats (llibres, vídeos...).

³ Vegeu als annexos els projectes desenvolupats.

⁴ És un museu que va ser creat el 2014. Encara no tenen seu física, però treballen amb diversos museus del Regne Unit amb l'objectiu de sensibilitzar a la gent sobre el sensellarisme i ajudar a les persones que es troben en aquesta situació, treballant sobretot retratant realitats del sensellarisme a través de l'art, la història i la cultura a través de construir nous discursos museològics. El museu va ser creat per la Jessica i en Matthew Turtle, una parella que ha patit una experiència directa amb el sensellarisme. Per més

Museums (UK), Royal Academy of Art (Londres) o al Museum of Street Culture (Dallas, TX) o l'exposició temporal i itinerant *Love Beyond Walls* impulsada pel Dignity Museum (Atlanta, Georgia) que serveixen per sensibilitzar a la població general sobre la situació de sensellarisme.

Finalment, destacar el projecte *Pathways to Wellbeing* del The Holbourne Museum a Bath on es fan diversos tallers d'Arts in Health amb persones que es trobaven en una situació de sensellarisme/exclusió social, gent gran i adolescents per tal de fomentar el seu benestar. Aquest projecte va ser fet en diverses fases, sempre seguint una clau participativa i va obtenir molts bons resultats.

1.1.2. El sensellarisme des d'una perspectiva social

Tot i la falta de treballs acadèmics previs de l'estudi del sensellarisme i cultura, sí que trobem una recerca més ampla en el camp social. Començant per definir què és el sensellarisme, s'ha de dir que és un fenomen format per uns problemes estructurals que condueixen a aquesta situació. Cada persona que es troba en aquesta situació és desigual a la resta, però té punts en comú que els condiciona com els efectes de les crisis socioeconòmiques, o també els diferents cicles que presenta el capitalisme. (Muñoz, 2019: 99)

El concepte de sensellarisme ha anat evolucionant al llarg de la història, com també la concepció i el tractament de les persones que es troben en aquesta situació. Actualment, la definició més acceptada és la que estableix FEANTSA (1995) que diu:

Por persona en situación de sin hogar se entiende aquella persona incapaz de acceder y mantener un alojamiento personal y adecuado por sus

informació recomanem consultar el llibre Turtle Jessica & Turtle Matt (2021): *Rewriting the script: power and challenge through a Museum of Homelessness*. Chynoweth, A., Lynch, B., Petersen, K., Smed, S., *Museums and social change. Challenging the unhelpful museums* (pp. 48-59), Oxon i Nova York: Ed. Museum meanings.

propios medios o con la ayuda de los Servicios Sociales, así como aquellas personas que viven en instituciones (hospitales, cárceles, etc.) pero no disponen de alojamiento personal donde ir al salir y personas que viven en alojamientos infrahumanos o en situación de claro hacinamiento.

FEANTSA també ha establert diferents tipologies de sensellarisme que són les conegudes tipologies ETHOS. Trobem quatre categories i fins un total de 13 tipus de perfils de persones que es troben en una situació de sensellarisme (FEANTSA, 2008):

Cp TIPOLOGIA ETHOS	
<p>A. Sin techo</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Vivir en un espacio público (sin domicilio) 2. Pernoctar en un albergue y/o forzado a pasar el resto del día en un espacio público 	<p>C. Vivienda insegura</p> <ol style="list-style-type: none"> 8. Vivir en una vivienda sin título legal (vivir temporalmente con familiares o amigos de forma involuntaria, vivir en una vivienda sin contrato de arrendamiento- se excluyen los ocupas-, etc.) 9. Notificación legal de abandono de la vivienda 10. Vivir bajo la amenaza de violencia por parte de la familia o de la pareja
<p>B. Sin vivienda</p> <ol style="list-style-type: none"> 3. Estancia en centros de servicios o refugios (hostales para sin techo que permiten diferentes modelos de estancia) 4. Vivir en refugios para mujeres 5. Vivir en alojamientos temporales reservados a los inmigrantes y a los demandantes de asilo 6. Vivir en instituciones: prisiones, centros de atención sanitaria, hospitales sin tener donde ir, etc.) 7. Vivir en alojamientos de apoyo (sin contrato de arrendamiento) 	<p>D. Vivienda inadecuada</p> <ol style="list-style-type: none"> 11. Vivir en una estructura temporal o chabola inadecuada 12. Vivir en una vivienda no apropiada según la legislación estatal 13. Vivir en una vivienda masificada

Fig. 4: Tipologia ETHOS (FEANTSA, 2008).
 Imatge extreta de Catalunya Plural (2021):
Personas sin hogar, la última frontera.

<https://catalunyaplural.cat/es/personas-sin-hogar-la-ultima-frontera/>

Les persones en aquesta situació han anat sumant un seguit de successos vitals estressants encadenats⁵ que, juntament amb altres factors, els han desembocat en aquesta situació. També presenten una mala autoestima i un desequilibri mental que com a conseqüència, fa que tinguin unes emocions i sentiments negatius o que se sentin inferiors a la resta de persones, la falta de confiança en

⁵ Els successos vitals són diversos, però els que predominen són: la separació de la parella sentimental com a detonant o uns problemes d'addicció previs. Aquestes situacions els acaben generant un sentiment de culpabilitat i s'autocastiguen. D'altra banda, també trobem altres successos traumàtics que han anat patint al llarg de la seva vida com: la mort dels progenitors o d'un d'ells; la separació traumàtica dels pares; pare amb problemes d'alcoholisme i violent; pallisses de la seva mare o pallisses dels internats o violacions/abusos sexuals. (Cruz, Cortés, Fernández, González, Molina, Castillo, Bonet, Calero, 2008).

un mateix, que s'aïllin de la societat (Cruz, Cortés, Fernández, González, Molina, Castillo, Bonet, Calero, 2008).

El problema és que amb els pas dels anys de viure al carrer, afegint tots els problemes d'autoestima i els desequilibris mentals, es van cronificant⁶ provocant l'autoconvenciment de la vida al carrer és la correcta i tenen dificultats de canvi. Això no significa que anteriorment no hagin fet intents de canvi, s'han anat trobant amb diferents obstacles o respostes negatives que com a conseqüència els genera una situació de desesperança. (Cruz, Cortés, Fernández, González, Molina, Castillo, Bonet, Calero, 2008).

Coneixent això, si ens fixem en algunes dades ens trobem que el fenomen del sensellarisme va en auge. De fet, a Barcelona cada vegada hi ha més persones que dormen al carrer, tal com mostra l'informe de dades de 2022 d'Arrels Fundació aproximem la xifra que **1231 persones viuen al carrer** (Arrels Fundació, 2023: 9).

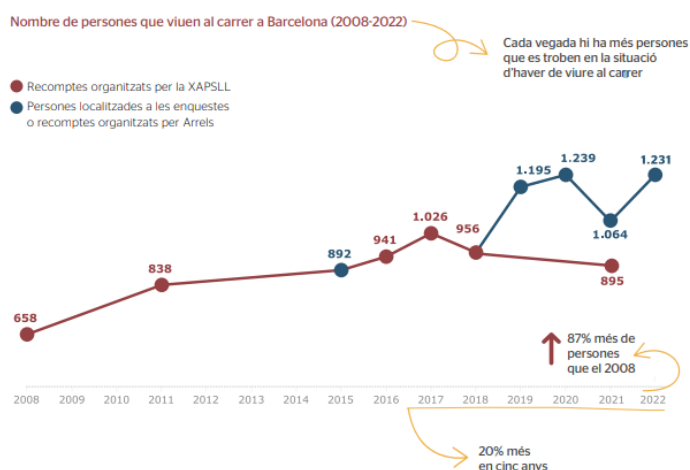


Fig. 5: Gràfic de l'evolució nombre de persones que viuen al carrer a Barcelona entre els anys 2008-2022 (recomptes XAPSL i Arrels Fundació)

Imatge extreta d'Arrels Fundació (2023): *Viure al carrer a Barcelona. Radiografia d'una ciutat sense llar* (Informe #ningú dormint al carrer, núm. 4). Barcelona: Arrels Fundació, p. 9

Tot i no haver dades exhaustives, les persones localitzades per part de l'equip d'Arrels Fundació és que hi ha 4899 persones que es troben en una situació de sensellarisme. Si desglossem aquesta xifra el que ens trobem és (Arrels Fundació, 2023: 10):

⁶ Els individus que estan cronificats són els que estan pitjors per l'aïllament que han anat endinsant-se per culpa de la subcultura marginal, tot i que són molt autònoms.

- 1231 persones que viuen al carrer.
- 865 persones es troben vivint en assentaments i locals que segueixen aquesta dinàmica.
- 2803 persones allotjades en recursos públics i privats per a persones sense llar.

Majoritàriament, trobem **que hi ha més homes que dones vivint als carrers de Barcelona**. Això és degut que les dones solen practicar el que s'anomena sensellarisme ocult (surten i tornen a una situació de carrer o viuen com a okupes/habitatges que no són habitables o tenen un sostre a canvi de diferents tipus de favors).

La majoria d'aquestes persones, tenen una mitjana d'edat de 44 anys i el 70% d'elles són d'origen intercomunitari, amb una mitjana de 4 anys i 4 mesos fa que viuen al carrer (Arrels Fundació, 2023: 13-15, 22).

Homes que viuen al carrer ♂	Dones que viuen al carrer ♀
Espanya 26%	Espanya 48%
Romania 13%	Romania 14%
Marroc 18%	Marroc 7%
Itàlia 3%	Itàlia 3%
Pakistan 3%	França 3%
Senegal 3%	Polònia 3%
França 2%	Argentina 3%
Polònia 2%	Brasil 3%
Algèria 2%	Bòsnia i Hercegovina 3%
Bulgària 2%	Lituània 3%
Colòmbia 2%	Sèrbia 3%
Argentina 1%	Nicaragua 3%
Brasil 1%	
Bòsnia i Hercegovina 1%	
Altres països d'origen 20%	
NS/NC 3%	

(n=354)

Fig. 6: Taula dels països d'origen de les persones en situació de carrer a Barcelona

Imatge extreta d'Arrels Fundació (2023): *Viure al carrer a Barcelona. Radiografia d'una ciutat sense llar* (Informe #ningú dormint al carrer, núm. 4). Barcelona: Arrels Fundació, p. 15

La majoria de persones que es troben en aquesta situació, tenen els estudis secundaris acabats.

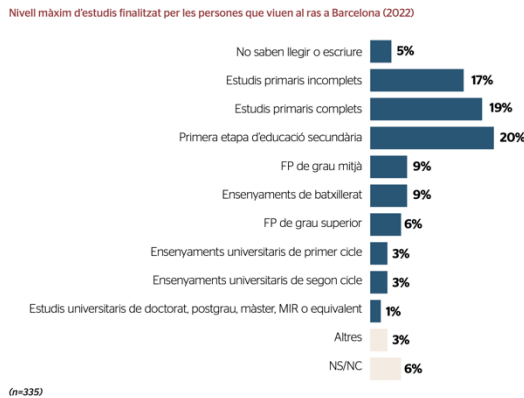


Fig. 7: Gràfic nivell d'estudis de les persones que viuen al carrer a Barcelona

Imatge extreta d'Arrels Fundació (2023): *Viure al carrer a Barcelona. Radiografia d'una ciutat sense llar* (Informe #ningú dormint al carrer, núm. 4). Barcelona: Arrels Fundació, p. 18

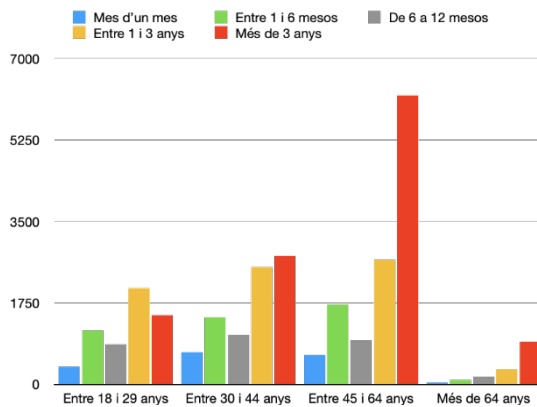


Fig. 8: Gràfic sobre els anys que fa que viuen al carrer segons les franges d'edat.

Gràfic d'elaboració pròpia segons les dades publicades a l'INE l'any 2022.

El sensellarisme té causes estructurals que són molt diverses. La gran majoria de les persones que es troben en aquesta situació és perquè no tenen feina ni ingressos estables. Seguidament trobem que les altres causes solen ser per una separació de la parella, per problemes familiars i per desnonaments. De forma més reduïda és per les persones migrades, per problemes d'addiccions o per problemes d'impagament de l'allotjament (Arrels Fundació, 2023: 26).

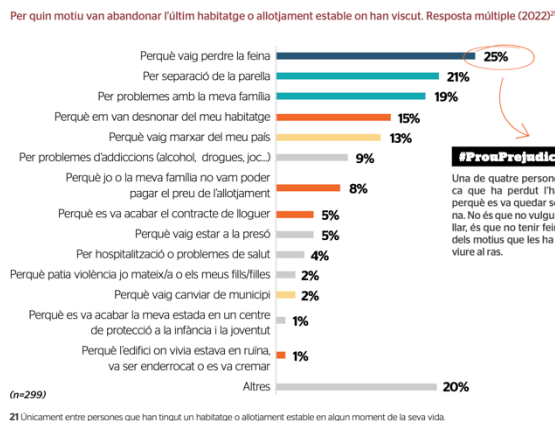


Fig. 9: Gràfic sobre els principals motius que s'han quedat sense llar.

Imatge extreta d'Arrels Fundació (2023): *Viure al carrer a Barcelona. Radiografia d'una ciutat sense llar* (Informe #ningú dormint al carrer, núm. 4). Barcelona: Arrels Fundació, p. 26

També veiem que les principals dificultats per les persones que dormen al carrer són les d'aconseguir diners, menjar calent, gestions burocràtiques i trobar algun lloc cobert on descansar durant el dia (Arrels Fundació, 2023: 33).

Semàfor de les necessitats. Quines d'aquestes accions poden fer amb més facilitat les persones que viuen al carrer a Barcelona? (2022²³)

- Anar al lavabo
- Alimentar-se
- Accedir a serveis d'higiene
- Tenir roba d'abric
- Accedir a un servei de rober
- Carregar el mòbil o un altre dispositiu
- Accedir a Internet
- Veure o contactar un referent social
- Alimentar-se calent
- Desar les pertinences o la documentació
- Trobar un lloc cobert on descansar durant el dia
- Fer alguna gestió o tràmit de documentació
- Aconseguir diners

(n=349)

Fig. 10: Semàfor de les necessitats.

Imatge extreta d'Arrels Fundació (2023):
Viure al carrer a Barcelona. Radiografia d'una ciutat sense llar (Informe #ningú dormint al carrer, núm. 4). Barcelona: Arrels Fundació, p. 33

Altrament, també hi ha estudis sobre el valor simbòlic que li adjudiquem a la llar des de la perspectiva cultural i social d'Occident. El subjecte es desenvolupa dins d'un espai físic i simbòlic on es creix dins d'un espai segur. Perdre la llar no només és perdre l'habitatge com a lloc físic, sinó que també és perdre un espai de relacions socials i la pèrdua de connexió amb objectes que donen sentit i lògica a la vida. També és perdre un espai de construcció i participació en la societat. La llar és entesa com un espai d'ordre, d'estructuració de la vida, un lloc on conflueixen emocions i ritmes, així com també relacions amb les persones més pròximes i es forma una identitat. (Muñoz, 2019: 105)

En el **context nacional ens trobem que les formes d'abordar el sensellarisme** es destaquen per la forta protecció familiar, la transmissió intergeneracional de la pobresa, la dualització del mercat de treball, les altes taxes de pobresa i atur i les divergències en el sistema provoquen que hi hagi un retard en el disseny de polítiques social, del qual ho veiem reflectit en les poques despeses que es destinen per pal·liar aquestes situacions (Carbonero, 2016: 49 i 61).

Tanmateix, la política social d'Espanya es caracteritza per l'absència d'una legislació de lluita contra la pobresa, la fragmentació entre els sistemes de protecció social universals i assistencials, les transferències de les competències des de l'Estat a les comunitats autònomes i municipis, la combinació entre els actors públics, privats i entitats del sector social en la protecció social, la influència dels cicles econòmics i el retard històric en inversió de despeses de caràcter social. (Carbonero, 2016: 62)

1.1.3. El sensellarisme femení

En els últims anys ens hem adonat que el nombre de dones que es troben en una situació de sensellarisme ha augmentat. Amb **l'alta estereotipació** de la situació, les dones estan més **invisibilitzades** tant al carrer, com també en els estudis científics sobre el tema (Galán, Botija & Gallen, 2022: 2).

Una de les coses que hem de destacar és que, encara que el sensellarisme afecti també els homes, **les dones es veuen més afectades i perjudicades per la situació puix elles viuen una doble discriminació**: per una banda, la de gènere i per una altra la de classe social. A més d'aquests dos factors també hi hauríem de sumar d'altres d'exclusió (l'exclusió sociorelacional i l'exclusió econòmica-laboral). També podem destacar la feminització de la pobresa, la dificultat més gran de trobar feina, la probabilitat més alta de patir violència al carrer o la major possibilitat de tenir més càrregues familiars (Matulič, Vicente, Boixadós & Caïs, 2019: 8; Galán, Botija & Gallen, 2022: 2).

D'altra banda, tornant a recuperar la classificació ETHOS, trobem una major incidència d'elles a les categories 3 i 4 (habitatge insegur i inadequat). Majoritàriament, les dones que solen viure amb barraques o amb infrahabitatges solen ser d'ètnia gitana, encara que durant els últims anys també ha augmentat el nombre de dones migrades que es troben en aquesta situació de viure en assentaments. En canvi, les dones que solen acudir a serveis com els albergs, solen formar un grup molt heterogeni, ja que solen ser persones natives amb pocs recursos econòmics, dones que han patit ruptures familiars, addiccions a

les drogues, prostitutes, dones que pateixin alguna malaltia mental o migrades que pateixen un dels problemes citats, o simplement que es troben en una situació passatgera d'il·legalitat i de falta de treball (Matulič, 2015: 67). En definitiva, **les dones solen patir més d'aquest sensellarisme ocult**⁷.

El gènere també és un concepte molt important per entendre aquests processos d'expulsió i les seves possibilitats de recuperació. Sonia Panadero, el 2012, amb el seu estudi longitudinal dedicat a les dones en situació de sensellarisme va poder aportar unes evidències sobre el tema que són:

- L'existència de diferents necessitats que presenten les dones, respecte als homes en situació de sensellarisme.
- Deteriorament especial a causa de les variables de la salut física i mental.
- Situació de major vulnerabilitat en el cas de les dones.

Més endavant Sonia Panadero, amb el seu grup d'investigació, van dissenyar un altre estudi titulat *Discriminación interseccional. Estigma social y trauma emocional en mujeres en situación de sin hogar* que encara en l'actualitat s'està desenvolupant, però es va iniciar per donar respostes a les preguntes que van sorgir de l'estudi previ, ja citat, sobre les malalties mentals que pateixen les dones sense llar.

Per l'estudi es van implicar persones sense llar que es troben en diverses situacions: persones que utilitzen alguns serveis cedits per entitats socials o l'Ajuntament de Madrid; també es van incloure les persones que es troben en situació de carrer i les persones que participen de diferents programes de participació com els d'Housing First. Per fer l'estudi es van incloure a 138 homes i 121 dones (Panadero, 2022).

Tot i que la majoria d'elles feia sis anys que vivien en una situació de sensellarisme, sí que hem de destacar que les dones tenen tendència d'aplicar

⁷ El sensellarisme ocult és aquell que tot i que la persona tingui un sostre i no viu a l'intempèrie, no té una llar.

el fenomen de la "**porta giratòria**" que significa que tenen més tendències d'entrar i sortir d'aquesta situació més extrema. Això és degut per les activitats econòmiques, que sovint realitzen o també per les seves relacions sentimentals que les feien treure d'aquests circuits més visibles. Solen ser trajectòries més cícliques i intermitents que els homes, mostrant la complexitat de la realitat (Panadero, 2022; Sala, 2023).

Les dones solen tardar més a arribar al carrer i també s'hi estan menys temps vivint al carrer, ja que per raons de gènere cultiven més les relacions socials i també tenen més capacitats d'organització en situacions de problemes. Les dones també estem disposades d'aguantar qualsevol situació per no acabar o sortir més de pressa del carrer. A més que tenim més capacitat de resistència, convertint-se amb un factor de risc i augmentant els successos vitals estressants (Sala, 2023).



Figura 11: Gràfic d'on solen trobar-se les dones en situació de sensellarisme. Extret de la formació de sensellarisme impartida per la XAPSSL.

Infància – adolescència	
Maltractaments	41%
Abús Sexual	31%
Sortida prematura de la llar familiar	61,5%
Abandonament escolar	42%

Al llarg de la vida	
Malaltia, accident o lesió greu	50%
Problemes de salut mental greus	37%
Intents de suïcidi	48%
Separació	46%
Problemàtica econòmica greu	83%
Embaràs no desitjat	46%
Separació d'algun fill/a	32%
Violència física en edat adulta	52%
Agressió sexual	32%
Violència per part de la parella	56%

FONT: elaboració pròpia a partir de Sucesos vitales estresantes en mujeres en situación sin hogar. Vázquez Cabrera, J.J., Rodríguez Moreno, S.I., Roca Morales, P. y Panadero Herreró, S. (2019).

Fig. 12: Taula sobre els recorreguts vitals de les dones. Taula feta a partir de *Sucesos vitales estresantes en mujeres en situación de sin hogar* de Sonia Panadero (2016) Extret de la formació de sensellarisme impartida per la XAPSSL.

D'altra banda, també cal comentar que **la violència està molt present** en la vida d'aquestes dones (puix un 80% d'elles han patit violència física o bio-sexual en algun moment); una major violència que la que pateixen els homes. De fet, aquesta violència ja es presenta en edats molt primerenques, fent que s'acabi perpetuant al llarg de la seva vida. Per tant, aquests episodis de violència han facilitat l'arribada a la situació de sensellarisme (Panadero, 2022).

Tanmateix han rebut o patit pèrdues i diferents ruptures sentimentals. De fet, les **dones en situació de sensellarisme pateixen un total de 7-8 successos vitals estressants al llarg de la seva vida** i han agreujat aquesta situació d'exclusió social (Panadero, 2022; XAPSELL, 2023).

Aquestes dones han patit les següents violències al llarg de la seva trajectòria vivint en una situació de sensellarisme: física, de gènere, sexual, psicològica, econòmica, ambiental, estructural, cultural, simbòlica perpetuada per diferents agents: amics, familiars, coneguts, arrendataris, per individus amb qui mantenen una relació sexo-afectiva, professionals, comunitat, altres persones sense llar i viscudes en diferents contextos i en diferents moments del cicle vital (Sala, 2023).

Les experiències de violència i discriminació generen un gran impacte en les dones, sobretot en la simptomatologia posttraumàtica, demostrant el 26,4% de les dones tindria un possible trastorn d'estrès posttraumàtic; en el cas de la simptomatologia depressiva un 35% de les dones presenten trets moderats o greus.

Finalment, quant a l'autoestima les experiències de rebuig ha provocat que tinguin una menor autoestima respecte als homes (Panadero, 2022). A causa del fet que el carrer sigui concebut com espai perillós i hostil per elles, sinó que també significa vulnerar totes les normes socials associades a la identitat femenina. Per una dona, acabar al carrer, suposa un patiment emocional i un

sentiment de fracàs personal més elevat que el cas dels homes (Sala, 2023).

A través de l'hetero designació d'algunes actituds i comportaments que la societat heteropatriarcal ens ha designat, veiem que les dones reben una major discriminació per aquests factors culturals. En el cas que alguna d'elles pateixi algun tipus de toxicomania, ja que el consum de drogues s'associa més al gènere masculí i com a conseqüència aquestes dones estan doblement penalitzades per seguir uns comportaments desviats associats al seu gènere, provocant que es trobin més marginades i en situacions més vulnerables (Matulič, 2015: 68).

1.1.4. Context nacional: els Drets culturals

Un altre dels temes del nostre interès recau en els drets culturals. Uns drets que estan recollits a la Declaració Universal dels Drets Humans (DUDH) i també al Pacte Internacional dels Drets Econòmics, Socials i Culturals (PIDESC), però no estan del tot fonamentats pel seu lliure exercici. Trobem teoria diversa sobre els drets culturals, des dels dos documents citats, fins a la Declaració de Mèxic sobre les Polítiques Culturals de 1982 (UNESCO), com també a destacar per la seva essencialitat la Declaració de Friburg sobre els Drets Culturals (UNESCO, 2007) que és un dels instruments claus en l'àmbit cultural puix el seu valor recau en reunir i fer explícits quins són aquests drets per tal de donar'ls-hi més importància i relacionar-los amb la resta de drets humans.

Tot i això, les desigualtats socials són moltes i evidents el qual es tradueix en la falta d'igualtat d'accés a la cultura tot i la tendència institucional al consum cultural. Aquesta desigualtat acaba condicionant, també, en un desenvolupament més ric del capital social i cultural d'un individu per tal que es pugui moure per la societat. És així doncs, que el fet de no poder accedir a la cultura implica no poder accedir al significat de les coses i estar exclòs del sistema (Ramos, 2022: 4).

Tradicionalment, l'accés a la cultura ha set molt jeràrquic, les diferents formes d'accedir-hi, antigament, mantenien les estratègies enfocades a la contemplació

i consum de l'objecte cultural. Aquesta estratègia accentua el consum cultural i no atén al poder democràtic que té la cultura i les possibilitats de la ciutadania interessada en l'activitat cultural no professional, el qual ha anat accentuant la bretxa d'accés (Ramos, 2022: 5 i 8).

Però a poc a poc, es van obrint nous camins de l'accés a la cultura que van lligats amb el consum i el gaudi de la gestió comunitària. A finals del segle XX, l'excel·lència cultural és entesa com una imposició institucional, una condició de mercat. Com a conseqüència, trobem que els moviments socials comencen a produir i oferir alternatives a través de les pràctiques i la innovació cultural urbana, ja que treballen en la creació de nous canals d'accés cultural més oberts (Ramos, 2022: 5 i 10).

Per tant, entenem per **drets culturals les demandes que fa un individu o un grup a determinades accions o omissions per part de l'Estat en la raó de la seva cultura** (Loewe, 2008).

Quant a les **polítiques nacionals** que s'han fet al respecte, hem de dir que a Espanya actualment no existeixen lleis estatals generals en matèria de cultura; la majoria de normes solen fer referència a la protecció del patrimoni històric (Llei 16/1985, de 24 de juny del Patrimoni Històric Espanyol (LPHE)) i també el de la salvaguarda del PI (Llei 10/2015, de 26 de maig). D'aquesta manera, no veiem cap llei en referència als DPVC (Martinell & Barreiro, 2020: 31).

La majoria de lleis sobre els Drets Culturals (DC) que hi ha s'han desenvolupat a escala autonòmica. Tot i això detectem una mancança de legislació també a les autonomies. Tot i que un exemple és la Llei foral de Navarra 1/2019 sobre els Drets Culturals de 15 de gener⁸ i la formació de la llei catalana dels DC (Martinell & Barreiro, 2020: 32).

⁸ Aquesta llei vol garantir l'accés als espais culturals i exercir els drets culturals (Art. 1). Entenen que els Drets Culturals es fomenten a partir dels següents valors (Art. 4): llibertat, diversitat cultural, igualtat de gènere, participació, no discriminació, pluralisme, cohesió social, accessibilitat i desenvolupament sostenible.

Centrant-nos amb la proposta de Llei catalana sobre els DC durant el 2021 fins ara, la Generalitat de Catalunya i l'Ajuntament de Barcelona han començat a dissenyar un avantprojecte de la futura Llei dels Drets Culturals. Per tal de dissenyar-la, s'han fet uns processos participatius⁹ amb diferents equipaments culturals i es van arribar a les següents conclusions: **la llei ha d'abordar les desigualtats socioeconòmiques d'accés a la cultura, la necessitat d'una educació cultural i artística i lluitar contra la precarietat laboral de les treballadores del sector cultural** (Generalitat, 2023).

A la memòria preliminar sobre la Llei de Drets Culturals ens comenten que el punt de partida es troba a l'article 22 de l'Estatut d'Autonomia de Catalunya on ens diu (Generalitat, 2022):

totes les persones tenen dret a accedir en condicions d'igualtat a la cultura i al desenvolupament de llurs capacitats creatives individuals i col·lectives.

A més a més, el 2020 el Govern va acordar declarar la cultura com un bé essencial i s'hauria de garantir el seu accés i els drets culturals a la ciutadania. D'aquesta manera, la Generalitat constata que existeix un problema real donat que les persones que viuen amb rendes més baixes no poden accedir a la cultura; com també la desigualtat es produeix per altres factors com el de gènere.

Els drets culturals serien: llibertat d'escollir lliurement la identitat cultural; llibertat d'expressió i d'opinió; llibertat d'accés lliure i equitatiu a la cultura (Patrimoni Material i Patrimoni Immaterial); producció i creació literària, artística, científica i tècnica; dret de participar en la vida cultural lliurement; coneixement a cultures tradicionals i populars; recuperació de memòria cultural i històrica; rebre informació dels Drets Culturals, producció i difondre informació cultural; protecció i gaudi.

A la llei, tenen previst dedicar part del pressupost autonòmic a aquesta llei per tal de garantir una bona sostenibilitat. De fet, també es contempla que els museus de titularitat estatal tindran un dia gratuït a la setmana (és una de les condicions si volen que l'Estat els continuï donant les subvencions). A més a més, també es fa una promoció d'incloure en la ciutadania en processos participatius relacionats amb els DC i el seu correcte exercici.

Per a més informació, recomanem consultar el BOE Ley Foral 1/2019, de 15 de enero, de Derechos Culturales de Navarra: <https://www.boe.es/buscar/pdf/2019/BOE-A-2019-1541-consolidado.pdf>

⁹ Per més informació recomanem consultar: <https://www.jornal.cat/noticia/37641/finalitza-el-proces-participatiu-de-la-futura-ley-de-drets-culturals>

D'altra banda, fer una diagnosi sobre les desigualtats existents en l'àmbit cultural a la capital catalana encara és una qüestió pendent. No hi ha suficients dades per poder analitzar en totes les definicions els problemes que poden patir algunes persones per accedir a la cultura (Barbieri, Canal, Fernández, Manils, Moralesa, Manzano, Partal, Pascual, Quintana, Salazar i Tort, 2019: 6)

Hi ha diversos factors que provoquen que es generin unes desigualtats, en primer de tot la classe social és un d'ells. Si mirem els resultats de l'Enquesta de Serveis Municipals de Barcelona (2016) detectem que les classes amb renda més baixa tenen una participació a les activitats culturals molts més inferior que les classes mitges i altes (Barbieri, Canal, Fernández, Manils, Moralesa, Manzano, Partal, Pascual, Quintana, Salazar i Tort, 2019: 7).

Persones que utilitzen habitualment els següents serveis municipals (2016). Per nivell socioeconòmic de les persones. En percentatge.

% columna	Total	Nivell Socioeconòmic		
		alt	mitjà	baix
Zones verdes (parcs i jardins)	78,7	82,6	80,2	71,2
Aparcament	34,2	40,5	35,8	25,1
Autobús	73,0	73,5	71,2	78,7
Metro	77,6	76,4	78,9	73,9
Bicing	10,8	18,2	11,6	3,7
Instal·lacions esportives	31,2	36,7	34,0	18,7
Serveis d'informació i atenció als ciutadans	48,9	55,0	50,6	39,5
Centres de serveis socials	22,7	14,3	20,9	33,5
Activitats culturals	57,4	74,7	61,4	33,7
Festes populars	67,1	72,0	69,8	55,4
Mercats municipals	70,2	69,8	70,8	68,7
Biblioteques públiques	50,8	56,9	54,7	34,3
Centres cívics	28,9	29,7	30,6	22,7
Aplicacions per a dispositius mòbils de l'Ajuntament	33,2	41,7	36,2	17,9

Font: Enquesta de Serveis Municipals de Barcelona (2016)

Fig. 13: Taula de persones que utilitzen habitualment els serveis municipals (2016), segon el nivell socioeconòmic de les persones (en percentatge).

Taula extreta de l'estudi de Barbieri, Canal, Fernández, Manils, Moralesa, Manzano, Partal, Pascual, Quintana, Salazar i Tort (2019): Cultura i desigualtat a Barcelona. Indicadors i reflexions per al debat i la recerca sobre la participació cultural a la ciutat. Disponible a:

<http://observatoripublics.icrpc.cat/cat/recursos/cultura-i-desigualtat-a-barcelona-indicadors-i-reflexions-per-al-debat-i-la-recerca-sobre-la-participacio-cultural-a-la-ciutat.html>

Per concloure aquest apartat, cal comentar els resultats de l'enquesta de participació i necessitats culturals de població de Barcelona realitzada per l'ICUB i publicada el 2020¹⁰. Es van fer 1650 enquestes i els entrevistats eren barcelonins a partir dels setze anys fins a més de seixanta-cinc anys, d'una selecció dels barris de renda baixa, mitja i alta. Van estar tractant el tema de la participació cultural, les necessitats culturals i els valors que associen a la cultura. Quant a les variables que van tenir presents van ser: en quina intensitat

¹⁰ Per a més informació, recomanem consultar ICUB (2020): *Enquesta de participació i necessitats culturals de Barcelona. Procés d'elaboració i anàlisi de resultats*. Barcelona, Ajuntament de Barcelona. Extret de: https://barcelonadadescultura.bcn.cat/wp-content/uploads/2020/02/EnqCultura2019_Informe_CA.pdf

participen de la cultura i de quina manera ho fan i quina era la pràctica cultural materna.

Veiem que la població barcelonina és diversa i extensa, fan varies activitats culturals tot i que veiem que hi ha una limitació amb les activitats associades a la cultura legitimada¹¹, ja que la majoria participen de les activitats de la cultura no legitimada¹² o col·laboren en qüestions promogudes per entitats socials (ICUB, 2021: 35).

TAULA 1. ACTIVITATS DURANT EL TEMPS LLIURE. RESUM PER RFD.

P1. EM POT DIR LES 3 ACTIVITATS QUE LI AGRADA FER EN EL SEU TEMPS LLIURE?

	BARRIS			
	TOTAL	RFD BAIXA	RFD MITJANA	RFD ALTA
Activitats esportives	39,7	38,5	40,1	41,2
Passejar per la ciutat	37,8	42,7	35,0	35,4
Llegir	29,4	25,5	31,2	32,7
Activitats digitals	22,7	23,7	22,5	21,4
Anar al teatre/cinema/concerts	22,3	15,4	24,0	32,5
Excursions o sortides fora de la ciutat	11,7	8,9	12,5	15,4
Quedar amb amics	11,2	8,9	11,8	14,3
Manualitat/bricolatge	10,3	12,1	9,1	9,8
Pràctica artística	10,1	9,6	11,4	7,4
Estar amb la família	8,6	10,8	7,6	6,5
Visitar museus i llocs de la ciutat	6,5	3,8	7,3	10,2
Cuidar la mascota	5,3	5,1	5,6	4,7
Altres cursos de formació	4,8	4,9	4,9	4,2
Creació artística	3,0	1,8	3,4	4,4
Voluntariats i altres act. socials	2,3	2,7	2,4	1,1
Act. al centre cívic/cultural del barri	2,1	2,7	2,0	0,7
Cap activitat	1,2	1,6	1,1	0,4
Formació artística	0,4	0,4	0,2	0,9
Altres activitats	0,3	0,2	0,4	0,2
Ns/Nc	0,2	0,4	0,0	0,5
N	1655	553	551	551

Fig. 14: Taula d'activitats durant el temps lliure.

Taula extreta de l'estudi de l'ICUB (2020): Enquesta de participació i necessitats culturals de Barcelona.

Procés d'elaboració i anàlisi de resultats. Disponible a:

https://barcelonadadescultura.bcn.cat/wp-content/uploads/2020/02/EnqCultura2019_Informe_CA.pdf

En alguns barris s'evidencia que viure en un determinat lloc condiona l'accés en la participació cultural a Barcelona, sobretot en tot allò que ofereix la cultura legitimada. Per ser més concrets, els barris de renda baixa, el 50% de la població no accedeix a cap activitat d'aquest tipus i per tant presenten més necessitats en accedir-hi i tenint una percepció de la seva baixa participació, mentre que les classes més altes, aquesta dada és del 28%. Tot i això, aquesta diferència no la

¹¹ La cultura legitimada ha estat definida com aquelles activitats que són reconegudes i produïdes per institucions culturals o altres agents del sector que presenten més poder prescriptiu. Són aquelles activitats que tenen més càrrega en la legitimitat social ICUB (2020): *Enquesta de participació i necessitats culturals de Barcelona. Procés d'elaboració i anàlisi de resultats*, p. 8.

¹² La cultura no legitimada són totes aquelles activitats i pràctiques informals, populars, comunitàries que formen part de la vida quotidiana i contribueixen en el desenvolupament dels Drets Culturals de les persones i les comunitats. ICUB (2020): *Enquesta de participació i necessitats culturals de Barcelona. Procés d'elaboració i anàlisi de resultats*, p. 117.

detectem en la participació d'activitats de la cultura no legitimada (ICUB, 2021: 36, 67-69).

TAULA 6. NECESSITATS: ACCÉS/ASSISTÈNCIA I PRÀCTICA ACTIVITATS CULTURALS. RESUM PER RFD.

P6. LI AGRADARIA FER, O FER MÉS SOVINT, ALGUNA D'AQUESTES ACTIVITATS?

	TOTAL	BARRIS		
		RFD BAIXA	RFD MITJANA	RFD ALTA
Accés o assistència	72,6	82,6	68,2	64,3
Anar al cinema	39,5	50,5	33,6	33,5
Anar al teatre	34,8	39,1	31,2	36,5
Anar a concerts	29,9	33,1	27,6	29,9
Visitar exposicions, museus	28,1	31,9	27,0	23,0
Anar a espectacles de dansa	13,1	16,4	11,6	10,8
Activitats relacionades amb la literatura	4,2	4,6	4,2	3,2
Llegir llibres	3,2	5,0	2,4	1,8
Pràctica	35,5	37,9	35,0	31,7
Ballar o fer dansa de qualsevol tipus	13,9	18,4	11,6	11,2
Pintar, dibuixar, fer escultures	14,0	16,4	13,8	9,6
Escriure	7,7	10,2	6,2	6,8
Tocar instruments, cantar, fer música	5,8	3,2	7,4	7,0
Participar en obres de teatre	5,1	6,6	4,8	2,8
Fer fotografia o creacions audiovisuals	1,5	2,0	1,4	0,6
N	1500	501	500	499

Fig. 15: Taula de les necessitats, accés-assistència i pràctica d'activitats culturals.

Taula extreta de l'estudi de l'ICUB (2020): Enquesta de participació i necessitats culturals de Barcelona. Procés d'elaboració i anàlisi de resultats. Disponible a: https://barcelonadadescultura.bcn.cat/wp-content/uploads/2020/02/EnqCultura2019_Informe_CA.pdf

GRÀFIC 33. PERCEPCIÓ SOBRE LA PARTICIPACIÓ CULTURAL. RESUM PER RFD.

P7. EN GENERAL, CREU QUE VOSTÈ PARTICIPA EN ACTIVITATS CULTURALS MÉS O MENYS QUE LES PERSONES DE LA SEVA EDAT?

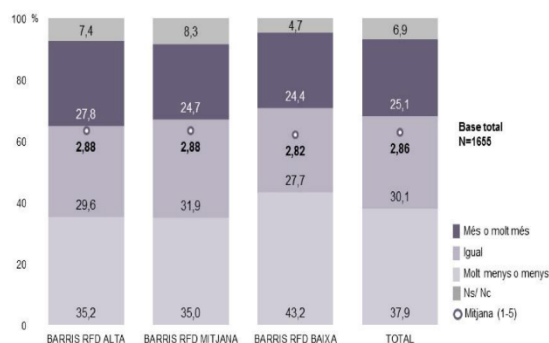


Fig. 16: Gràfic sobre la percepció de la participació cultural

Taula extreta de l'estudi de l'ICUB (2020): Enquesta de participació i necessitats culturals de Barcelona. Procés d'elaboració i anàlisi de resultats. Disponible a: https://barcelonadadescultura.bcn.cat/wp-content/uploads/2020/02/EnqCultura2019_Informe_CA.pdf

Quant als resultats de les necessitats culturals que l'ICUB va detectar, veiem com els participants enquestats volen dedicar més temps a l'oci cultural i donen molta importància a les activitats culturals, sobretot de participar en la cultura legitimada. Hi ha una sèrie de factors que influeixen a la participació en la vida cultural que serien (ICUB, 2021: 71):

- Tenir amics o familiars per participar de forma conjunta.
- Connexió amb interessos i necessitats pròpies.
- Proximitat en el barri.

- El preu (el preu o la gratuïtat són elements que limiten o afavoreixen en la participació cultural).

GRÀFIC 35. MOTIUS PER INCENTIVAR L'ACTIVITAT CULTURAL. RESUM PER RFD.

P8. ARA LI LLEGIRÉ UNES FRASES. EM PODRIA DIR EN QUIN GRAU ESTÀ D'ACORD AMB CADASCUNA D'ELLES?

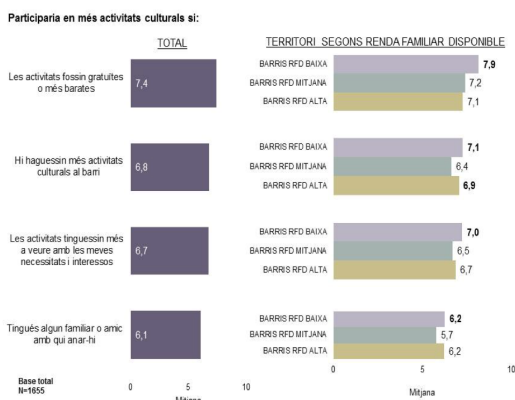


Fig. 17: Gràfic sobre els motius per incentivar l'activitat cultural.

Taula extreta de l'estudi de l'ICUB (2020): Enquesta de participació i necessitats culturals de Barcelona. Procés d'elaboració i anàlisi de resultats. Disponible a:

https://barcelonadadescultura.bcn.cat/wp-content/uploads/2020/02/EnqCultura2019_Informe_CA.pdf

Finalment, els resultats extrets sobre els valors i els actius culturals, la ciutadania dona molta importància en el fet de rebre ensenyaments artístics. Els valors de la cultura segons la ciutadania són la convivència, l'apreciació de punts de vista diferents o l'oportunitat de relacionar-se amb els altres detectant que la cultura i les arts són necessàries per a les arts (ICUB, 2021: 88).

Destacaríem que les persones que viuen en barris de renda més baixa no valoren tant els museus com els de renda mitjana o alta, de fet els individus de renda més baixa valoren més espais comunitaris com les biblioteques o centres cívics. Però aquesta valoració no només està relacionada amb el poder adquisitiu de cada un, sinó com més alts són els nivells d'estudis, més valoració se li vincula a la cultura (ICUB, 2021: 90-95).

TAULA 8. ESPAIS IMPORTANTS PER A LA VIDA CULTURAL DE LES PERSONES. RESUM PER RFD.

P2. PER A VOSTÈ, QUINS SÓN ELS 3 ESPAIS O LLOCS MÉS IMPORTANTS PER A LA VIDA CULTURAL D'UN BARRI?

	TOTAL	BARRIS		
		RFD BAIXA	RFD MITJANA	RFD ALTA
Espais culturals clàssics	76,0	74,7	75,4	80,7
Biblioteca	45,1	49,5	41,2	46,9
Centre cívic, casal de barri, ateneu	45,3	54,8	38,8	43,5
Teatre, espai de concerts	14,0	4,0	19,8	18,9
Cinema	10,2	3,4	12,8	16,9
Sala d'exposicions o museu	7,0	3,4	8,8	9,8
Llibreria	1,7	0,5	2,4	2,2
Escola de música o d'arts	0,7	0,5	0,5	1,3
Altres espais de vida cultural	57,7	60,7	56,5	54,7
Plaça, parc, platja	41,7	41,7	42,3	39,6
Equipaments esportius	11,0	15,4	9,5	5,5
Escola, institut, llar d'infants	7,9	10,5	6,8	5,8
Cafeteria o bar	6,5	3,8	7,5	9,5
Mercat, centre comercial	6,1	6,2	5,3	8,5
Casal de gent gran	5,5	10,7	2,6	2,9
Centre religiós	4,0	3,8	4,4	3,1
Discoteca	0,4	0,2	0,7	0,0
Cap espai	0,4	0,2	0,5	0,5
Ns/Nc	7,4	7,3	7,5	7,1
N	1655	553	551	551

Fig. 18: Taula dels espais important per a la vida cultural de les persones.

Taula extreta de l'estudi de l'ICUB (2020): Enquesta de participació i necessitats culturals de Barcelona. Procés d'elaboració i anàlisi de resultats.

Disponible a:

https://barcelonadadescultura.bcn.cat/wp-content/uploads/2020/02/EnqCultura2019_Informe_CA.pdf

1.2. JUSTIFICACIÓ DEL PROBLEMA

Havent presentat el context més teòric sobre el nostre estudi, veiem la inexistent investigació que hi ha sobre sensellarisme i cultura. Tot i això, observem com l'àmbit cultural durant els últims anys ha anat iniciant estudis sobre les desigualtats culturals per intentar fer-hi front i fer l'accés a la cultura més equitatiu. Així doncs, ens trobem amb un estudi del sensellarisme molt enfocat des de l'àmbit social, on no es tenen en compte les necessitats culturals de les persones que es troben en aquesta situació i per tant és complicat identificar-les per la manca d'estudi i de recaptació de dades sobre el tema.

De les fonts consultades, identifiquem que alguns segments de la població no visiten els equipaments culturals per unes causes socioeconòmiques que no els permeten fer ús de l'oci cultural de cultura legitimada, o també perquè són persones migrades que no s'acaben de sentir integrades per la manca d'un discurs interseccional. Tot i aquest esbiaixament, observem que les persones que viuen en rendes baixes presenten els interessos de visitar els equipaments culturals de cultura legitimada.

Veiem que hi ha un col·lectiu totalment exclòs de les activitats normatives de les societats contemporànies que són les persones que es troben en una situació de sensellarisme. Un cas que s'intenta invisibilitzar, però cada vegada és més present i viu als carrers o en els habitatges *okupats*. En general, detectem una mancança d'estudis de públics des d'una vessant sociodemogràfica puix no s'estudien aquestes dades dels públics dels museus, per tant, no podem identificar tampoc si les persones en situació de sensellarisme visiten aquests equipaments culturals tot i que ens podem donar una idea que no ho fan per la invisibilització i atacs aporofòbics en que es veuen sotmesos.

La present investigació està dirigida, doncs, en identificar les necessitats culturals que presenten les persones en situació de sensellarisme i establir

recomanacions o línies estratègiques sobre la transformació dels museus perquè siguin espais inclusius i oberts a tothom. D'aquesta manera, l'estudi busca fer aportacions i contribuir en establir una teoria sobre la inclusió a espais culturals per tal que els museus segueixin unes tendències d'igualtat i ajudin a contenir el problema que certs grups socials no poden fer ús d'aquest oci cultural. Considerant que els estudis publicats sobre la inclusió als museus presenten una mancança en treballar en grups socials en situació d'exclusió social o en situació d'extrema vulnerabilitat, resultant importantíssim per comprendre la inclusió i l'obertura dels museus per a tothom.

La idea és que aquesta investigació sigui transcendent a altres camps d'estudi i pugui servir per abordar el sensellarisme des de la perspectiva cultural. Per tant, la voluntat d'aquest estudi és que pugui servir a totes aquelles persones que es troben en situació de sensellarisme i s'intentarà trobar les solucions per resoldre el problema de la seva inexistència de visita als museus, com també hi ha la intenció d'obrir al camp o idees per futurs estudis en relació al sensellarisme i cultura.

1.3. OBJECTIUS, HIPÒTESI I PREGUNTA D'INVESTIGACIÓ

1.3.1. Objectius

Els objectius de la investigació són:

1. **Conèixer l'opinió de la població que es troba o s'ha trobat en una situació de sensellarisme, a través d'un procés participatiu.**
2. **Identificar la forma de com convertir el museu en un espai acollidor on tothom pugui exercir els seus drets culturals.**

En aquest sentit, els **objectius específics** de la investigació són els següents:

1. Entendre de quina forma poden les institucions culturals, fomentar els drets culturals i el dret de participació en la vida cultural.
2. Fomentar els vincles entre les persones i les institucions culturals.
3. Oferir un espai de diàleg sobre temes que els interpel·len.

1.3.2. Hipòtesi i pregunta d'investigació

D'aquesta manera, la hipòtesi que intentarem demostrar és la següent:

- A través d'uns processos participatius ens donarà un full de ruta per convertir els museus en espais acollidors on tothom pot exercir el seus drets culturals i els seus drets de participació cultural, ja que podrà solventar aquestes necessitats.

Per tant, la pregunta d'investigació és:

- Aquest estudi enfocat en el sensellarisme i museus, ens porta a preguntar-nos: de quina manera els museus es poden convertir en espais acollidors-amables-oberts per tothom, per tal que les persones puguin exercir els seus drets culturals?



CAPÍTOL II: METODOLOGIA

2.1. METODOLOGIA

Quant a la metodologia que emprarem per fer la investigació, hem seleccionat un **enfocament qualitatiu** que es caracteritza per la comprensió de la complexitat i significat de l'experiència humana, a més que busca saber què pensen les persones dins del context d'on viuen el fenomen social estudiant. A través de les tècniques qualitatives creiem que a partir de la comprensió i la interpretació de l'observació d'aquestes persones podem entendre més bé la situació en què es troben. A través de la investigació qualitativa localitzarem l'observador al centre i tindrem una major aproximació cap a aquestes persones, per tal de desxifrar quins significats li donen aquestes persones a la cultura.

Així mateix, per conèixer les experiències d'aquest grup social que estem investigant, ho farem a través d'unes **tres sessions de grups de discussió** dels quals cada un tractarà un tema diferent. Hem escollit l'eina dels focus groups perquè volíem que fos quelcom participatiu per intentar que fos el màxim d'inclusiu.

Finalment, haurem de tenir en compte algunes possibles limitacions que ens presentarà la investigació. L'eina dels grups de discussió, que comentarem més a profunditat a continuació, ens pot presentar una opinió esbiaixada perquè obtindrem l'opinió subjectiva dels i les participants.

A més a més, també hi haurà un canvi respecte a les seves opinions, a mesura que anem treballant els diferents temes dels focus groups. Tanmateix, aquesta influència de les opinions, es podria veure afectada per la participació de persones que treballen en entitats culturals i en les entitats socials que actuen amb les persones sense llar. Aquests dos grups, podria ser que presentessin unes motivacions diferents i que acabés manipulant l'opinió real dels nostres participants. Tot i això, optarem per aquesta heterogeneïtat de grup, per intentar copsar el màxim les opinions des de les diferents perspectives professionals i personals.

2.1.1. Objectes d'estudi: la mostra poblacional seleccionada per l'estudi

Abans d'explicar més a profunditat els objectes d'estudi seleccionats, cal comentar que prèviament van haver-hi diferents trobades amb un dels responsables de la XAPSSL (Xarxa d'Atenció de Persones Sense Llar) perquè ens ajudés a connectar amb les entitats col·laborades.

Respecte a això, les entitats socials que treballaran amb nosaltres són:

- **Càritas Barcelona:** aquesta entitat per l'existència de la **Comissió Mixta** que és un grup de persones voluntàries que van viure una situació de sensellarisme. Actualment, aquest grup, realitza diferents dinàmiques i participa en processos culturals i educatius per fer una difusió i sensibilització del fenomen del sensellarisme, explicat de primera mà.
- **Arrels Fundació** és una entitat que treballa atenent a les persones que es troben vivint al carrer i també facilitant alguns habitatges socials per tal de pal·liar amb les conseqüències del sensellarisme. El que més ens ha interessat d'Arrels és el programa cultural que tenen on duen a terme diferents activitats: des de tallers artístics amb les persones ateses, col·laboracions amb diversos equipaments culturals (teatres o museus) i també fomenten la creació artística d'aquestes persones (un cas significatiu és tota l'obra de Miquel Fuster). D'altra banda, també hem cregut que és interessant la seva col·laboració per tot el treball acadèmic que presenten de forma anual a partir dels recomptes que fan.
- **Fundació Assís:** com Arrels Fundació, Assís també treballa atenent a les persones que viuen al carrer i faciliten alguns habitatges socials per als individus afectats. El que és més interessant és la iniciativa d'estudi de sensellarisme femení i com són de les poques entitats que ofereixen un servei no mixt cap a les dones afectades. Com també fa Arrels, la Fundació Assís també col·labora amb diferents programes d'Apropa Cultura o de diferents equipaments culturals, a més dels informes i diagnòstics que presenten.

Tenint el contacte de les entitats establert, demanarem que cada organisme social seleccioni a un mínim de dues persones i un màxim de tres que poguessin estar interessades a col·laborar amb els focus groups. Per filtrar una mica, demanarem que vinguin persones que tinguin inquietuds culturals i que siguin o hagin set individus que facin algun tipus d'oci cultural.

Per tant, les característiques dels i les participants del grup de discussió és el següent:

Taula 1: taula sobre els participants (elaboració pròpia)

ENTITAT	PARTICIPANTS	SEXE
Càritas	Persona de referència 1	Dona
	Participant 1	Dona
	Participant 2	Home
Arrels Fundació	Persona de referència 2	Dona
	Participant 3	Home
	Participant 4	Home
	Participant 5	Home
Fundació Assís	Persona de referència 3	Home
	Participant 6	Dona

	Participant 7	Home
Institucions culturals	Participant 8	Dona
	Participant 9	Dona

Per ser més detallades i es puguin conèixer més bé les i els participants en situació de sensellarisme, ens trobem a una mostra que:

1. L'edat mitjana dels i les participant és de cinquanta-cinc anys, ens trobem a dos participants amb edat més extrems. Un d'ells té setanta-cinc anys, mentre que un altre en té trenta anys. Amb aquesta diversitat d'edat ens poden aportar diferents mirades per les seves experiències diverses i els valors generacionals que han anat adquirint.
2. Com també podem veure hi ha predomini masculí, reflexa de la mateixa realitat del sensellarisme.
3. Tots els participants s'han trobat o es troben en una situació de sensellarisme, tant sigui vivint al carrer, com també havent d'okupar habitatges o pernoctant en albergs/centres, etc. Per tant, recuperant la tipologia ETHOS segons FEANTSA, ens trobem en persones que han estat dins del grup A (*roofless*), grup C (*insecure housing*) i grup D (*habitatge inadquat*). Actualment, es troben tots dins del grup B (*houseless*) perquè viuen en habitatges facilitats per les entitats socials que els han ajudat.
4. La major part de la mostra és d'origen nacional, tot i que també hi ha alguns membres que són d'origen intercomunitari.

2.1.2. Primers contactes

Tenint en compte els participants, farem dues trobades prèvies als focus groups. La primera la farem al taller d'Arrels Fundació (Carrer Ample, núm. 3 de Barcelona) on ens trobarem totes i tots els participants amb el mediador dels focus groups. Considerem fer una primera trobada a una de les entitats per començar a construir un vincle de confiança amb els i les participants i perquè notin que estem interessats en conèixe'ls.

D'altra banda, l'espai escollit per fer els focus groups va ser el Museu Etnològic de Cultures del Món. L'elecció d'aquest museu va ser per diversos motius. Per part de les entitats es va recomanar anar a un museu que es trobés al centre de Barcelona per temes d'accessibilitat perquè fos més fàcil d'arribar. Tanmateix, durant la primera trobada explicada anteriorment, vam portar fotografies de diferents museus¹³ on es podrien desenvolupar els grups de discussió. Seguidament, es va fer una votació anònima i per majoria van sortir el Museu Etnològic Cultures del Món i com a segona opció el MNAC.

La segona trobada va ser al Museu Etnològic Cultures del Món de Barcelona on vam ensenyar els espais de la institució i també on estaríem treballant perquè es familiaritzessin, a més de construir un espai de seguretat¹⁴.

¹³ Els museus que podien escollir eren: el Museu del Disseny, el MACBA, el MNAC, Museu Frederic Marés, Museu Etnològic Cultures del Món.

¹⁴ Vegeu als annexos el guió de la visita.

2.1.3. Fases de la investigació

La investigació s'ha desenvolupat seguint el següent pla d'investigació:

CRONOGRAMA



Fig. 19: Eix cronològic del desenvolupament de la investigació.

Elaboració pròpia.

2.2. EINES I INSTRUMENTS

En aquest apartat explicarem més en profunditat l'eina que utilitzarem per obtenir els resultats que són els focus groups que van ser tots amb un guió semiestructurat, ja que ens donarà la llibertat d'obtenir opinions i podrem anar seguint el guió per portar el debat a saber els objectius que a continuació comentarem¹⁵. Com a característiques generals que presenten és que tots van tenir una **durada màxima de dues hores**, a més que també se'ls van facilitar unes llibretes que els servia com a dietari i també per afegir-hi comentaris sobre les sessions o idees que se'ls hi acudissin. Seguidament, deixem una taula de resum sobre la recol·lecció de les dades:

Taula 2: informació sobre la recol·lecció de dades (elaboració pròpia)

On es van realitzar les sessions dels grups de discussió?	A l'aula didàctica del Museu Etnològic de Cultures del Món de Barcelona.
En quines condicions es van desenvolupar?	Els grups de discussió sempre van ser intercanvis grupals. En aquest cas no va haver-hi entrevistes individuals prèvies.
Com es van registrar les sessions?	Les primeres trobades (taller d'Arrels i museu) es van prendre notes a mà en un diari de camp. Els focus groups es van registrar a través de gravacions d'àudio i observacions de camps que es van prendre les notes a mà al diari de camp.
Com es van contactar amb els participants?	Els van escollir les entitats socials amb qui treballem. El canal de

¹⁵ Els disseny definitiu dels focus groups el va acabar de definir el moderador, Youssef Sultan (2023).

	comunicació va ser un grup de WhatsApp i per correu electrònic.
--	---

2.2.1. Primer grup de discussió: *Els drets culturals*

Actualment, a Barcelona ja es comença a formular una llei sobre els Drets Culturals. Aquests drets recollits per la DUDH o el PIDESC s'han vist vulnerats i no tots els grups socials els poden exercir amb facilitat. És per aquest motiu, que hem cregut importantíssim fer un grup de discussió on es debatés sobre aquests drets.

Partint d'aquí, ens hem establert una sèrie **d'objectius** del que volem aconseguir amb les dinàmiques que comentarem seguidament:

1. Conèixer l'opinió dels participants sobre què vol dir tenir drets culturals i de quina manera es poden exercir.
2. Identificar les barreres (simbòliques, socioculturals, econòmiques, territorials, de classe o estatus, de gènere, origen, etc.); identificar les desigualtats existents en la participació cultural.
3. Reflexionar entorn de les lògiques legitimadores al voltant de la pràctica cultural.

Per tant, el focus group es desenvoluparà de la següent manera:

- Els **materials** emprats van ser: llibretes o blocs de notes i bolígrafs per cada participant.
1. **Dinàmica 1:** a partir d'uns talls de la pel·lícula *The Public* (2018), es va fomentar el debat i la reflexió. La reflexió i el debat es va fer a partir d'un seguit de preguntes que van ser:
 1. Què heu vist als tres talls? Com ho explicaríeu?
 2. En algunes de les qüestions que es tractaven, us hi heu vist reflectits?
 3. Quins elements identifiqueu? Grups de persones, elements, temes...

4. Tenint en compte les tres idees, eixos temàtiques que hem comentat el principi (participació cultural, lògiques legitimadores i desigualtats) quines creieu que s'han vist a la pel·lícula? (A través de la mediació, s'explora cada una de les idees).
2. **Dinàmica 2:** cas Antzoki Zaharra - Teatro Principal de San Sebastián. En aquesta dinàmica, posarem d'exemple el teatre de Donostia per comentar el Dret de la Participació de la Vida Cultural. Explicarem la història del teatre i comentarem com s'intenta obrir un espai tan elitista, cap a la població general, per tal que tingui un accés més equitatiu. Per tal de dinamitzar el treball, inventarem una sèrie de situacions hipotètiques per tal que els i les participants les puguin debatre i reflexionar quina és la millor.

Taula 3: horari focus group 1 (elaboració pròpia)

Horari	
11:00-11:20	Arribada i benvinguda. Es van presentar les dinàmiques.
11:20-12:00	Dinàmica 1
12:00-12:20	Descans
12:20-13:00	Dinàmica 2
13:00	Comiat

2.2.2. Segon grup de discussió: *Els museu acollidor*

El segon dia dels grups de discussió, vam debatre el concepte sobre el museu acollidor. Partint de la revolució contemporània que estan vivint els museus per convertir-se en espais més democràtics i també que serveixin a la comunitat. Ens

trobem amb la necessitat de debatre com es pot fer aquesta transformació de museu tradicional a museu acollidor. Entenem el museu com un espai públic de més i que suposa un lloc de desconexió, d'aprenentatge i de recolliment.

Partint d'aquí, l'**objectiu principal** és conèixer com es poden convertir els museus en espais acollidors, en un lloc d'obertura, d'escolta i de diàleg, a través de l'observació i documentació que fa que hi hagi alguns elements violents i no convidi les persones a fer ús d'aquest tipus d'oci. Per tal d'assolir l'objectiu, la dinàmica que es va desenvolupar va ser la següent:

- Els **materials** utilitzats van ser llibretes o blocs de notes i bolígrafs per a cada participant.
1. **Dinàmica 1:** aquesta dinàmica era fer més treball de camp, ja que els i les participants van anar a fer una volta per les sales del museu, de forma autònoma, per tal que recollissin les coses que canvien o el que troben a faltar perquè sigui un espai més acollidor. Tota aquesta informació l'havien de recollir de diverses formes (dibuix, escrit, reflexió...)
 2. **Dinàmica 2:** posada en comú dels elements violents, així com van explicar les propostes per fer-hi front.

Taula 4: horari focus group 2 (elaboració pròpia)

Horari	
11:00-11:20	Arribada i benvinguda. Es van presentar les dinàmiques.
11:20-12:00	Dinàmica 1
12:00-12:20	Descans
12:20-13:00	Dinàmica 2
13:00	Comiat

2.2.3. Tercer grup de discussió: *Vincles i la continuïtat*

Pel que fa a l'últim focus group, consisteix a conèixer de quina manera els i les participants els agradaria seguir amb el projecte o acció que s'acabi desenvolupant de la informació extreta d'aquestes discussions, per tant, identificar quina és la forma de mantenir els vincles entre institucions i ells/es. Es vol detectar de quina manera aquestes accions o projectes poden ser sostenibles de forma temporal, al llarg del temps.

En conseqüència, els **objectius** són:

1. Generar un espai de comunicació on apareguin de manera raonada els pilars que ha d'incorporar un espai cultural amic del sensellarisme amb la intenció d'aplicar una estratègia a mig-llarg termini.
2. Oferir l'oportunitat de continuar col·laborant en aquesta transformació.

Per tal d'esbrinar-ho, les dinàmiques són les següents:

- **Materials:** pòsits de colors, estisores, cel·lo, retoladors...
- 1. **Dinàmica 1:** a través de la metodologia Delphi, es va desconstruir per reconstruir la nova definició de "museu" de l'ICOM (2022)¹⁶ amb la intenció d'incorporar aquells elements claus que converteixin la definició més inclusiva i plural.
- 2. **Dinàmica 2:** a través de les peces de Lego¹⁷, es van construir de manera simbòlica els pilars que hauria de tenir un equipament cultural perquè inclogui la mirada del sensellarisme, com també es va fer una reflexió de

¹⁶ *Un museo es una institución sin ánimo de lucro, permanente y al servicio de la sociedad, que investiga, colecciona, conserva, interpreta y exhibe el patrimonio material e inmaterial. Abiertos al público, accesibles e inclusivos, los museos fomentan la diversidad y la sostenibilidad. Con la participación de las comunidades, los museos operan y comunican ética y profesionalmente, ofreciendo experiencias variadas para la educación, el disfrute, la reflexión y el intercambio de conocimientos.* ICOM (2022): *Definición de museo*. Recuperat el 8 de maig de 2023 de: <https://icom.museum/es/recursos/normas-y-directrices/definicion-del-museo/>

¹⁷ Podeu veure les construccions als annexos.

com volen continuar col·laborant en aquesta transformació dels espais culturals legitimats.

Taula 5: horari focus group 3 (elaboració pròpia)

Horaris	
11:00-11:20	Arribada i benvinguda. Explicació de la sessió.
Dinàmica 1	
11:20-11:40	Llista adjectius, termes iniciatives i/o aspectes que ha de tenir un museu per ser inclusiu des de la mirada del sensellarisme.
11:40-12:00	Metodologia Delphi amb la definició de l'ICOM.
12:00-12:20	Descans
Dinàmica 2	
12:20-12:40	Explicació i portada a terme de la dinàmica dels Castells.
12:40-13:00	Reflexió sobre l'ordre
13:00	Comiat.

Per **analitzar els grups de discussió** ho farem a través d'una tècnica inductiva (**teoria fundamentada**) a través de la **codificació oberta, axial i selectiva** de la transcripció del text a través del programa Atlas.Ti que és un programari

d'anàlisi de dades qualitatives que ens va servir per fer la pre-codificació. També vam emprar l'Excel per tal de fer unes matrius per les codificacions oberta, axial i selectiva. Els passos van ser els següents:

1. **Pre-codificació:** vam fer una pre-codificació establint uns codis en base dels objectius que teníem. Gran part d'aquest procés, els codis van ser codis in-vivo segons les expressions o comentaris que deien els i les participants.
2. **Codificació oberta:** en aquest cas, un cop tinguem tota la pre-codificació feta, establirem un seguit de categories i subcategories que aniran interrelacionades entre sí. L'objectiu principal d'aquest procés és poder arribar a una saturació de dades.
3. **Codificació axial:** a través d'una matriu d'agrupació de temes, comencem a filtrar les categories anteriors i seleccionarem les que considerem que són més importants.
4. **Codificació selectiva:** de cada apartat codificat axialment, seleccionarem una única categoria central que ens explica la resta de categories que hem anat interrelacionant.

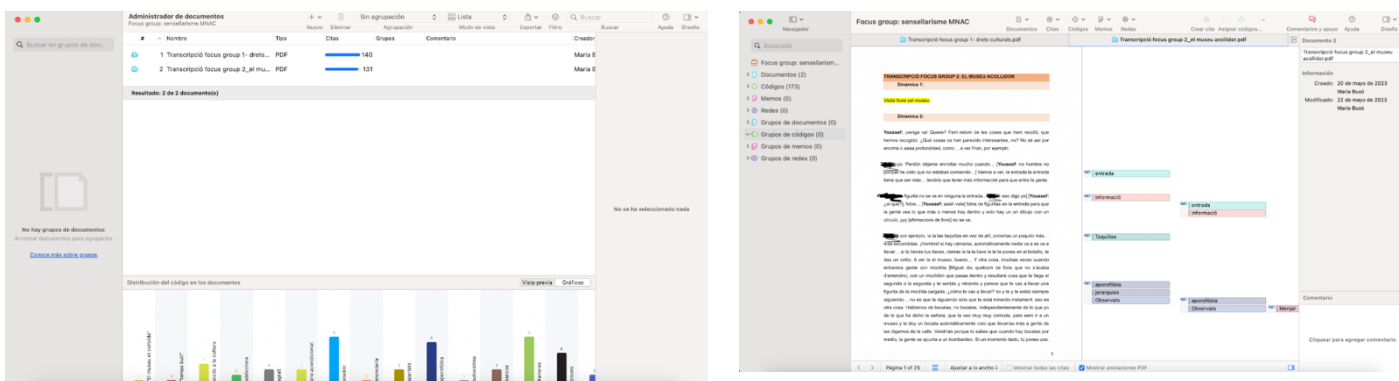


Fig. 18 i 19: Captures de la codificació oberta a través del programa Atlas.Ti

El treball de codificació, a banda, s'ha fet a través de diverses matrius (exemples extrets de la Dra. Sandra Alvarado) que són les següents:

- **Matriu codificació oberta (taula 6):**

Categoria	Subcategoria	Paules clau	Respostes

Matriu d'agrupació de temes (prèvi per la codificació axial) (taula 7):

Subcategoria	Temes agrupats	Paraules clau

Matriu codificació axial (taula 8):

Categoria	Subcategoria	Text codificat

Matriu codificació selectiva (taula 9):

Text codificat	Temes agrupats	Categoria emergent

2.2.4. Observació i notes de camp

D'altra banda, paral·lelament amb els grups de discussió hi haurà una observació dels tipus de comportaments i conductes de cada un/a dels/les participants, com també l'annotació de l'assistència de cada un/a dels participants. Aquesta observació es basarà en detectar com trobem que estan durant la sessió, a nivell d'estat d'ànim per tal que finalment fem una matriu on anotarem aquestes notes i comprovarem si hi hagut una evolució emocional positiva o no. La matriu l'hem fet de la següent manera:

Taula 10: matriu sobre l'evolució dels estats d'ànim (elaboració pròpia)

Participants	Primera trobada (19/04)	Segona trobada (26/04)	Primer focus group (10/05)	Segon focus group (17/05)	Tercer focus group (24/05)

2.3. CRITERIS ÈTICS

Per fer els grups de discussió es va informar prèviament a tots i totes les participants sobre la investigació i quin són els nostres objectius d'estudi. D'aquesta manera, els vam passar un document informat (el podeu consultar als annexos) sobre que el tractament de les dades seria totalment anonimitzat i que les dades de contacte també seran confidencials. Tota la informació recaptada que ens ha servit per demostrar la hipòtesis i complir els nostres objectius, han set eliminades un cop ha finalitzat l'estudi. D'altra banda, també se'ls va demanar permís perquè fossin gravats/des de veu per tal de poder fer servir la informació, a posteriori, per l'anàlisi.

Les persones que van participar dels focus groups ho van fer de forma totalment voluntària. A cada sessió se'ls convidava a un esmorzar per intentar fer les sessions el màxim d'amenes i properes, a més que el nostre canal de comunicació va ser un grup de WhatsApp per tal de mantenir una relació horitzontal.



CAPÍTOL III: RESULTATS

3.1. PRIMERES TROBADES

3.1.1. Trobada 1: al Taller d'Arrels (17/04/2023)

Iniciem a analitzar els resultats de la primera trobada que vam tenir amb les i els participants al taller d'Arrels. Tot i el nerviosisme previ, veiem que els i les participants estan motivats amb el que es desenvoluparà perquè van mostrar iniciativa des del principi. Cal destacar, que dos dels participants van estar monopolitzant bastant la conversa i era complicat gestionar-ho perquè deixessin parlar a la resta. En certa manera, les dones van quedar una mica invisibilitzades puix els va costar una mica integrar-se en el debat que es va acabar generant.

Tot i això, podem destacar algunes idees molt interessants que es van acabar d'aprofundir als focus groups:

1. Van comentar que volien que **els equipaments culturals tractessin temàtiques per sobresortir de la situació**, és a dir, entendre l'art com un mètode de recuperació psicològica i també d'inserció social de les persones afectades per aquest fenomen.
2. Un altre dels temes estrella va ser el de la **gratuitat**. Van fer una clara demanda unànime que volen que més equipaments culturals ofereixin més programes de gratuïtat per tal que les persones vulnerables puguin també fer un accés a la cultura legitimada. No els semblava bé que només s'oferissin els primers diumenges de cada mes l'accés gratis als museus, sobretot, perquè provoca una gran massificació de visitants en aquests espais. Tampoc els semblava bé que es donessin tres-quatre entrades sobrants per espectacles o accés a equipaments museístics.
3. Molt relacionat al punt anterior, van fer una clara demanda i també unànime de **més cultura legitimada als carrers**. Volen que els museus surtin al carrer, que es facin mostres a la via urbana i que tinguin un caràcter sensibilitzador per tal de fer conèixer a la resta de la població el que suposa viure en una situació de sensellarisme.

4. Finalment, hi havia una preocupació general per les persones que encara es trobaven en una situació de sensellarisme. Es va mostrar la voluntat que els **futurs projectes** que es desenvolupin, **tinguin al centre les persones sense llar**: en quines condicions poden, les persones sense llar accedir als equipaments culturals? Poden venir encara que facin pudor? Se'ls deixarà entrar si van amb un estat ebri?

3.1.2. Trobada 2: Museu Etnològic de Cultures del Món de Barcelona (26/04/2023)

En aquesta trobada, tot i l'absència de dos participants i d'una de les persones de referència, podem destacar les ganes dels assistents a la primera visita al Museu Etnològic Cultures del Món. Durant la visita els espais els i les participants mostraven interès i ja es van iniciar alguns debats respecte el que anàvem veient. Tot i això, durant la posada en comú a l'aula didàctica (lloc on es van fer els focus groups) van sorgir idees molt interessants que comentarem a continuació:

1. Han tornat a insistir amb el tema que els futurs projectes o accions s'han d'enfocar directament a les persones sense llar, sobretot els que es troben al carrer, per tant, **que la persona sense llar sigui la figura central per les futures propostes**.
2. Una altra de les idees que han comentat és que hi hagi una **sensibilització**, a banda de la població en general, als **treballadors i treballadores de museus**.
3. Han tornat a repetir la importància de la **gratuïtat**, del qual, durant aquell dia es va fer una **proposta**: que hi hagi dos dies al mes que fossin gratuïts, del qual se'n fes difusió a les persones en situació de sensellarisme a través d'una llista de tots els serveis que ofereixen els museus. En aquestes jornades de portes obertes, a banda de visitar l'espai, volen hi hagi menjar i també que hi hagi un espai de reflexió on persones que han passat per aquesta situació puguin comentar la seva experiència i donin un discurs motivador sobre la superació d'aquest projecte.

4. Altrament, una aportació molt interessant és que un dels participants comentava que la visita als museus hauria de servir per “**sortir de la roda**” de toxicitat, quotidianitat i monotonia que es troben les persones en situació de sensellarisme al dia dia. Aquesta acció és l’inici per construir quelcom estable, ja que moltes d’aquestes persones no han visitat mai un museu.

3.2. CODIFICACIÓ FOCUS GROUPS

3.2.1. Focus group I: Els Drets Culturals

3.2.1.1. Matriu codificació oberta (taula 11: elaboració pròpia)

Categoria	Subcategories	Paraules claus	Respostes
Lògiques legitimadores	Sistema-èlits	Jerarquies	<ol style="list-style-type: none"> 1. se pondrán cabríos los dueños, señores, el ayuntamiento , quien sea. 2. Los estamentos y te pondrán mandar a la policía. 3. hay (algo) que será publica, pero hay hay señores que por encima de eso, son jefes y dueños de ahí de esa de eso. 4. tu no crees que estos señores, dueños, si hablan popularmente con la gente popular con la gente de calle... Tu no crees que si una persona sale a la calle, pone la alcachofa, oye cómo ve el teatro de fulanito, fulanita para que vayan ir los colegios tal, el colegio tal... 5. Oh yo creo queeee, yo creo queeee, para las personas, las personas somos iguales todos. Todos somos iguales
		Competència	<ol style="list-style-type: none"> 1. y esa cosa de no eres tú la loca, no loco eres tú no que soy yo. No que la que te digo loco pero en realidad lo loco o sea eso de como de legitimar o deslegitimar así como así no

			<p>tuviera que ver con todos nosotros.</p> <p>2. Automáticamente las locuras, si estamos a tenemos una una diálogo diálogo, los dos, “yo estoy loca. Pues no tú más que yo”, es una especie deeee... de competencia a ver quién está más loco.</p> <p>3. Es el proceso de adquisición ¿no? de de conocimientos, que te permiten ¿no? compararte o que te permiten posicionarte en frente de otro, yo sé cómo hay que cuando hay que poner les llavors y cuando no hay que ponerlas porque ahora es el momento</p>
		La societat-sistema	<p>1. Una sociedad que está profundamente enferma.</p> <p>2. es que no tengamos herramientas para poder resolverlo porque el sistema, es tan absolutamente eeh perverso y fuerte que, eeh hace que sea prácticamente imposible resolver el problema de una minoría.</p> <p>3. sea el loco estamos como sociedad de permitir [sons afirmatius de fons] que personas [Participant 1: estoy de acuerdo] duerman en la calle. Esto sí que es estar loco.</p> <p>4. pero formamos parte de una sociedad, más allá de de lo consciente, lo siguiente que puedas llegar a ser en en tu grado de enfermedad</p>
		Ordre	<p>1. lo que quieren es mantener un orden y que el orden preestablecido.</p> <p>2. Los estamentos y te pondrán mandar a la policía.</p>
		Èlit-poble	<p>1. la resta tampoc voldran comprar si hi ha una barreja.</p> <p>2. este se estaban como que nos estamos mezclando.</p>

			<p>3. cada 1 tiene que estar en su sitio. Eso es socialmente.</p> <p>4. O sea ¿qué pasa? ¿qué para unos está bien y para otros no? [Afirmaciones de fons]</p>
	Mentalitat cultural i les seves normes	Etiquetes	<p>1. Per a tant, no identifiques la persona el col·lectiu, el que sigui i per tant, tothom és tractat de la mateixa manera.</p> <p>2. la cosa és aquesta. És a dir, per què senyalem? Per què? Per? Però inclús en el sentit de, quan volem saber qui són els nostres públics, també passa això. Els hem de [Youssef: de filtrar, no?], sí exacte, els hem de senyalar.</p> <p>3. es más fácil etiquetar que mirar para otro lado. Esto es lo que hacen muchas personas.</p>
		Concepcions	<p>1. no no no conciben no conciben ya de de buenas a primeras, ya culturalmente, es bueno es una barbaridad.</p> <p>2. Ya la mentalidad cultural que tienen, ya les les impide ver la realidad.</p> <p>3. Però en aquest planeta no existeix la incondicionalitat. Tot sempre, vale jo et dono això, però tu què em dones?</p>
	Conseqüències	Violència	<p>1. Algunos dicen que no quieren, que se han acostumbrado, que les es cómodo, pero no es cierto.</p> <p>2. La violencia, forma mucha parte de las personas que viven en la calle porque pasan hambre, no no mmm, pasan frío, no tienen donde ducharse. Y la violencia es lo primero que que está en la mente</p>
		Invisibilització-ignorar	<p>1. La mayoría de personas miran hacia otro lado y no se fijan en ellos o no se quieren fijar.</p>

			<ol style="list-style-type: none"> 2. [...] Los administradores de de la biblioteca enseguida se ponen en contra de de... 3. no consideran los derechos de las demás personas. 4. ni la biblioteca considera a los derechos de ellos. 5. Entonces que condiciona, coger, o te cohíbe, o te o te parapentista para coger y hacer una cosa coger y coger un libro que que estás en una esquinita como si estuvieraaaa ahí [Youssef: apartadito, no?] como si tuvieraaaa la peste o la o la lepra. Es eso. Y es eso, no hay eso esos tabúes, esos ser desatores. 6. lo usan pues como una manera de aire, vaya hombre. Bueno es un borracho no le vamos a hacer caso, vamos al baile
		<p>Problemes</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. es que no tengamos herramientas para poder resolverlo porque el sistema, es tan absolutamente eeh perverso y fuerte que, eeh hace que sea prácticamente imposible resolver el problema de una minoría. 2. mi idea que sea sustituido eso de la locura, mucho se ha sustituido por el alcoholismo. Enseguida un asistente social, cuando vas por primera vez, te pregunta cuánto bebes. Yo no creo, no te pregunta si bebes, te pregunta cuánto bebes; y ya eso te descalifica para muchas cosas [Sons afirmatius de fons. Participant 7: sí sí] 3. La condición, las adicciones son un poco el... [Participant 3 de fons: sí] el colchón no sea un poco la la la... el escape de de... las personas que tienen para para [sons afirmatius de fons]. Si no puedes afrontar la realidad, caes en justamente en...

		Silenci	<ol style="list-style-type: none"> 1. o sea es es una falta de comunicació... 2. Entonces pasa una cosa, nosotros somos, digamos tenemos que callarnos. Porque no hay comunicaciones.
		Aporofòbia	<ol style="list-style-type: none"> 1. Y y eso simplemente es miedo. Aaaaa yo creo que lo que tienen es miedo a la gente de la calle qué va a pasar. 2. señor que está en la calle, tú no lo puedes, no podéis porque este señor que está en la biblioteca te dice: "usted a la a la santa calle" qué se va y se va a la calle. 3. Entonces que está bueno lo primero que se, como ha dicho la señora, que te miren de arriba abajo.
El dret a la participació cultural	Espai acollidor	Humanitat i comunitat	<ol style="list-style-type: none"> 1. [Parlant d'una biblioteca] por ejemplo venimos a comer aquí, y nos vamos a ir porqueeee está mejor situada, como ha dicho ahora mismo esto coges y llegas y te juntas con unos cuantos más. 2. És a dir, és el lloc on em trobo a gust i puc interactuar amb altres persones que participen de visitar una biblioteca. 3. es una cosa incluso HUMANITARIA. Es una cosa incluso, es un derecho [afirmacions] humano que que pasamos por alto y que lleva a que se produzcan estos hechos que son tragicómicos 4. No sé es como ese catalizador, no sé qué para utilizar que también nos hace sentirnos no como más humanos, más personas. Que de acuerdo tenemos que comer, de acuerdo tenemos que vestirnos, pero que si en esa ese plus o no sé si es plus o no plus, pero que si en esa otra cosa es este otro ingrediente que nos hace nos humaniza. 5. Y ahí entra la cuestión de la cultura, ahí entra la cuestión de...

			<p>Para eso sirve el museo, para eso sirve el teatro, para eso sirve el libro, para darte las herramientas necesarias para poder defenderte y para poder contestarte ¿por qué? Gracias.</p> <p>6. sentarse aquí a hablar con la gente.</p>
		Oberts	<ol style="list-style-type: none"> 1. Entonces no pongas tabúes, abre puertas. 2. Es solo que lo que si es tan elitista es teatro, quizá lo que necesite, es abrirse es abrirse al público general. 3. Yo ahora mismo, cualquier persona que vaya ahí, sea sea normal o sea con millones, es aceptado. 4. Sí, si estamos hablando del teatro, estamos hablando de cines, que también hay otras culturas a lo mejor en la que el acceso es mucho más fácil o está más cercano. Que no solamente pensar en un Liceo y una una cosa... 5. Es cuestión de hacer un poco de marketing también, de decir, mira tenemos estas propuestas culturales que haya un espacio en la Fundación Arrels, que supongo que ya lo hay que ya hay un cartel de anuncios, pero que ir de ir fomentando también eso es es cuestión de de que se ponga las las instituciones ¿no? Pues sí fomentando pues mira que hay tal conferencia, que hay tal tal cosa, [Participant 7: siiii... actividades] o o también estamos hablando de teatro y estamos hablando, y estamos hablando como si fuéramos a ver como si fuéramos a ver...
		Escolta activa	<ol style="list-style-type: none"> 1. Yo haría, por ejemplo, una especie... de probaría... han probado una vez, por ejemplo, de hacer un cuestionario deeee mmm, en plan ese cuestionario hecho por personas con la capacidad para poder luego discernir, en plan eeee, a ver qué

			le gustaría, que le que le falta, si tiene algún tipo de inquietud...
		Gratuïtat	<ol style="list-style-type: none"> 1. Entonces... Por ejemplo, para un albergue, o 30 para un para la Arrels, o para el Assís, o para todo... te dan 30 para tal día... eee en fin, te dejan gratis para gente que no nos dispone de medios para poder obtener. Esto sería lo ideal. 2. I quan ho plantejes, la resposta és: "Bueno, però hi ha dissabtes a la tarda i primer diumenge de mes és sempre gratuït per a tothom". Per a tant, no identifiqués la persona el col·lectiu, el que sigui i per tant, tothom és tractat de la mateixa manera. Ja hi ha això. Però hi ha persones que continuen insistint, però per què m'he de sentir obligada a venir un dissabte a la tarda o un primer diumenge de matí perquè és gratuït? Per què no puc anar sempre, de manera gratuïta als museus?
		Participatiu	<ol style="list-style-type: none"> 1. com saps el que necessito? 2. ¿Cómo podemos hablar de otros? 3. Me parece muy interesante, también, unir lo que es la cultura para la participación. Decir porque entrenar, participar y el participamos participar con ¿no? Hay personas se quedan como aisladas, solas que a lo mejor no tienen esa participación ciudadana y también en hacer un uso un uso del tiempo. Aquí se hablaba del tiempo libre, que a veces nosotros hablamos del tiempo vacío que tienen las personas sin hogar. O cambios que tengan tiempo libre se tienen tiempo vacío, porque no tienen tiempo ocupado, o sea tienen tienen todo el tiempo porque no hay trabajo, no hay preocupación,

			<p>pero no hay no hay una actividad ¿no? Entonces no hay que bueno es tipo vacío en el que ellos ubican todas sus necesidades o todas sus actividades.</p>
	Espai elitista	Mostra de poder	<ol style="list-style-type: none"> 1. perquè la cultura té això no? Perquè té una part que és és, su, com que et nodreix no?, però també té una part que la utilitzem com a hah jo sóc més que tu. 2. Té aquesta part de... que queremos ser superiores, que queremos decir: eh, yo soy más que tú, porque soy más lista, porque se más, porque tengo más dinero, porque puedo entrar a sitios, a este teatro, no? Tenemos esta necesidad de... 3. Las clases siempre han necesitado de les importe una mierda, les importa una mierda de lo que vayan a ver y y el mensaje que te pueda dejar [Persona de referencia 1: les da igual, ¿no?] da igual. Lo que quieran quería que la fulana de su traje de Christian Dior [riures de fons] o el envío a su chaqueta de no sé qué y todas las estupideces que traiga aparejado. Y lamentablemente son los que los que ponen el dinero, para que muchas veces, ésto pueda en seguir funcionando ¿no? Esto es paradójico y triste a la vez, ¿no? Pero bueno.
		Barreres	<ol style="list-style-type: none"> 1. No poner barreras, quitar las barreras. 2. Entonces no pongas tabúes, abre puertas. 3. No del que vamos a ver no es decir la ropa es por la ropa y la ropa hoy en día puede decir como quieras, que puedes entrar a cualquier sitio al ser hacer conocido, como les has conocido te va a decir te te van a barrer como como la canilla. 4. quizás se tendría que mirar los lo que sesga el acceso ¿no? si

			<p>son acceso... si es el tema más de barreras arquitectónicas, me invento ¿no? Si es más una barrera económica porque no tienen recursos económicos... si es un es una barrera, desde de entender. Al mejor es que a lo mejor personas que tienen alguna dificultad, no sé auditiva o sensorial o cognitiva pues a lo mejor hay que interpretar y [sons afirmatius de fons] viendo que cuáles son los quienes no acceden, en principio, pues ver dónde están ubicados en ese esa esas personas, ¿no?</p> <p>5. las personas que están pasando por un problema tan complicado como el de la falta de recursos, el estar en la calle, el de no tener eh esto de de de de no poder acceder a espacios ¿no? como como un museo, como un teatro, como un como un cine, yo me moría de hoy dan esta película que quiero hacer la única forma era colarme... yo iba a pagar €10 una entrada... hostia que me compro un bocadillo con €10 ¿no?, o o me voy a un a un hoster a dormir, a dormir un hoster.</p> <p>6. Qué pasa que ¿porque es un teatro refinado, Rococó, Barroco [sons afirmatius de fons] o lo que sea, resulta que no se pueden traer aquí alguno del club de la comedia? [Riures] Pues también uno del club de la comedia, que la gente es ría mientras está viendo estas maravillas de arquitectónicas.</p>
		<p>Greenwashing</p>	<p>1. yo que estoy con una entidad, de repente te llaman oye que corre qué hay no sé cuántas entradas si no lo dices eh... ¿no? o sea y luego [Youssef: es como el corre corre] quién puede ir dilo allí. O sea luego el criterio, así entre nosotros, [Youssef: si, si, si] es corre, corre porque hay que gastar las entradas,</p>

			<p>dilo a quien puedas. Ah es que no está no sé quién... No se, al final es un poco... como las para el Barça vamos.</p> <ol style="list-style-type: none">2. Si al final termina siendo un poco, te damos esto y te tiene que interesar.3. Eso es llenar butacas.4. És a dir, unes entrades específiques per aquest col·lectiu; o unes entrades que sobren i corre, corre- cuita a veure que en fem, no?
--	--	--	---

3.2.1.2. Matriu: agrupació de temes (taula 12: elaboració pròpia)

Subcategoria	Temes agrupats	Paraules claus
Sistema-èlits	Tema 1: èlits-poble. Nota: en total tenim 12 segments que fan referència al tema èlits-poble.	Jerarquies Ordre
	Tema 2: La societat-sistema. Nota: en total tenim 8 segments que fan referència al tema de societat-sistema.	Competència
La mentalitat cultural i les seves normes	Tema 1: concepcions. Nota: en total tenim 6 segments que fan referència al tema de les concepcions.	Etiquetes
Conseqüències	Tema 1: violència. Nota: en total tenim 13 segments que fan referència al tema de violència.	Invisibilització-ignorar Silenci Aporofòbia
	Tema 2: problemes Nota: en total tenim 3 segments que fan referència al tema dels problemes.	-
Espai acollidor	Tema 1: oberts Nota: en total tenim 13 segments que fan referència al tema d'oberts.	Humanitat i comunitat Gratuïtat

	Tema 2: participatius Nota: en total tenim 5 segments que fan referència al tema de participatius.	Escolta activa
Espai elitista	Tema 1: Barreres Nota: en total tenim 17 segments que fan referència al tema de les barreres.	Mostra de poder Greenwashing

3.2.1.3. Matriu: codificació axial (taula 13: elaboració pròpia)

Categoria	Subcategories	Text codificat
Lògiques legitimadores	Sistema-èlits	<ol style="list-style-type: none"> 1. Hay señores que por encima son jefes y dueños de ahí, de esa, de eso. 2. Socialmente, cada uno tiene que estar en su sitio. Por lo tanto, lo que quieren es mantener un orden preestablecido y como consecuencia no se querrán mezclar. 3. Las personas somos todos iguales. O sea ¿qué pasa? ¿qué para unos está bien y para otros no? 4. Es el proceso de adquisición de conocimientos, que te permiten compararte o que te permiten posicionarte en frente de otro. 5. Es que no tengamos herramientas, para poder resolverlo, es porque el sistema es tan perverso y fuerte que hace que sea prácticamente imposible resolver el problema de una minoría. 6. Estar loco es permitir, como sociedad, que personas duerman en la calle.
	La mentalitat cultural i les seves normes	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ya la mentalidad cultural que tienen les impide ver la realidad que es una barbaridad. 2. Per què senyalem? Però inclús en el sentit de, quan volem saber qui són els nostres públics, també passa això. 3. Muchas personas etiquetan porque es más fácil esto que mirar para otro lado.

	Conseqüències	<ol style="list-style-type: none"> 1. La violencia, forma mucha parte de las personas que viven en la calle. Y la violencia es lo primero que está en la mente. 2. La mayoría de personas miran hacia otro lado y no se fijan en ellos o no quieren fijarse. 3. No consideran los derechos de las demás personas. 4. Es que no tengamos herramientas para poder resolverlo hace que sea prácticamente imposible resolver el problema de una minoría. 5. La condición, las adicciones son el colchón. Un poco el escape de las personas que tienen para afrontar la realidad. 6. Entonces pasa una cosa, nosotros tenemos que callarnos porque no hay comunicaciones. 7. Yo creo que lo que tienen es miedo a la gente de la calle. 8. Que te miren de arriba abajo.
El dret a la participació cultural	Espai acollidor	<ol style="list-style-type: none"> 1. És el lloc on em trobo a gust i puc interactuar amb altres persones que participen de visitar una biblioteca. 2. La cultura nos hace sentirnos ¿no? como más humanos, más personas. 3. Y ahí entra la cuestión de la cultura, para eso sirve el museo, el teatro, el libro, para darte las herramientas necesarias para poder defenderte y poder contestarte ¿por qué? 4. Entonces no pongas tabúes, abre puertas. 5. Yo ahora mismo, cualquier persona que vaya ahí, sea sea normal o sea con millones, es aceptada. 6. Estamos hablando del teatro, de cines... También hay otras culturas en las que el acceso es mucho más fácil, o está más cercano.

		<ol style="list-style-type: none"> 7. de hacer un cuestionario hecho por personas para saber qué les gustaría, que le que le falta, si tienen algún tipo de inquietud... 8. En fin, te dejan gratis para gente que no dispone de medios para poder obtener. Esto sería lo ideal. 9. Me parece muy interesante, unir lo que es la cultura para la participación.
	Espai elitista	<ol style="list-style-type: none"> 1. Té aquesta part de... que queremos ser superiores de decir: eh, yo soy más que tú porque soy más lista, porque tengo más dinero, porque puedo entrar a sitios... 2. Entonces no pongas tabúes, abre puertas. 3. quizás se tendría que mirar los lo que sesga el acceso barreras arquitectónicas, barrera económica... Al mejor es que a lo mejor personas que tienen alguna dificultad, no sé auditiva, o sensorial, o cognitiva. 4. Las personas que están pasando por un problema tan complicado como el de la falta de recursos, el estar en la calle, no puedes acceder a espacios como un museo, o un teatro, o un como un cine... 5. Yo que estoy con una entidad, de repente te llaman oye que corre qué hay no sé cuántas entradas... hay que gastar las entradas.

3.2.1.4. Matriu: codificació selectiva (taula 14: elaboració pròpia)

Text codificat	Subcategories	Categoria emergent
<ol style="list-style-type: none"> 1. Hay señores que por encima son jefes y dueños de ahí, de esa, de eso. 2. Socialmente, cada uno tiene que estar en su sitio. Por lo tanto, lo que quieren es mantener un orden preestablecido y como consecuencia no se querrán mezclar. 3. Las personas somos todos iguales. O sea ¿qué pasa? ¿Qué para unos está bien y para otros no? 4. Es el proceso de adquisición de conocimientos, que te permiten compararte o que te permiten posicionarte en frente de otro. 5. Es que no tengamos herramientas, para poder resolverlo, es porque el sistema es tan perverso y fuerte que hace que sea prácticamente imposible resolver el problema de una minoría. 6. Estar loco es permitir, como sociedad, que personas duerman en la calle. 	<p>Sistema-èlit.</p> <p>Temes agrupats: ÈLITS-POBLE Jerarquies Ordre</p> <p>SOCIETAT-SISTEMA Competència</p>	<p>Tot i que totes les persones siguem iguals, detectem que l'organització social és jeràrquica i com a conseqüència existeix un distanciament on les classes més populars no se'ls permet arribar a categories més favorables, fins al punt que existeixi una minoria de persones que han de dormir al carrer.</p>
<ol style="list-style-type: none"> 1. Ya la mentalidad cultural que tienen les impide ver la realidad que es una barbaridad. 2. Per què senyalem? Però inclús en el sentit de, quan volem saber qui són els nostres públics, 	<p>La mentalitat cultural i les seves normes</p> <p>Temes agrupats: CONCEPCIONS</p>	<p>Les èlits, a través de l'establiment d'una mentalitat cultural, etiqueten a les persones per tal de centrar-se en el que més els interessa.</p>

<p>també passa això.</p> <p>3. Muchas personas etiquetan porque es más fácil esto que mirar para otro lado.</p>	<p>Etiquetes</p>	
<ol style="list-style-type: none"> 1. La violencia, forma mucha parte de las personas que viven en la calle. Y la violencia es lo primero que está en la mente. 2. La mayoría de personas miran hacia otro lado y no se fijan en ellos o no quieren fijarse. 3. No consideran los derechos de las demás personas. 4. Es que no tengamos herramientas para poder resolverlo hace que sea prácticamente imposible resolver el problema de una minoría. 5. La condición, las adicciones son el colchón. Un poco el escape de las personas que tienen para afrontar la realidad. 6. Entonces pasa una cosa, nosotros tenemos que callarnos porque no hay comunicaciones. 7. Yo creo que lo que tienen es miedo a la gente de la calle. 8. Que te miren de arriba abajo. 	<p>Conseqüències. Temes agrupats: VIOLENCIA Invisibilització-ignorar Silenci Aporofòbia Injustícia social</p> <p>PROBLEMES</p>	<p>Les persones que es troben o s'han trobat en una situació de sensellarisme, pateixen múltiples formes de violència. Actituds violentes que provenen de l'aporofòbia que pateix una part important de la població.</p>
<ol style="list-style-type: none"> 1. És el lloc on em trobo a gust i puc interactuar amb altres persones que participen de visitar una biblioteca. 2. La cultura nos hace sentirnos como más humanos, más personas. 3. Y ahí entra la cuestión de la cultura, para eso 	<p>Espai acollidor. Temes agrupats: OBERTS Humanitat i comunitat Gratuïtat</p>	<p>Encara que existeixin activitats culturals que tenen un accés més fàcil, l'espai acollidor és aquell on la persona es troba a gust, interactua amb altres persones, humanitza i serveix per trobar respostes a factors vitals de</p>

<p>sirve el museo, el teatro, el libro, para darte las herramientas necesarias para poder defenderte y poder contestarte ¿por qué?</p> <ol style="list-style-type: none"> 4. Entonces no pongas tabúes, abre puertas. 5. Yo ahora mismo, cualquier persona que vaya ahí, sea sea normal o sea con millones, es aceptada. 6. Estamos hablando del teatro, de cines... También hay otras culturas en las que el acceso es mucho más fácil, o está más cercano. 7. de hacer un cuestionario hecho por personas para saber qué les gustaría, que le que le falta, si tienen algún tipo de inquietud... 8. En fin, te dejan gratis para gente que no dispone de medios para poder obtener. Esto sería lo ideal. 9. Me parece muy interesante, unir lo que es la cultura para la participación. 	<p>PARTICIPATIUS Escolta activa</p>	<p>cada un. A més a més, és un espai obert, on no hi ha tabús i, per tant, tothom hi és benvingut.</p>
<ol style="list-style-type: none"> 1. Té aquesta part de... que queremos ser superiores de decir: eh, yo soy más que tú porque soy más lista, porque tengo más dinero, porque puedo entrar a sitios... 2. Entonces no pongas tabúes, abre puertas. 3. quizás se tendría que mirar los lo que sesga el acceso barreras arquitectónicas, barrera económica... Lo mejor es que a lo mejor personas que tienen alguna dificultad, no sé 	<p>Espai elitista. Temes agrupats: BARRERES Mostra de poder Greenwashing</p>	<p>Les èlits utilitzen la cultura com una eina per mostrar el seu poder, imposant tabús i tancant les portes per accedir-hi. Hi ha alguns factors que esbiaixen l'accés a les activitats culturals. Tot i els intents d'obrir les portes dels equipaments culturals de la cultura legitimada, detectem que no es fa d'una forma correcta.</p>

auditiva, o sensorial, o cognitiva.

4. Las personas que están pasando por un problema tan complicado como el de la falta de recursos, el estar en la calle, no puedes acceder a espacios como un museo, o un teatro, o un cine...
5. Yo que estoy con una entidad, de repente te llaman oye que corre qué hay no sé cuántas entradas... hay que gastar las entradas.

3.2.2. Focus group 2: El Museu Acollidor

3.2.2.1. Matriu: codificació oberta (taula 15: elaboració pròpia)

Categoria	Subcategories	Paraules claus	Respostes
Espai de cures	Espai de desconexió	Sortir de la rutina	<ol style="list-style-type: none"> perquè allà jo m'hi sento bé, allà em connecto amb alguna cosa. Allà, mmm, no sé... emm és com un moment amb mi mateixa, o amb qui m'acompanyi, jo què sé, no? Són espais que faciliten la connexió entre les persones i alguna cosa, no sabem que ha de quedar. Són d'espais d'amabilitat, d'acollida, de benvinguda, fins i tot de cura.
		Relax	<ol style="list-style-type: none"> pasa que este espacio es relajante. [Participant 1: aaa los ascensores] Cuando hay visitas guiadas que van todo un grupo, hemos encontrado con un grupo que estaban comentando todo [afirmacions] y allí reverberaba bastante el sonido [afirmacions]. Entonces, imagínate que hay 3 grupos de esos. tranquilidad, relajación es esto
	Refugi	Empatia	<ol style="list-style-type: none"> la entrada, yo he apuntado aquí, que me ha parecido a mí oportuno si pusierais fotos de

			<p>personas que están en la calle. Que nosotros tenemos algunas, pero deben haber en internet un montón. Hay una de una persona que está durmiendo en un banco, luego hay alguna más. Fotos y un mensaje que digan, ay me está dando la tos [Gent: bebe agua, bebe] Mensaje, nos gustaría conocerlos, pensamos en vosotros.</p>
		<p>Acollida</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. si, yo creo que lo que para que lo que para el punto de vista puede hacer más atractivo para las personas y los espacios son las personas que están en los espacios, y propiamente que haya una buena acogida a la persona, que haya una buena presentación. Yo creo que puede ser que era lo más importante. 2. porque al final lo que te va hacer sentirte a gusto, hacer esa persona que te acoge, el que te guíen bien, que te lo expliquen bien, el que te lo hagan ver con sus ojos.
		<p>Menjar</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Hablamos de bocatas, no bocatas. Independientemente de lo que yo de lo que ha dicho la señora, que la veo muy muy correcta, pero eem ir a un museo y te doy un bocata automáticamente creo que llevarías más a gente de las digamos de la calle. Vendrían porque tú sabes que cuando hay bocatas por medio, la gente se apunta a un bombardeo. Si un momento dado, tú pones una.

			<p>2. Digamos, un chiringuito como he dicho yo antes, un bar, un mini bar que venga la gente si al salir o al entrar están cansados de ver otros museos se sientan ¿y que hace? pues se toman su cafelito, su Coca Cola y hasta ahí. Luego, la gente que venga de la calle que no tengan esto, automáticamente pienso... creo que a lo que ha dicho la señora que hay que dar un bocata pues bueno sería un bocata, con una Coca Cola ¿me comprendéis?</p> <p>3. Pero yo he llegado a la idea más práctica y más fácil mmmm es que hacer unas entradas, unas tarjetitas y repartirlas en donde la gente va a desayunar y donde va a comer, en los comedores sociales. En lo... Entonces, que usted ahí encima y y ellos puedan coger... cada uno o no, bueno será para una vez ¿no? Pero que ellos puedan coger y que que explique: el museo te invita a una visita por él... eem mmmm, y te invita a un bocadillo. El el museo te invita a conocerlo y a que... y te regala un bocadillo o algo. O sea, el bocadillo tiene que constar</p>
		<p>Temperatura</p>	<p>1. Van a venir, pero se trata de hacerles conocer un espacio diferente. Van a venir por el aire acondicionado, por un espacio limpio, ordenado, donde se pueden sentar, porque las partes de arriba, en algunos sitios hay unos bancos</p>

			<p>blancos que nosotras no cogimos sillita y nos sentamos cómodamente a charlar en esos bancos blancos.</p> <p>2. Pero quería deciros, además, que no sabéis lo importantísimo que es el aire acondicionado para una persona que está en la calle.</p>
Barreres	Arquitectòniques	Entrada (exterior)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Vamos a ver, la entrada, la entrada tiene que ser más... tendría que tener más información para que entre la gente. 2. fotos de figuritas en la entrada para que la gente vea lo que más o menos hay dentro y solo hay un un dibujo con un círculo, yyy [afirmacions de fons] no se ve. 3. En la entrada que tendrían que anunciar lo que hay dentro. Dentro hay un mapamundi que va saliendo cada cada pieza. Te va presentando dónde dónde está situada, o sea es como un PowerPoint. Entonces si estuviese fuera un lugar dentro te enseñaría todo lo que hay. 4. Si yo el otro día, con las señoras, la buscaba y yo no la no la supe encontrar. Y hay gente que si no la ve, no, ni la mira, ni la busca, ni nada ¿no? 5. se necesitaría un espacio de fumar, con lo cual un cenicero, porque para la próxima vienen en calle muchos están con con el cigarro ¿no? bastante a menudo y que se hicieran tener esos pequeños incisos de entrar al museo, volver a

			salir a la zona de fumar
		Taquillas	<ol style="list-style-type: none"> 1. y por ejemplo, la la las taquillas en vez de allí, ponerlas un poquito más... más escondidas. ¡Hombre! si hay cámaras, automáticamente nadie va a se va a llevar... si tú tienes tus llaves, cierras la la la llave la te la pones en el bolsillo, te das un voltio. A ver la... el museo 2. No es algo por las taquillas, como hay taquillas así, a lo mejor podrían haber unas taquillas fijas, o sea algunas taquillas como las que hay en algunos centros de baja exigencia ¿no? estos de... no sé ¿no? [Participant 6: claro] Podría ser un una forma de ayudar a que todo el mundo pudiera... 3. en Los Ángeles hay taquillas para la gente sin techo, hay taquillas. Para la gente de la calle. 4. claro y cada uno puede puede coger la taquilla para... porque está en la calle 5. Justamente, esto taquillas en la calle, para gente de la calle [afirmaciones]. O sea que tengan su llave con un contenedor y que allí puedan guardar sus pertenencias una vez que se levantan por la mañana en un en el umbral de la de la puta calle. Entonces que por lo menos tengan para guardar sus cartones, que tengan para guardar sus sus abrigos, su... [Youssef: sí, sí, sí] para poder descansar, o para tener las

			pocas pertenencias que...
		Museografía	<ol style="list-style-type: none"> 1. el mapamundi un poquito es para, parece que entres, entrar para esas que entras... cuando vas entras parece que estás... que vas a entrar en una cueva, y no. Hay que ganar un poquito más, un poquito, un poquito, no de luz. 2. Como en tema cuanto al idioma, pues estaría guay que hubiera más apoyo a lo mejor es en ese estilo ¿no? visual porque, si hay alguien que hable cero en inglés o en castellano y tal, que pueda venir y verlo y diga, pues mira, aunque no no lo entienda lo que dice, puedo verlo y puedo entender un poco más lo que explica. 3. Me equivoqué y salía por donde había entrado y vino una señora y me dijo... y me lo dijo bien 4. hicimos el museo a nuestro aire y como hay indicaciones debajo de cada estatua o figura diciendo lo que es, pues también nos enteramos.
	Atenció al client	Tractament	<ol style="list-style-type: none"> 1. yo creo, yo creo yo creo que eso es marcar una diferencia, es como marcar los que son diferentes. Y y eso es poner una etiqueta a la gente de la calle, o sea se pueden sentir... se deben sentir apartados. Bueno, realmente ese es el plan suyo de cada día, que siempre se sienten en en otra parte del país ¿no? Porque... o sea, creo que...

			<ol style="list-style-type: none"> 2. Una taquilla para una serie de personas diferente a la del resto del público, yo creo que que no es bonito, que no es bueno, que que los discrimina 3. Esto te lo he comentado. Nos chilló, nos trató muy mal. ¿Qué? ¿Dónde van ustedes? ¿Qué pasa? ¿no? Es que nos equivocamos. Se hizo la hora de irnos y nos íbamos muy deprisa. Y nos íbamos por donde habíamos entrado, haciendo el camino al revés ¿no? Entonces vino la señora chillando. ¿Qué pasa? ¿Para dónde van ustedes? ¿Qué hacen? ¿no? Y la responsable de la parroquia le dijo, pero oiga, señora, no se enfade. No sabemos donde vamos y vamos buscando. Entonces sigue chillándonos, nos dijo los ascensores están para allá, para allá [Participant 5: ay Dios mío]. Dirección contraria. Y la de la parroquia me dijo a mí, oye, mira cómo se ha puesto. Sí, ya lo he visto. [Youssef: colorado] Entonces, hay que que educar al personal que tenéis en el museo. 4. Me equivoqué y salía por donde había entrado y vino una señora y me dijo... y me lo dijo bien 5. Porque si tú vas a un sitio que te ponen la cara que lo primero cuando te ven hacen guau-guau, que ladran, o olvídate de la cosa que vas a volver. Es que impiden, que ponen barreras para que vuelvas.
--	--	--	---

		<p>Mirar-perseguir</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. otra cosa, muchas veces cuando entramos gente con mochila, con un mochilón que pasas dentro y resultará cosa que te llega el segurata o la segurata y te sentás y mirando y parece que te vas a llevar una figurita de la mochila cargada, ¿cómo te vas a llevar? no y te y te estás siempre siguiendo... no es que te siguiendo sino que te está mirando malament, eso es otra cosa. 2. Los que estamos o los que hemos estado en la calle, estamos siempre mirados de arriba abajo, que como vas y cómo no vas, si huele o no huele. 3. miran con mala cara, lo primero. Y si vas con la mochila cargado, que vas un poquito no duchado, porque por lo que sea no te ha dado el tiempo... Joroba bastante. Que te estén mirando como si fueras un perro, por eso que yo no entro. 4. dando un paseo por las salas, ¿no? había personas que estaban en cada sala, que estaba observando, que hacíamos no hacíamos, que no sabes bien decir... No sé si están atentos a mi...
		<p>Amabilitat-paciència</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Pero las personas que están en trato con la gente tienen que ser básicamente amables. 2. La amabilidad abre muchas puertas. 3. sí. A parte de la amabilidad, pues tener por ejemplo, un poquito de paciencia con la gente. No todos, ni todas somos... no nos estamos

			<p>bendecidos por nadie. Muchos buscamos, por ejemplo, yo cuando voy a un museo pues me encanta ir al museo... Si está la señorita de turno allí... con te metes un poquito Buenos días y se me dijo sabéis toman a risa... Eso significa que las gracias, que te den una palmadita... no tampoco hace falta que te den un abrazo, sino una palmadita. Que si se interesan y quieren saber tus problemas, no todos, pero un poquito y como he oído por aquí, coger, subir para arriba pues mira esta mascareta es de tal del año... está este tantos...</p>
	Temps-horaris	Temps buit	<p>1. Pues viene la persona dice, tengo un bocadillo, tengo un tiempo para estar aquí y tal, pero, qué claro... Qué va a hacer en ese tiempo ¿no? No se va a venir a sentar y tal pero si viene, y yo que sé... a lo mejor haya una persona que diga, bueno, yo sé que que estas personas que traen este boleto o esta cosa, pues vienen a aquí a pasar el rato, pues que se encargue a lo mejor de explicarle, mira, pues tenemos estas exhibiciones que te parece, estos talleres, o estas cosas, no sé, una cosa así</p>
		Prioritats	<p>1. Antes de eee, o sea porque si vas a dices voy al museo, pero entonces a lo mejor no me da tiempo de ir a por mi bocadillo donde sea que vaya. Que eso está guay porque la persona pues</p>

			<p>se plantearía ¿no? entre comer o ver una cosa cultural. Si a lo mejor está informada y dice bueno hoy veo la exposición y al final sé que me aseguran un bocata ¿no? O un desayuno, o una merienda lo que sea, pues sería una buena idea porque... bueno eso. Las personas sabes él pues si estás en una situación muy jodida y estás en la calle prioriza ciertas cosas [afirmacions de fons]. O que fuese en otro horario, yo que. Una cosa... no sé.</p> <ol style="list-style-type: none"> 2. Si tú vas, vas, te levantas por la mañana que tienes que ir a desayunar, que tienes que ir a por la comida, que le tienes que ir a duchar. Te ocupa mucho mucho el lugar. 3. que no tengas que escoger entre bueno, voy a buscar el bocadillo y voy a museo. 4. en el momento en ese día que la persona decidiera ir al museo tiene que escoger por un tema de horarios, por ejemplo, o ir al comedor o ir al museo... [Persona de referència 2: pues otro día] No porque si el horario es fijo, nunca van a ir al museo.
Discurs museològic	Tecnissimes	Intel·lectualitat	<ol style="list-style-type: none"> 1. que hace de barrera en los museos es que se piensa que es como para eruditos, para gente intelectual, como que no se baja el lenguaje más de la calle ¿no? De la calle, me refiero a la frontera de la gente popular. Se tiende a pensar

			<p>que es que llegar allá y tengo que estar leyendo, fíjate como que no se facilita no haber para mí. [Participant 7: que no es para mí, que no es para mí].</p> <p>2. El mundo en general tiene códigos y tiene que ser como entendible, en ese sentido a veces es como más pone ordenado todo, un orden que a lo mejor es museístico, pero a lo mejor no es el orden que a lo mejor interpretaría la persona ¿no?</p>
	Temas	Sensellarisme	<p>1. Había personas... ¿no? que pudiera haber... Link le llaman ahora ¿no? Conexiones con... ¿Había personas sin hogar en situación de sin hogar en Papúa Nueva Guinea? O sea, como... [Youssef: conectándolos ¿no?] Que a todos no a las personas en situación de sin hogar, pero a quien sea que vaya al museo [Participant 7: exacto], que conecte también, ¿no? Si, puedo decir... ¿no?</p> <p>2. Claro yo a ver yo me preguntaba [Persona de referència 1: denunciarlo, ¿no?] claro, yo, a ver, yo un sin techo, llego, y digo, ¿y estos tíos, esto que hacían estas cosas...? Eh ¿Tenían también colegas como yo, que con con con con la problemática que yo llevo eh?</p> <p>3. Pero entonces, como aprovechar como este este este gancho ¿no? y a lo mejor ofrecer... dices</p>

			<p>hoy tengo una exposición pues de personas... en la que... yo que sé. Yo estuve en una en un proyecto que se llama <i>Reflexa</i> que era sobre que era hacer fotografías, o hacer un poco de sobre las cosas, un poco movidas así de de personas sin hogar, desde la mirada de la persona sin hogar.</p>
		Per què?	<p>1. Siempre a veces lo tenemos tan tan tan tan acá, tan al alcance de la mano, están viendo esto y tan esto, que nos preguntamos por qué. Y es la pregunta fundamental de todas las cosas, para para enterarte realmente de... ¿por qué?</p>
Horizontalitat	Portes obertes	Autoestima-empoderament	<p>1. Sí, como un detalle, porque también es una manera de, de, de, no sé como dignificar el trato, más de igual igual. Ya que la que hay una mejora que sea para todos.</p>
	Escolta activa	Participació cultural	<p>1. porque este señor que viene a un museo tiene que ir un poquito ordenado, tampoco hace falta que venga tan ordenado. Está pasando dificultades y viene a ver un museo, que los que no se van a quejar son los señores lo las figuras que hay aquí en el Museo. Es eso</p> <p>2. Habría que hacer el todo lo que decían participar en en el ayuntamiento, o en reuniones, para ver qué se podía mejorar con relación a esta problemática.</p>

		<p>Preguntar</p>	<p>1. Eee eeem yo empezaría por preguntarles, como una especie de cuestionario, ¿no? De preguntarles, de hacerles partícipes, en principio, no como un rebaño de cosas que están viviendo en la calle, sino que haciendo partícipes con otras personas para, en definitiva, buscando una finalidad que puede ser la de los que recuperen un poco de ilusión, un poco de estima, que eso se trata la vida. Pero, pero preguntarles, que opinan, que necesitan, que aparte de lo que obviamente necesitan, de un techo básicamente...</p>
		<p>Inquietuds</p>	<p>1. Yo creo que las personas que están en Calle son personas y que también tienen sus inquietudes y que no solamente tienen hambre y no solamente tienen frío, tienen también su necesidad de nutrirse a nivel bueno de conocimiento, de que de observar las cosas, tienen estimulaciones.</p>

3.2.2.2. Matriu: agrupació de temes (taula 16: elaboració pròpia)

Subcategoria	Temes agrupats	Paraules claus
Espai de desconexió	Tema 1: Relax Nota: trobem 4 segments que fan referència al tema relax.	Sortir de la rutina
Refugi	Tema 1: Empatia Nota: trobem 4 segments segments que fan referència al tema empatia	Menjar
	Tema 2: Acollida Nota: trobem 4 segments segments que fan referència al tema d'acollida	Temperatura
Arquitectòniques	Tema 1: Museografia Nota: trobem 14 segments que fan referència al tema museografia	Entrada Taquilles
Atenció al client	Tema 1: Tractament Nota: trobem 12 segments que fan referència al tema tractament	Mirar-perseguir Amabilitat-paciència
Temps-horaris	Tema 1: Prioritats Nota: trobem 5 segments que fan referència al tema prioritats	Temps buit

Tecnissimes	Tema 1: Intel·lectualitat Nota: trobem 2 segments que fan referència al tema intel·lectualitat	-
Temes	Tema 1: Sensellarisme Nota: trobem 4 segments que fan referència al tema sensellarisme	Per què?
Portes obertes	Tema 1: Autoestima-empoderament Nota: trobem 1 segment que fan referència al tema autoestima-empoderament.	-
Escolta activa	Tema 1: Participació cultural Nota: trobem 3 segments que fan referència al tema participació cultural	Preguntar
	Tema 2: Inquietuds Nota: trobem 1 segment que fan referència al tema inquietuds	-

3.2.2.3. Matriu: codificació axial (taula 17: elaboració pròpia)

Categoria	Subcategoria	Text codificat
Espai de cures	Espai de desconexió	<ol style="list-style-type: none"> 1. Són espais que faciliten la connexió entre les persones i alguna cosa. Són d'espais d'amabilitat, d'acollida, de benvinguda, fins i tot de cura. 2. Son espacios que transmiten tranquilidad y relajación.
	Refugi	<ol style="list-style-type: none"> 1. En la entrada a mí me parece oportuno si pusierais fotos de personas que están en la calle. Fotos y un mensaje que diga nos gustaría conocerlos, pensamos en vosotros. 2. porque al final lo que te va hacer sentirte a gusto, es la persona que te acoge, que te guíen bien, o que te lo expliquen bien. 3. Un mini bar para que venga la gente al salir o al entrar están cansados de ver otros museos se sientan para tomar un cafelito, una Coca Cola... Luego, la gente que venga de la calle que no tenga dinero, automáticamente pienso que hay que dar un bocata con una Coca Cola. 4. Hacer unas entradas, unas tarjetas y repartirlas en los comedores sociales. En esta entrada podría poner: el museo te invita a una visita por él... y te invita a un bocadillo. 5. Van a venir por el aire acondicionado, por un espacio limpio, ordenado, donde se pueden sentar.
Barreres	Arquitectòniques	<ol style="list-style-type: none"> 1. En la entrada tendrían que anunciar lo que hay dentro. En una de las salas, hay un mapamundi que va saliendo cada cada pieza, te

		<p>las va presentando dónde están situadas. Entonces si estuviese fuera en lugar dentro te enseñaría todo lo que hay.</p> <ol style="list-style-type: none"> 2. Se necesitaría un espacio de fumar, con lo cual un cenicero, porque para la próxima vienen en calle muchos están con con el cigarro y que se hicieran tener esos pequeños espacios de entrar al museo, volver a salir... 3. Justamente, esto taquillas en la calle, para gente de la calle. O sea que tengan su llave con un contenedor y que allí puedan guardar sus pertenencias una vez que se levantan por la mañana. 4. Las taquillas ponerlas un poquito más escondidas. 5. Cuando vas entras parece que estás... que vas a entrar en una cueva, y no. Hay que ganar un poquito más de luz. 6. Como en tema cuanto al idioma, pues estaría guay que hubieran más apoyo a lo mejor algo visual. 7. Me equivoqué y salía por donde había entrado.
	<p>Atenció al client</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Una taquilla para una serie de personas diferente a la del resto del público, yo creo que no es bonito, que no es bueno porque discrimina. 2. Porque si tú vas a un sitio que te ponen la cara que lo primero cuando te ven hacen guau-guau, olvídate de que vas a volver. Es que impiden, ponen barreras para que vuelvas. 3. Dando un paseo por las salas, había personas que estaban en cada sala que estaba observando sobre que hacíamos no hacíamos, que no sabes bien decir... No sé si están atentos a mi... 4. A parte de la amabilidad, pues tener, por ejemplo, un poquito de paciencia con la gente. Por ejemplo, yo cuando voy a un museo si está la señorita de turno allí con un Buenos días y que te den una

		<p>palmadita... Que se interesan y quieren saber tus problemas, no todos, pero un poquito.</p>
	Temps-horaris	<ol style="list-style-type: none"> 1. Estas personas que traen este boleto, pues si vienen a pasar el rato, pues que alguien se encargue de explicarle, sobre las exhibiciones que tenemos, tenemos estos talleres, o una cosa así. 2. Que no tengas que escoger entre bueno, voy a buscar el bocadillo o voy a museo.
Discurs museològic	Tecnissimes	<ol style="list-style-type: none"> 1. Lo que hace de barrera en los museos es que se piensa que es como para eruditos, para gente intelectual, como que no se baja el lenguaje más de la calle.
	Temes	<ol style="list-style-type: none"> 1. Claro yo a ver yo me preguntaba a ver, estos tíos, esto que hacían estas cosas... ¿Tenían también colegas como yo, que con con con con la problemática que yo llevo eh? 2. Hacer un poco cosas sobre personas sin hogar, desde la mirada de la persona sin hogar.
Horitzontalitat	Portes obertes	<ol style="list-style-type: none"> 1. También es una manera de dignificar el trato, más de igual igual. Ya que la que hay una mejora que sea para todos.
	Escolta activa	<ol style="list-style-type: none"> 1. Yo empezaría por preguntarles que opinan, que necesitan, que aparte de lo que obviamente necesitan, de un techo básicamente... 2. Yo creo que las personas que están en calle son personas que también tienen sus inquietudes y que no solamente tienen hambre, o frío. También tienen la necesidad de nutrirse a nivel de conocimiento, de observar las cosas, tienen estimulaciones.

3.2.2.4. Matriu: codificació selectiva (taula 18: elaboració pròpia)

Text codificat	Subcategoria	Categoria emergent
<ol style="list-style-type: none"> 1. Són espais que faciliten la connexió entre les persones i alguna cosa. Són d'espais d'amabilitat, d'acollida, de benvinguda, fins i tot de cura. 2. Son espacios que transmiten tranquilidad y relajación. 	<p>Espai de desconexió Temes agrupats: RELAX Sortir de la rutina</p>	<p>Entenen que els espais de desconexió són aquells que s'hi senten bé, benvinguts i que és un punt de trobada amb altres persones.</p>
<ol style="list-style-type: none"> 1. En la entrada a mí me parece oportuno si pusierais fotos de personas que están en la calle. Fotos y un mensaje que diga nos gustaría conocerlos, pensamos en vosotros. 2. Porque al final lo que te va hacer sentirte a gusto, es la persona que te acoge, que te guíen bien, o que te lo expliquen bien. 3. Un mini bar para que venga la gente al salir o al entrar están cansados de ver otros museos se sientan para tomar un cafelito, una Coca Cola... Luego, la gente que venga de la calle que no tenga dinero, automáticamente pienso que hay que dar un bocata con una Coca Cola. 	<p>Refugi Temes agrupats: EMPATIA Menjar</p> <p>ACOLLIDA Temperatura</p>	<p>Valoren que les persones que treballin al museu els/les tractin bé, a més a més. També pensant que ha d'haver-hi un bar per desconnectar. En el cas de les persones sense llar és important que els serveis/menjar els hi sigui donat de forma gratuïta.</p>

<ol style="list-style-type: none"> 4. Hacer unas entradas, unas tarjetas y repartirlas en los comedores sociales. En esta entrada podría poner: el museo te invita a una visita por él... y te invita a un bocadillo. 5. Van a venir por el aire acondicionado, por un espacio limpio, ordenado, donde se pueden sentar. 		
<ol style="list-style-type: none"> 1. En la entrada tendrían que anunciar lo que hay dentro. En una de las salas, hay un mapamundi que va saliendo cada cada pieza, te las va presentando dónde están situadas. Entonces si estuviese fuera en lugar dentro te enseñaría todo lo que hay. 2. Se necesitaría un espacio de fumar, con lo cual un cenicero, porque para la próxima vienen en calle muchos están con con el cigarro y que se hicieran tener esos pequeños espacios de entrar al museo, volver a salir... 3. Justamente, esto taquillas en la calle, para gente de la calle. O sea que tengan su llave con un contenedor y que allí puedan guardar sus pertenencias una vez que se levantan por la mañana. 4. Las taquillas ponerlas un poquito más 	<p style="text-align: center;">Arquitectòniques Temes agrupats: MUSEOGRAFIA Entrada Taquilles Informació</p>	<p>Quant a l'entrada, és necessari que el Museu Etnològic Cultures del Món col·loqui fotos i més informació sobre el que es pot trobar el visitant, a més d'una zona per fumadors. També s'han de posar taquilles a fora perquè tothom les pugui fer servir, per guardar les coses. Finalment, s'haurien de millorar alguns aspectes museogràfics.</p>

<p>escondidas.</p> <ol style="list-style-type: none"> 5. Cuando vas entras parece que estás... que vas a entrar en una cueva, y no. Hay que ganar un poquito más de luz. 6. Como en tema cuanto al idioma, pues estaría guay que hubieran más apoyo a lo mejor algo visual. 7. Me equivoqué y salía por donde había entrado. 		
<ol style="list-style-type: none"> 1. Una taquilla para una serie de personas diferente a la del resto del público, yo creo que no es bonito, que no es bueno porque discrimina. 2. Porque si tú vas a un sitio que te ponen la cara que lo primero cuando te ven hacen guau-guau, olvídate de que vas a volver. Es que impiden, ponen barreras para que vuelvas. 3. Dando un paseo por las salas, había personas que estaban en cada sala que estaba observando sobre que hacíamos no hacíamos, que no sabes bien decir... No sé si están atentos a mi... 4. A parte de la amabilidad, pues tener por ejemplo, un poquito de paciencia con la gente. Por ejemplo, yo cuando voy a un museo si está la señorita de turno allí con 	<p>Atenció al client Temes agrupats TRACTAMENT Mirar-perseguir Amabilitat-paciència</p>	<p>És important no tenir comportaments aporofòbics, ni mirar malament, perseguir o etiquetar. Per tant, el personal de sala/taquilla del museu, és important que tingui paciència i siguin amables amb tothom.</p>

<p>un Buenos días y que te den una palmadita... Que se interesan y quieren saber tus problemas, no todos, pero un poquito.</p>		
<ol style="list-style-type: none"> 1. Estas personas que traen este boleto, pues si vienen a pasar el rato, pues que alguien se encargue de explicarle, sobre las exhibiciones que tenemos, tenemos estos talleres, o una cosa así. 2. Que no tengas que escoger entre bueno, voy a buscar el bocadillo o voy a museo. 	<p>Temps-horaris Temes agrupats: PRIORITATS Temps-buit</p>	<p>És important que no hagin d'escollir entre dues o més activitats, que la persona en situació de sensellarisme hagi de fer. A més a més, també és valuós que se'ls expliquin bé les coses que poden fer el museu, per tal d'aprofitar el temps.</p>
<ol style="list-style-type: none"> 1. Lo que hace de barrera en los museos es que se piensa que es como para eruditos, para gente intelectual, como que no se baja el lenguaje más de la calle. 	<p>Tecnissimes Temes agrupats: INTEL·LECTUALITAT</p>	<p>El discurs museològic que presenten la majoria dels museus és massa complex i provoca que hi hagi la concepció que només estigui destinat per un públic més erudit.</p>
<ol style="list-style-type: none"> 1. Claro yo a ver yo me preguntaba a ver, estos tíos, esto que hacían estas cosas... ¿Tenían también colegas como yo, que con con con con la problemática que yo llevo eh? 2. Hacer un poco cosas sobre personas sin hogar, desde la mirada de la persona sin hogar. 	<p>Temes Temes agrupats: SENSELLARISME Per què?</p>	<p>A més a més, el discurs museològic estaria bé que inclogués la història del sensellarisme al llarg de la història i que fos construït a partir de la mirada d'aquestes persones.</p>
<ol style="list-style-type: none"> 1. También es una manera de dignificar el 	<p>Portes obertes</p>	<p>Els museus poden ajudar a la</p>

<p>trato, más de igual igual. Ya que la que hay una mejora que sea para todos.</p>	<p>Temes agrupats: AUTOESTIMA-EMPODERAMENT</p>	<p>dignificació de les persones en situació de sensellarisme, gràcies al tracte amb aquestes.</p>
<ol style="list-style-type: none"> 1. Yo empezaría por preguntarles que opinan, que necesitan, que aparte de lo que obviamente necesitan, de un techo básicamente... 2. Yo creo que las personas que están en calle son personas que también tienen sus inquietudes y que no solamente tienen hambre, o frío. También tienen la necesidad de nutrirse a nivel de conocimiento, de observar las cosas, tienen estimulaciones. 	<p>Escolta activa Temes agrupats PARTICIPACIÓ CULTURAL Preguntar INQUIETUDS</p>	<p>Entenem que les persones en situació de sensellarisme tenen diverses inquietuds, i per això també tenen el dret de participar culturalment. Com també, tenen el dret que se'ls hi demanin les coses.</p>

3.2.3. Focus group 3: Vincles i continuïtat

3.2.3.1. Matriu: codificació oberta (taula 19: elaboració pròpia)

Categoria	Subcategories	Paraules clau	Respostes
Espai per a tot	Espai terapèutic-de tranquil·litat	Tranquil·litat-relax	<ol style="list-style-type: none"> 1. espacio tranquilo. 2. Ya que es nuestro espacio tranquilo, puede poner también de relajación. 3. Aviam, haviem dit que fos un espai per desconnectar, que ja està... 4. Para resumir, participant 1 dice es un espacio tranquilo donde puedes relajarte, descansar y pensar 5. ya que hay un espacio para relajarse después de subir la escalera 6. Arte y relajación
		Silenci	<ol style="list-style-type: none"> 1. Puedes poner la barra al silencio. 2. que és un espai tranquil, que hi hagi silenci i tot. 3. yo creo que, yo creo que hay veces que vienen parejas y intercambian opiniones [afirmacions] y tanto silencio no tiene que tener un museo. Porque cuando entra un grupo, Bueno, si lleva guía, tiene

			que explicar lo que es. Y si es una pareja, ya te lo he dicho, intercambian, oye, ¿qué te parece? Mira qué bonito y el otro... [afirmacions] y ósea, que tanto silencio y tanta relajación [riures] te vas a un Spa
		Mobiliari còmode	1. Ya que es para relajación, tiene que ver con los asientos cómodos.
	Espai acollidor	Espai amable	<ol style="list-style-type: none"> 1. hem anotat bellesa. 2. Que també sigui un espai acollidor per tothom [...] Es un espacio amable para todos. Sería más... no sé... [...] És un espai amable per tothom, un tothom se senti còmode i a gust, no? 3. si es un espacio acogedor, implica tranquilo, silencio... o sigui, todo lo que hay detrás [afirmacions de fons]. 4. museo, dos puntos: espacio dinámico, refugio para todas y todos, ahí haría eso, y donde conocer, quizá.
		Espai d'oci	<ol style="list-style-type: none"> 1. passar una estona entretinguda. 2. o sigui que sigui un espai d'oci 3. d'oci, d'aprenentatge. De aprendizaje... de aprendizaje ya lo hemos dicho ¿no?
	Garanteix els drets	1. punt de trobada amable, garant de drets culturals	

		culturals	sense privilegis.
	Espai d'aprenentatge	Ensenyança	<ol style="list-style-type: none"> 1. després han sortit paraules como encuentro, cultura, enseñanza... 2. Lugar de estudio para futuras generaciones, para todo el mundo... 3. te da información para traer conocimiento. Pero esto ya está más o menos. 4. Que també serveix per extreure algun aprenentatge, hem dit. Que em sembla que ja ho hem apuntat per algun lloc. 5. museo, dos puntos: espacio dinámico, refugio para todas y todos, ahí haría eso, y donde conocer, quizá. 6. .. Sí sería un un aspecto importante de un museo, que un museo, pues está para sanar uno de los peores males, males que es la ignorancia
		Buscar respuestas	<ol style="list-style-type: none"> 1. sortir il·lustrat, sortir amb més coneixement, buscar respostes... 2. Buscar respuestas también es una tema bonito.
		Autoconeixement- autoexploració	<ol style="list-style-type: none"> 1. sí, este a mí, por ejemplo, es esa parte que vi, porque la obra de él es muy vasta y es muy grande, pero esto que vi era bastante truculento, ¿no? Y... Y... Te despierta todo, te saca un poquito lo malo. [...] podríamos hablar de, no sé eh, ¿de

			<p>descubrimiento personal? ¿Sí? ¿Autoexploración? No sé.</p> <ol style="list-style-type: none"> 2. un espai d'autoconeixement. 3. Un museu es un viatge a mirar el món des d'altres ulls. És conèixer-nos, és trobar-nos 4. aquí el meu posa, visita para ascender intelectual y emocionalmente.
		Estímula el pensament	<ol style="list-style-type: none"> 1. Segueixo? Estímula el pensament. 2. El museo es un contenidor de cultura, que debería estar abierto al público, para orientar y estimular el conocimiento y las inquietudes de la población.
		Viatjar	<ol style="list-style-type: none"> 1. Un museo es un viatge a mirar el món des d'altres ulls. És conèixer-nos, és trobar-nos 2. lugar para viajar por dentro, alimentarse, crecer, refugiarse y comprender las contradicciones del mundo.
		Contenedors d'objectes	<ol style="list-style-type: none"> 1. Diu, verificació destinada a recollir objectes de la història dedicada a la cultura. [...] contenidor de... 2. cuando hablamos en el grupo de recolector de esto, yo dije en plan... como por ejemplo, lo que vi que lo asociaba a esta palabra. Lo asociaba a lo que vimos en el número de África aquí, que era como muchas esculturas que son iguales de diferentes partes y que allí pueden estar y que a lo mejor es como... Puede ser de un suceso que

			<p>estaba pasando en la misma zona o yo que se. Que las cosas son como muy esculturas más... Básicamente iguales, pero diferentes.</p> <p>3. Luego hemos hecho en el centro una especie de escultura. Una cultura, contenedor... Claro, pusimos que ese... [Participant 3: Claro, el museo tiene que tener pues cultura, pues que lo del contenedor porque se recolectan muchas cosas ahí] [Youssef: y eso está puesto en el centro sí bueno por esta idea eh] Claro, pero al final el museo no deja de ser un un lugar donde exponer ¿no? de todas estas cosas. Al final, bueno, lo de contenedores por esto, ¿no?</p> <p>4. El museo es un contenedor de cultura, que debería estar abierto al público, para orientar y estimular el conocimiento y las inquietudes de la población.</p> <p>5. Un museu és un lloc on contenir la cultura humana i difondre-la.</p>
Responsabilitat social	Espai comunitari	Fòrum/debat	<p>1. O un grupo de, yo que sé, a lo mejor que haya alguien que debata contigo, ¿no? Porque al final tienes una percepción y luego... [Participant 7: sí, una visita guiada]. algo así, pero que... exacto, que tengas como alguien para... [Youssef: Para confrontar la idea, el concepto...] Claro, para hablar de cosas. También puede ser un espacio para compartir, ¿no? Para que no sea solo una cosa individual.</p>

			<ol style="list-style-type: none"> 2. Claro, es que sería guay con un debate al final. Como así, después de una visita debatir con alguien. 3. fórum, ¿no?. fórum, sí, una cosa así. 4. Luego hemos hecho aparte un poco lo de... ¿que ponía? un lugar [Participant 3: punto de encuentro, autoconocimiento, fórum] Vale si hay punto, lugar sanador. Lugar como era sanado espacio espacio terapéutico-sanador, porque sería como una... o sea, algo que debería de incorporarse al museo que no no está muy incorporado. Por eso tiene, ¿no?
		Espai identitari	<ol style="list-style-type: none"> 1. que sigui un espai identitari per tothom 2. un museu és una institució de persones per a les persones, sense deixar a ningú a fora. Un museu ha de ser valent, espai amable per seguir tenint sentit.
		Espai públic-espai comunitari	<ol style="list-style-type: none"> 1. que sigui un espai per la comunitat, on hi hagi un punt de retrobament 2. que sigui un espai per la comunitat, al cap i a la fi. 3. ya, pero... cuando pensamos en comunitario... cuando pensamos en público yo creo está la idea de que todo el mundo puede ir. Pero comunitario es como hacer grupo. Hacer familia [Persona de referència 2: es como pertenece]

			<p>4. bueno, tu idea, también comunitario va muy atada a terapéutico. [...] Participant 7: sí, tiene una especie de cuestión terapéutica de... [Youssef: no, no, no, si no...] el hecho de ir... [Persona de referencia 1: te cura] sí, es como sanador. Porque de alguna manera también...</p> <p>5. sí, para mí, que un espacio sea público es como tiene la posibilidad de ir todo el mundo. Pero que un espacio sea comunitario es que va, pueden ir las personas y generan grupo. Entonces, lo público puede ser más individual, más anónimo. Que si tenemos esa opción... es igualitario, para todos. Pero no quiere decir que sea comunitario. Puede serlo o no. comunitario se genera en grupo, se genera en comunidad. Y si es público, es como, bueno...</p> <p>6. Cuando empezamos hicimos columnas, entonces al final decidimos que... claro, le pregunté a participant 3, de las columnas el dice que para... [Participant 10: que son pilares] Sí, pilares para sostener el edificio, que esto sería un poco la responsabilidad social, una cosa así una de... bueno. Eh hemos dicho que... bueno, lo hicimos un poco en base a las a las a los conceptos que íbamos sacando ¿no? Un lugar público, por ejemplo.</p>
--	--	--	---

	Per a tothom	Intergeneracional	<ol style="list-style-type: none"> 1. mmmm, regeneracional, Persona de referència 2. Sí, no. Vale, sí, lugar de estudio, barra regeneracional. 2. para mi también un museo debería ser un punto... bueno, un espacio intergeneracional donde entren tanto niños... todas las edades
		Obert	<ol style="list-style-type: none"> 1. gratuitos para la población autóctona. 2. era un poco la idea esta de que sea para todo el mundo, ¿no? un poco... [Participant 9: la ágora, como una plaza...] sí, como abierto, como... sí. Una cosa así. 3. el museo ha de ser también, un espai obert, no només físicament, sinó mental que permeti de manera harmoniosa i natural integrar els reptes passats, presents i futurs que com a societat ens toca reconstruir. 4. El museo es un contenidor de cultura, que debería estar abierto al público, para orientar y estimular el conocimiento y las inquietudes de la población.
		Externalitzar	<ol style="list-style-type: none"> 1. añadidos como... yo.. y yo en mi opinión, la idea sería exteriorizar un poco el museo.[Youssef: humilde opinión, eh. Humilde opinión] Exteriorizar un poco y poner, pues, algo, algún recurso, a algún recurso del museo un poco más a más de de la población.

			<p>2. Pues, lo hemos puesto fuera, pero que vamos, que no tiene por qué estar fuera, tiene que ser... Puede ser perfectamente interior, pero que sí que sería un... Sí sería un un aspecto importante de un museo, que un museo, pues está para sanar uno de los peores males, males que es la ignorancia [Participant 7: que buena está. Muy bueno ese, es muy buena, muy buena] Esto si que es sanador... bueno.</p>
		Funció pública	<p>1. que també hagi de tenir una funció pública.</p>
	Pont-escales		<p>1. no hay nada más puentoso, mira que palabra me acabo de inventar [riures] que un museo, ¿no? porque es el vínculo, es el puente hacía al conocimiento, y hacía... todo lo que pone ahí ¿no?</p> <p>2. Es un poco... Va en relación con el puente, porque el puente es un vínculo y una escalera también. Entonces es como que se viene de viene vinculosa la cosa.</p>
		Connectors-vincles	
		Orientador cultural	<p>1. de si entras a un museo y ves puesta una exposición y no sabes mucho el tema general, pues qué tienes preguntas, ¿no? Al final, porque ves cuadros, ves pinturas, esculturas, lo que sea, y</p>

			<p>te genera una intriga, y pues a la vez a lo mejor, tener a lo mejor un stand o una persona, o lo que sea, que te diga, pues en general, yo qué sé, si esto es, por ejemplo, que es un mapa, pues que esta persona te explique. Los maas son esto, esto. Un poco... [Participant 7: un psiquiatra, riures] o sea, esto tiene que ser como explícito to lo que has visto, ¿no? No sé.</p> <p>2. un poco una guía, ¿no?; Participant 6: si un poco una guía, no sé, no sé...</p> <p>3. yo lo entiendo un poco que te acompañe [Participant 3: te explique] ¿no?, que te ayude a... alguien que haga el puente, un poco [Participant 7: sí] en eso que es inaccesible [Participant 7: un orientador de la cultura; Participant 6: si exacto]. Sí, como un orientador</p>
		<p>Punt de trobada</p>	<p>1. després han sortit paraules como encuentro, cultura, enseñanza...</p> <p>2. punto de encuentro entre continentes, punto de encuentro entre culturas.</p> <p>3. Que sigui un punt de trobada per totes i tots.</p> <p>4. La idea de puente con la idea de que une, ¿no? la idea de que tiene que unir puntos de vista, a culturas, partes de lo social... Y un puente es... También se se va hacia un lado y hacia el otro ¿no? Se entra y se sale. O sea, se puede ir en</p>

			<p>varias direcciones y es también un punto de encuentro.</p> <p>5. Luego hemos hecho aparte un poco lo de... ¿que ponía? un lugar [Participant 3: punto de encuentro, autoconocimiento, fórum] Vale si hay punto, lugar sanador. Lugar como era sanado espacio espacio terapéutico-sanador, porque sería como una... o sea, algo que debería de incorporarse al museo que no no está muy incorporado. Por eso tiene, ¿no?</p> <p>6. punt de trobada amable, garant de drets culturals sense privilegis.</p>
Discursos	Discurs museològic	Més mirades	<p>1. Pero esto ¿no? el está condicionado a como lo van, ¿no? la la visión pues ¿no? del norte del mundo... en África... claro, no sé cuánto pero la vida. Y esto me conectaba ¿no? con lo del museo... por lo que estaba soltando tu</p> <p>2. Exacto. Pero era un poco... lo o sea, llevándolo a lo que tú dices, que es como otra visión. No dijimos algo así de visiones diferentes ¿no?</p> <p>3. si, pensamos que nos gustaría que tuviera un museo, a mí me gustaría que hubiera más gente que contara la historia, no solamente los ricos.</p> <p>4. Un encuentro de visiones, dijimos] no solo que lo cuenten los poderosos, sino que los recolectores ¿no?</p>

		Legitimadors de relats	<ol style="list-style-type: none"> 1. o esa cosa de ¿quién legitima los relatos de los museos? 2. ¿Quién construye esto?
		Mirall de la societat	<ol style="list-style-type: none"> 1. porque los museos son como un mapa ¿no? Un museo no es el mundo. Es tan solo una representación de este. 2. como un reflejo de la problemática, porque las problemáticas se repiten, pero de distinta manera dependiendo de dónde...]
	Trencar murs	Discursos contrastats	<ol style="list-style-type: none"> 1. Hay una cosa que no sé si ha salido por ahí, pero que a mí me viene y la suelto, porque yo también soy parte de todo esto. La idea ¿no? desde de rompedor, de historia única, ¿sabes? 2. o comparador de supuestas verdades. 3. Los que vienen de un lado los que vienen, el otro se pueden encontrar en el puente, discurso confrontado
		Lògiques	<ol style="list-style-type: none"> 1. y le pregunté, pero... ¿Qué lógica sigue esto? ¿Sabes? Aquí uno que tiene una lógica... [Participant 2: no tiene lógica] Y la contestación fue no hay ninguna lógica. ¿Qué lógica tiene que seguir un museo? ¿Sabes? [Participant 7: ¿qué es la lógica?] Y entonces creo que eso pues también... es importante, ¿no? Rescatarlo y ver que no... Pues eso no es la idea de que estamos condicionados a cómo tienen que ser las cosas,

Màrqueting		¿no? Y tenemos como un prefabricado que ya nos lleva...
	Promocionar	<ol style="list-style-type: none"> 1. diu finançat per les grans empreses, referint-se a museus, finançats per les grans empreses. 2. Promocionar más el museo y se hablaba de redes sociales. 3. yo diría promocionar, porque al final lo promocionas, lo... 4. promoción a toda la sociedad. 5. sí, me refiero a me refiero, exacto, me refiero a que lo lo lo dicen como hay esta clase. Claro, porque si va ligado a la clase. [Youssef: ¿a la clase social?] No a las clases gratuitas [Youssef: ajá] Pero ¿cómo llegas a estas clases gratuitas? Pues promocionándolas, más, lo que sea [Participant 7 diu quelcom] Exacto, difusión. 6. Art per tothom. TOTHOM!
	Xarxes socials	<ol style="list-style-type: none"> 1. Promocionar más el museo y se hablaba de redes sociales. 2. Exacto. Y ya plan para una población más joven, pues redes sociales o ... yo que sé es como lo que todo el mundo mira ahora.
	Comunicació	<ol style="list-style-type: none"> 1. [Participant 6: comunicació, ¿no?; Participant 3:

			<p>màrqueting] Un poco ¿no? Pero con la idea de que salga hacia fuera ¿no? que sea una comunicación hacia afuera, no hacia adentro.</p> <p>2. Un museu és un lloc on contenir la cultura humana i difondre-la.</p>
--	--	--	--

3.2.3.2. Matriu: agrupació de temes (taula 20: elaboració pròpia)

Subcategoria	Temes agrupats	Paraules clau
Espai terapèutic-de tranquil·litat	Tema 1: Tranquil·litat-relax Nota: trobem 10 segments que fan referència al tema tranquil·litat-relax	Silenci Mobiliari còmode
Espai acollidor	Tema 1: Espai d'oci Nota: trobem 8 segments que fan referència al tema Espai d'oci.	Espai amable Garanteix els Drets Culturals
Espai d'aprenentatge	Tema 1: Ensenyança Nota: trobem 8 segments que fan referència al tema Ensenyança	Estimula el pensament
	Tema 2: autoconeixement- autoexploració. Nota: trobem 8 segments que fan referència al tema autoconeixement- autoexploració	Buscar respostes Viatjar
	Tema 3: Contenidor d'objectes Nota: trobem 5 segments segments que fan referència al tema Contenidor d'objectes	-
Espai comunitari	Tema 1: Espai públic - espai comunitari	Espai identitari

	Nota: trobem 12 segments segments que fan referència al tema Espai públic - espai comunitari.	Fòrum/debat
Per a tothom	Tema 1: obert Nota: trobem 8 segments segments que fan referència al tema Obert.	Intergeneracional Externalitzar Funció pública
Pont-escales	Tema 1: Orientador cultural Nota: trobem 5 segments segments que fan referència al tema Orientador cultural.	Connectors vincles
	Tema 2: punt de trobada Nota: trobem 6 segments segments que fan referència al tema Punt de trobada.	-
Discurs museològic	Tema 1: Legitimador de relats Nota: trobem 8 segments segments que fan referència al tema legitimador de relats.	Més mirades Mirall de la societat
Trencar murs	Tema 1: Lògiques Nota: trobem 4 segments segments que fan referència al tema lògiques.	Discursos contrastats
Màrqueting	Tema 1: Promocionar Nota: trobem 10 segments segments que fan referència al tema Promocionar.	Xarxes socials

3.2.3.3. Matriu: codificació axial (taula 21)

Categoria	Subcategories	Text codificat
Espai per a tot	Espai terapèutic - de tranquil·litat	<ol style="list-style-type: none"> 1. Para resumir, un museo es un espacio tranquilo donde puedes relajarte, descansar y pensar. 2. Com que és un espai tranquil, hi ha silenci. 3. Yo creo que hay veces que vienen parejas e intercambian opiniones y tanto silencio no tiene que tener un museo. O sea, que tanto silencio y tanta relajación [riures] te vas a un Spa. 4. Ya que es para relajación, tiene que ver con los asientos cómodos.
	Espai acollidor	<ol style="list-style-type: none"> 1. Hem anotat que un espai acollidor-amable, té bellesa. 2. Que també sigui un espai acollidor per tothom on tothom se senti comode i a gust. 3. Museo: espacio dinámico, refugio para todas y todos y donde puedes conocer. 4. Un museu és un espai d'oci, d'aprenentatge. 5. Museu: punt de trobada amable, garant de drets culturals sense privilegis.
	Espai d'aprenentatge	<ol style="list-style-type: none"> 1. Museo: lugar de estudio para futuras generaciones, para todo el mundo... 2. Un aspecto importante de un museo es que está para sanar uno de los peores males que es la ignorancia. 3. Un museu és un viatge a mirar el món des d'altres ulls. És conèixer-nos, és trobar-nos. 4. Visita un museo, sirve para ascender intelectual y emocionalmente. 5. El museo es un contenedor de cultura, que debería estar abierto al público,

		para orientar y estimular el conocimiento y las inquietudes de la población.
Responsabilitat social	Espai comunitari	<ol style="list-style-type: none"> 1. Claro, es que sería guay con un debate al final. Después de una visita debatir con alguien. 2. Un museu ha de ser un espai identitari per a tothom. 3. Un museu és una institució de persones per a les persones, sense deixar a ningú a fora. 4. Que sigui un espai per la comunitat, un punt de retrobament. 5. Tu idea de comunitario va muy atada a lo terapéutico. El hecho de ir a un museo... [Persona de referència 1: te cura] sí, es como sanador. 6. Para mí, que un espacio sea público es como tiene la posibilidad de ir todo el mundo. Pero que un espacio sea comunitario es que pueden ir las personas y generan grupo. Entonces, lo público puede ser más individual, más anónimo y una opción más igualitaria, para todos. Pero no quiere decir que sea comunitario. Puede serlo o no. Comunitario se genera en grupo, se genera en comunidad.
	Per a tothom	<ol style="list-style-type: none"> 1. Para mi también un museo debería ser un punto, un espacio intergeneracional donde entren personas de todas las edades. 2. Los museos deberían ser gratuitos para la población autóctona. 3. Era un poco la idea esta de que sea para todo el mundo. Un poco... [Participant 9: la ágora, como una plaza...] sí, como abierto. 4. En mi opinión, la idea sería exteriorizar un poco el museo. Exteriorizar un poco y poner algún recurso del museo para la población. 5. El museu de tenir una funció pública.
	Pont-escales	<ol style="list-style-type: none"> 1. No hay nada más “puentoso” que un museo. Porque es el vínculo, es el puente hacía al conocimiento.

		<ol style="list-style-type: none"> 2. Si entras a un museo y ves una exposición y no sabes mucho del tema en general, pues qué tienes preguntas, ¿no? Al final, porque ves cuadros, ves pinturas, esculturas, lo que sea, y te genera una intriga. A lo mejor, tener a un stand o una persona, o lo que sea, que te explique. 3. Yo lo entiendo un poco que alguien te acompañe, que te ayude a... alguien que haga el puente, un poco a eso que es inaccesible [Participant 7: un orientador de la cultura]. 4. La idea de puente está relacionada con la de que une, tiene que unir puntos de vista, culturas, partes de lo social... Y un puente también es un punto de encuentro.
Discursos	Discurs museològic	<ol style="list-style-type: none"> 1. Si, pensamos que nos gustaría que tuviera un museo, a mí me gustaría que hubiera más gente que contará la historia, no solamente los ricos. 2. Un encuentro de visiones, dijimos no solo que lo cuenten los poderosos, sino que los recolectores ¿no? 3. Esa cosa de ¿quién legitima los relatos de los museos? 4. Un museo no es el mundo. Es tan solo una representación de este.
	Trencar murs	<ol style="list-style-type: none"> 1. Los que vienen de un lado los que vienen, el otro se pueden encontrar en el puente, discurso confrontado 2. ¿Qué lógica tiene que seguir un museo?
	Màrqueting	<ol style="list-style-type: none"> 1. Museus finançats per les grans empreses. 2. Promocionar más el museo y se hablaba de redes sociales, a toda la sociedad. 3. La idea de que salga hacia fuera ¿no? que sea una comunicación hacia afuera, no hacia adentro.

3.2.3.4. Matriu: codificació selectiva (taula 22: elaboració pròpia)

Text codificat	Subcategoria	Categoria emergent
<ol style="list-style-type: none"> 1. Para resumir, un museo es un espacio tranquilo donde puedes relajarte, descansar y pensar. 2. Com que és un espai tranquil, hi ha silenci. 3. Yo creo que hay veces que vienen parejas e intercambian opiniones y tanto silencio no tiene que tener un museo. O sea, que tanto silencio y tanta relajación [riures] te vas a un Spa. 4. Ya que es para relajación, tiene que ver con los asientos cómodos. 	<p>Espai terapèutic-de tranquil·litat.</p> <p>Temes agrupats: TRANQUIL·LITAT-RELAX Silenci Mobiliari còmode</p>	<p>El museu és un espai tranquil, on les persones poden venir a passar una estona relaxant i descansant de la seva rutina. Tot i això, també és un espai per compartir, per tant, no sempre ha d'haver-hi silenci.</p>
<ol style="list-style-type: none"> 1. Hem anotat que un espai acollidor-amable, té bellesa. 2. Que també sigui un espai acollidor per tothom on tothom se senti comode i a gust. 3. Museo: espacio dinámico, refugio para todas y todos y donde puedes conocer. 4. Un museo és un espai d'oci, d'aprenentatge. 5. Museo: punt de trobada amable, garant de drets culturals sense privilegis. 	<p>Espai acollidor.</p> <p>Temes agrupats: ESPAI D'OCI Espai amable Garanteix els Drets Culturals</p>	<p>Entenem que el museu és un espai acollidor perquè resguarda bellesa i és un lloc on tothom hi és benvingut i s'hi sent bé, on pots aprendre i exercir els Drets Culturals.</p>
<ol style="list-style-type: none"> 1. Museo: lugar de estudio para futuras generaciones, para todo el mundo... 2. Un aspecto importante de un museo es que está 	<p>Espai d'aprenentatge.</p> <p>Temes agrupats:</p>	<p>El museu és un contenidor d'objectes culturals que són exposats i serveixen per ensenyar</p>

<p>para sanar uno de los peores males que es la ignorancia.</p> <ol style="list-style-type: none"> 3. Un museo és un viatge a mirar el món des d'altres ulls. És conèixer-nos, és trobar-nos. 4. Visita un museo, sirve para ascender intelectual y emocionalmente. 5. El museo es un contenedor de cultura, que debería estar abierto al público, para orientar y estimular el conocimiento y las inquietudes de la población. 	<p>ENSENYAMENT Estimula el pensament</p> <p>AUTOCONeixEMENT- AUTOEXPLORACIÓ Buscar respostes Viatjar</p> <p>CONTENIDOR D'OBJECTES</p>	<p>a les persones.</p>
<ol style="list-style-type: none"> 1. Claro, es que sería guay con un debate al final. Después de una visita debatir con alguien. 2. Un museo ha de ser un espai identitari per a tothom. 3. Un museo és una institució de persones per a les persones, sense deixar a ningú a fora. 4. Que sigui un espai per la comunitat, un punt de retrobament. 5. Tu idea de comunitario va muy atada a lo terapéutico. El hecho de ir a un museo... [Persona de referència 1: te cura] sí, es como sanador. 6. Para mí, que un espacio sea público es como tiene la posibilidad de ir todo el mundo. Pero que un espacio sea comunitario es que pueden ir las personas y generan grupo. Entonces, lo público puede ser más individual, más anónimo y una 	<p>Espai comunitari</p> <p>Temes agrupats: ESPAI PÚBLIC-ESPAI COMUNITARI Espai identitari Viatjar</p>	<p>El museu és un espai identitari, on tothom se sent identificat. Està obert a tothom i és un lloc on pot generar un grup, a més que és un punt de retrobament.</p>

<p>opción más igualitaria, para todos. Pero no quiere decir que sea comunitario. Puede serlo o no. Comunitario se genera en grupo, se genera en comunidad.</p>		
<ol style="list-style-type: none"> 1. Para mi también un museo debería ser un punto, un espacio intergeneracional donde entren personas de todas las edades. 2. Los museos deberían ser gratuitos para la población autóctona. 3. Era un poco la idea esta de que sea para todo el mundo. Un poco... [Participant 9: la ágora, como una plaza...] sí, como abierto. 4. En mi opinión, la idea sería exteriorizar un poco el museo. Exteriorizar un poco y poner algún recurso del museo para la población. 5. El museo de tener una funció pública. 	<p>Per a tothom.</p> <p>Temes agrupats: OBERT Intergeneracional Externalitzar Funció pública</p>	<p>A banda, que el museu ha de complir una funció pública, el museu hauria de sortir cap en fora i facilitar recursos per la població.</p>
<ol style="list-style-type: none"> 1. No hay nada más “puentoso” que un museo. Porque es el vínculo, es el puente hacía al conocimiento. 2. Si entras a un museo y ves una exposición y no sabes mucho del tema en general, pues qué tienes preguntas, ¿no? Al final, porque ves cuadros, ves pinturas, esculturas, lo que sea, y te genera una intriga. A lo mejor, tener a un estand o una persona, o lo que sea, que te explique. 3. Yo lo entiendo un poco que alguien te acompañe, que te ayude a... alguien que haga el puente, un 	<p>Pont-escales</p> <p>Temes agrupats: ORIENTADOR CULTURAL Connectors-vincles</p> <p>PUNT DE TROBADA</p>	<p>Els museus són com un pont perquè generen vincles: entre altres persones, cap al coneixement, diferents punts de vista, uneix cultures, etc.</p>

<p>poco a eso que es inaccesible [Participant 7: un orientador de la cultura].</p> <p>4. La idea de puente está relacionada con la de que une, tiene que unir puntos de vista, culturas, partes de lo social... Y un puente también es un punto de encuentro.</p>		
<p>1. Si, pensamos que nos gustaría que tuviera un museo, a mí me gustaría que hubiera más gente que contará la historia, no solamente los ricos.</p> <p>2. Un encuentro de visiones, dijimos] no solo que lo cuenten los poderosos, sino que los recolectores ¿no?</p> <p>3. Esa cosa de ¿quién legitima los relatos de los museos?</p> <p>4. Un museo no es el mundo. Es tan solo una representación de este.</p>	<p>Discurs museològic</p> <p>Temes agrupats: LEGITIMADOR DE RELATS Més mirades Mirall de la societat</p>	<p>Els discursos museològics haurien de contemplar més mirades, per ser l'autèntic mirall de la societat. No haurien de mostrar una realitat esbiaixada.</p>
<p>1. Los que vienen de un lado los que vienen, el otro se pueden encontrar en el puente, discurso confrontado</p> <p>2. ¿Qué lógica tiene que seguir un museo?</p>	<p>Trencar murs</p> <p>Temes agrupats: LÒGIQUES Discursos contrastats</p>	<p>En relació amb els discursos que ha de difondre un museu, ens preguntem: sobre quines bases lògiques l'ha de seguir? Quin és l'autèntic discurs correcte?</p>
<p>1. Museus finançats per les grans empreses.</p> <p>2. Promocionar más el museo y se hablaba de redes sociales, a toda la sociedad.</p> <p>3. La idea de que salga hacia fuera ¿no? que sea una comunicación hacia afuera, no hacia adentro.</p>	<p>Màrqueting</p> <p>Temes agrupats PROMOCIONAR Xarxes socials</p>	<p>Hauria d'haver-hi una promoció més extensa dels museus a les xarxes socials i enfocada a tota la població. A més a més, es plantejava que els museus fossin</p>

	Comunicació	finançats per les grans empreses.
--	-------------	-----------------------------------

3.3. ALTRES INFORMACIONS

3.3.1. Assitència i evolució d'emocions dels i les participants

Quant a la participació, a la següent taula podreu observar el grau d'assistència de les persones.

Taula 23: Assistència de les sessions (elaboració pròpia)

ENTITAT	PARTICIPANTS	ASSISTÈNCIA ¹⁸ (molt alta, alta, mitja o baixa)
Càritas	Persona de referència 1	Molt alta
	Participant 1	Molt alta
	Participant 2	Molt alta
Arrels Fundació	Persona de referència 2	Molt alta
	Participant 3	Alta
	Participant 4	Nul·la
	Participant 5	Alta
Fundació Assís	Persona de referència 3	Baixa
	Participant 6	Baixa
	Participant 7	Molt alta
Institucions culturals	Participant 8	Alta
	Participant 9	Molt alta
Nous participants		
Arrels Fundació	Participant 10 (a partir del 17/05/2023)	Mitja

¹⁸ Les unitats les hem establert de la següent manera:

- Molt alta: a totes les sessions.
- Alta: ha faltat a una sessió.
- Mitja: les persones que s'han incorporat durant el procés. Suposem que haurien tingut una participació alta o molt alta.
- Baixa: ha faltat a dues sessions.
- Nul·la: no ha assistit a cap sessió dels grups de discussió.

	Observador 2 (a partir del 17/05/2023)	Baixa
Fundació Assís	Persona de referència 4 (a partir del 17/05/2023)	Mitja

També hem fet una matriu sobre temes més emocionals. A partir de l'observació de camp que hem fet de totes les sessions, hem pogut anotar com creiem que se sentien els i les participants.

3.3.1. Matriu d'emocions observades durant el treball de camp ¹⁹ (taula 24: elaboració pròpia)

ENTITATS	Participants	19/04/2023 (Taller d'Arrels)	26/04/2023 (Museu Etnològic Cultures del Món)	10/05/2023 (Focus group I)	17/05/2023 (Focus group II)	24/05/2023 (Focus group III)
CÀRITAS	Persona de referència 1	Atenta, callada.	Motivada, il·lusionada i expectant	Molt motivada i contenta.	Molt motivada i contenta.	Molt motivada i contenta.
	Participant 1	Callada, tímida, apartada	Enfadada i confosa	Contenta tot i que callada	Molt motivada i molt participativa.	Molt motivada, participativa i molt contenta.
	Participant 2	Atent, callat, tens i tímid	Callat i interessat	Callat, apartat i sovint a la defensiva	Callat	Participatiu, molt content

¹⁹ Les caselles marcades en vermell representen els dies que no van venir, mentre que les que estan de color groc fan referència als dies que encara no els consideràvem participants, ja que no van participar de les primeres sessions perquè no s'hi havien apuntat.

ARRELS FUNDACIÓ	Persona de referència 2	Atenta, contenta	Atenta	Participativa i contenta	Atenta, feliç	Molt participativa i contenta.
	Participant 3	Tímid, apartat, expectant	MOLT content i feliç. MOLT il·lusionat	Absent, nerviós i atent		Molt content, molt participatiu i segueix les dinàmiques.
	Participant 4	Absent i apartat				
	Participant 5	Molt actiu, monopolitza la conversa, a la defensiva	Content i participatiu	Sovint desconnectat, content	Molt participatiu, sovint indignat, però content	
FUNDACIÓ ASSÍS	Persona de referència 3	Content, callat i atent			Atent, content	Atent, content
	Participant 6	Contenta, tímida, atenta, una mica apartada			Tímida, feliç i participativa	Molt participativa, molt contenta
	Participant 7	A la defensiva, expectant, monopolitza la conversa	Indiferent i participatiu	Molt participatiu, sovint absent i indignat	Content, molt participatiu, sovint indignat	MOLT content i feliç, MOLT participatiu

INSTITUCIONS CULTURALS	Participant 8	Provenen d'institucions culturals, en general, atentes, contentes. Tot i que sovint participaven en el debat, van optar per ser més observadores per tal d'influir el mínim amb les opinions de la resta.				
	Participant 9					
NOUS PARTICIPANTS (Arrels Fundació i Fundació Assís)	Participant 10				Content, expectant, tímid i atent	Content, tímid, absent
	Persona de referència 4				Contenta, expectant, atenta, participativa, sovint una mica a la defensiva	Contenta, participativa, atenta

3.3.2. Els museus anglesos i la gratuïtat: els visiten les persones en situació de sensellarisme?

La majoria dels museus d'Anglaterra són d'accés lliure i gratuït. El que volem saber a partir d'aquesta dada és si les persones en situació de sensellarisme visiten els museus o no. D'aquesta manera, a la següent taula ens trobarem amb els museus que ens hem posat en contacte i quin tipus de resposta ens han donat.

Taula 25: les persones en situació de sensellarisme, visiten els museus anglesos?

(elaboració pròpia)

Museu	Resposta
Londres	
National Gallery	No volen cedir la informació
British Museum	No han contestat
The Natural History Museum	No tenen constància que les persones en situació de sensellarisme visitin el museu.
Imperial War Museum	No tenen constància que les persones en situació de sensellarisme visitin el museu.
London Transport Museum	No tenen constància que les persones en situació de sensellarisme visitin el museu.
Sir John Soane's Museum	No tenen constància que les persones en situació de sensellarisme visitin el museu.
Tate Museum	No ho sabem. No han volgut cedir la informació. Per una recerca que hem fet sobre les activitats i projectes que es duen a terme al museu, fa pensar que els grups que més el visiten són famílies, persones grans i el col·lectiu LGTBI+.
Manchester	
Manchester Art Gallery	Tenen programes que treballen amb persones en situació de sensellarisme.
Science and Industry Museum	No han contestat
People's History Museum	No tenen constància que les persones en situació de sensellarisme visitin el museu.
Manchester Jewish Museum	No han contestat
Liverpool	

National Museums of Liverpool	No tenen constància que les persones en situació de sensellarisme visitin el museu.
Glasgow	
Kelvingrove Museum	<p>No disposen de dades de visita de persones sense llar. Tampoc han rebut mai grups de persones sense llar al museu.</p> <p>Sí que han rebut a grups de nens i nenes en situació de vulnerabilitat.</p>



CAPÍTOL IV: ANÀLISI DE RESULTATS

4.1. ANÀLISI DE RESULTATS

Primerament, recuperant la taula on vam fer la consulta a alguns museus anglesos sobre si persones en situació de sensellarisme visitaven els museus, podem observar que alguns museus no van voler cedir-nos la informació. Els que ho van fer, tot i que són gratuïts, les seves bases de dades per l'anàlisi de públics no presenten la suficient informació demogràfica on es contempli si les PSSL visiten els museus. Tanmateix, també detectem una mancança de sensibilització, ja que tot i la manca d'informació, no s'ha pensat en desenvolupar algun projecte permanent als museus per les persones que es troben en aquesta situació i podem pensar que això passa perquè és una qüestió complicada o perquè no hi ha l'interès per fer-ho.

Seguidament, els principals resultats que hem extret de les tres sessions dels grups de discussió els podem resumir amb el següent mapa conceptual:



Fig. 20: Mapa conceptual de les principals idees extretes dels focus groups (elaboració pròpia)

Partint del mapa, observem que segons els i les nostres participants existeixen unes **lògiques legitimadores**, el centre de tot, que serien uns discursos, normes que s'estableixen de forma invisible a través de la mentalitat cultural. Aquestes lògiques legitimadores, doncs, ens fan en primer lloc una separació social per diferents categories o classes socials: les èlits i propulsors del sistema i la resta de la població que serien les classes populars.

Les èlits, juntament amb el sistema i les lògiques legitimadores, difonen un discurs i etiquetes on hi ha preestablertes les normes i el que espera la societat que faci la resta de la població. En el cas de no acatar aquestes normes, el que fa el propi sistema de forma reaccionaria és establir violència de diverses formes: apartar, marginar, invisibilitzar, tractar de boig a l'individu, etc. En aquest cas, les persones sense llar viuen la violència que hem anat citant (estructural, de gènere, etc.) i en especial l'**aporofòbia**, ja que les lògiques legitimadores han establert una mentalitat cultural on la gent "normativa" s'allunyi de l'individu pobre i l'acabi de marginar.

Tanmateix, des del principi els i les participants van comentar que existia una concepció que els actuals espais culturals són elitistes, llunyans, freds i que només serveixen per a un segment poblacional que serien les èlits qui els fan servir per fer una mostra de poder difondre els discursos propis de les lògiques legitimadores. Per tant, són espais exclusius.

Com també, van comentar que en el cas dels museus aquest distanciament es veu traduït en els discursos que es presenten a les cartelles de les col·leccions permanents o exposicions temporals, ja que pensen que presenten un llenguatge per un públic més erudit o intel·lectual.

Tot i això, aquests espais elitistes s'estan "intentant" obrir a la resta de les masses populars, ja que s'estan començant a veure pressionats per la societat que està començant a fer una demanda d'aquests espais i també per moviments polítics que estan començant a exigir un canvi de les institucions culturals perquè

siguin més obertes. Certament, equipaments culturals com els museus estan intentant obrir-se a nous públics, intentar trencar les barreres existents i convertir-se en espais per la comunitat; tal com veiem reflectit a les teories de la Nova Museologia o la Museologia Social o amb alguns projectes que s'estan començant a implementar en alguns museus. Tot i això, també existeixen dinàmiques enganyoses, tal com comentava una de les persones de referència d'una entitat social, i és que bastant sovint les institucions culturals, creuen que la inclusivitat és donar les entrades de les funcions o actes que sobren a grups socials que es troben en una situació de vulnerabilitat o directament a marginats. Així doncs, veiem com algunes institucions culturals encara es mostren reticents en fer una obertura del seu equipament i opten per fer *greenwashing* i simular que són espais inclusius i equitatius per a tothom.

Aquest espai elitista, a més a més, està conformat per unes barreres que ajuden a reafirmar el seu estatus d'exclusivitat i de no deixar accedir a tothom. Del qual, les barreres que els i les participants van estar identificant de forma més seguida eren les següents:

- **Barreres vinculades als tabús socials:** són barreres que provenen de forma més directa de les lògiques legitimadores i dels discursos/normes que es difonen a través d'elles.
- **Barreres vinculades a les indumentàries:** un dels elements que van comentar els i les participants és que moltes vegades per accedir aquests espais has d'anar vestits d'una manera més formal o arreglada, per tal de respectar els codis de l'espai. D'aquí van detectar una barrera, ja que consideraven que tothom pot anar vestit com es senti més bé, sense la necessitat d'anar arreglat. Ho van vincular sobretot per desmuntar la tendència de mostra de poder que es fa a través de la roba i per aquelles persones que no es poden permetre un vestuari ultra formal que també siguin acceptats.
- **Barreres arquitectòniques i de museografia:** detecten que hi ha espais que no són del tot accessibles per les persones que pateixin alguna diversitat funcional i van amb cadira de rodes. Quant al tema de

museografia, creuen que falten més recursos audiovisuals als espais per tal que siguin un material complementari dels objectes exposats, ja que el final pot ser que no ho acabin d'entendre i generi més llunyania.

- **Barreres socioeconòmiques:** aquestes farien referència a la impossibilitat d'accedir a aquests espais per culpa de la situació social i/o econòmica que es trobi una persona.
- **Barreres sobre atenció al públic:** una barrera molt vinculada als treballadors/es que treballen de cara al públic. Van comentar que normalment rebien algun comentari o actitud aporofòbica que feia sentir-te rebutjat i no voler tornar més a l'espai, ja que no els havien tractat bé. Normalment, els comportaments que van comentar, són mirades, perseguir-los, tractar-los de forma ruda o desagradable, cridar-los...
- **Barreres sobre els horaris:** una de les persones de referència va comentar que les persones en situació de sensellarisme no tenen temps lliure, si no que va emprar l'expressió "temps buit". Aquest terme el podríem relacionar més amb la buidor existencial que presenta l'individu afectat per aquesta situació, com a conseqüència de tota la problemàtica de rerefons. D'altra banda, també, es va comentar que sovint no poden assistir a activitats o a visites perquè fan altres coses relacionades amb les necessitats bàsiques individuals i moltes vegades se'ls solapa amb els horaris rutinaris que tenen provocant que s'acabi convertint en una barrera.
- **Barrera de continguts:** per últim, com ja hem comentat anteriorment, també es detecta com a barrera el discurs museològic. Concretament, tot el tema de la informació difosa a les cartel·les o plafons informatius, ja que consideren que són massa tècnics i estan més pensats per un públic erudit o intel·lectual.

Dit això, si que consideren que la cultura és un element important per la seva vida i la quotidianitat. Igualment, com tothom, també tenen inquietuds culturals i intel·lectuals que no les poden satisfer pel que hem anat comentant anteriorment. De fet, a les Jornades de Sensellarisme i Cultura organitzades per Apropa

Cultura el 20 de febrer de 2023 a la taula rodona de les primeres experiències alguns i algunes de les ponents comentaven:

- *La cultura, per l'esperit, és imprescindible. Sense ella no ets res. Sense cultura no hi ha vida.*
- *La cultura restableix una relació de la identitat que hem perdut. La cultura expressa els valors i principis d'una nació, llavors hauria de ser un dret i no un producte de luxe com ho està sent actualment.*
- *Em sento com un més accedint a la cultura.*

De fet, aquestes persones també van donar una sèrie de consells pels equipaments culturals en el moment de tractar aquests temes:

- Normativitat: no tractar-los de forma diferent. No ser paternalistes.
- Tenir en compte a la persona.
- Normalitzar el sensellarisme.

Altrament, van comentar el concepte de **museu acollidor**, terme que ens vam inventar per posar a la pràctica la teoria de la Museologia Social. Del tema del museu acollidor van sortir moltes idees interessants, com ara, què entenien per espai acollidor o un **refugi**. Aquest és un **espai amable, obert on tothom hi és benvingut i s'hi sent a gust**.

Indagant més amb el concepte d'”obert” i partint de tot el que ens van dir els i les participants, l'entendríem que és un espai que **no té cap barrera**, de fet les treu, d'aquesta manera no és un espai que fomenti desigualtats i per tant **és empàtic** amb les diferents realitats que pot presentar una persona. El museu obert és aquell, també, que surt cap en fora. Va haver la demanda que el museu no es quedés tant a l'edifici, que plantegés activitats a l'exterior o es fessin rèpliques d'objectes per ensenyar-ho a les persones que es troben en una situació de carrer. Com també, van demanar que es s'instal·lin unes taquilles a fora del museu perquè la gent en fes ús, posant exemples d'altres punts geogràfics on ho tenen. Així doncs, entenem que és un **espai públic** perquè ho consideren com la possibilitat que tothom pugui anar a aquest lloc públic.

D'altra banda, el museu acollidor és un **espai d'oci**. És a dir, és un punt comunitari/de trobada on pots generar vincles amb altres persones (indiferentment de l'edat que tinguin), per tant fomenta un lloc de "fòrum" perquè els semblaria interessant que es fonamentessin activitats de debat un cop finalitzés la seva visita en una exposició permanent o temporal, per tal de conèixer a noves persones i compartir experiències o punts de vista.

Una altra qüestió era sobre el tractament del visitant i, per tant, més enfocat al treballador/a del museu. Van estar insistint molt de la importància de l'amabilitat que ha de tenir el personal del museu. Sobretot que els atenguin amb un somriure i en el cas que es trobin amb una persona sense llar, demanar-li si tenen alguna necessitat o informar-los dels serveis socials que existeixen en el cas que no els coneguin.

Per anar acabant, consideren que el museu és un espai de desconexió que ajuda a sortir de la rutina i de la quotidianitat, quelcom que és molt important per les persones sense llar perquè el seu dia a dia és molt dur. Així doncs, valoren que els museus siguin espais de relax on hi hagi un mobiliari còmode, que siguin espais nets, que hi hagi estones de silenci, que sigui un espai terapèutic i que et curi emocionalment parlant, ja que consideren que accedir-hi humanitza i dignifica l'individu.

Finalment, un altra dels temes que es van estar comentant era el del discurs museològic que segueixen les col·leccions. Detecten que hi ha només una mirada que seria el de la persona blanca que està socialment ben posicionat i es transmet amb unes cartel·les que contenen informació massa tècnica o amb un llenguatge més erudit, pensat per un públic intel·lectual. En aquest sentit, van recomanar que a les sales de les col·leccions permanents hi haguessin recursos audiovisuals, per tal que a través d'una manera més visual, també poguessin aprendre. Creuen que és necessari canviar aquest costum i aportar un discurs diferent on es tinguin en compte noves mirades, en aquest cas la del

sensellarisme i que s'abandoni el concepte de "contenedor d'objectes". Els agradaria que al discurs de les col·leccions permanents hi hagués algun petit àmbit on s'expliqués la història del sensellarisme i com s'abordava la problemàtica amb una època concreta. També els agradaria que, dins d'aquest discurs, hi haguessin explicades experiències personals de persones afectades per tal que servís com un missatge d'empoderament i una mostra de superació.

A més a més, que els museus fessin més processos participatius i d'escolta activa amb persones en situació de sensellarisme, com també projectes on hi hagués creació artística i les persones sense llar poguessin fer aportacions en aquest camí.



CAPÍTOL V: CONCLUSIONS

5.1. CONCLUSIONS

Per concloure amb el treball, ens havíem plantejat d'hipòtesi que *a través d'uns processos participatius ens donarà un full de ruta per convertir els museus en espais acollidors on tothom pot exercir els seus drets culturals i els seus drets de participació cultural, ja que podrà solucionar aquestes necessitats*. Podem confirmar-la perquè a través dels grups de discussió hem pogut conèixer com és per ells i elles un espai acollidor i com consideren que a través d'aquests espais podrien exercir els drets i participació culturals.

Si recuperem els objectius que ens vam establir a priori, vam dir que:

1. Conèixer l'opinió de la població que es troba o s'ha trobat en una situació de sensellarisme, a través d'un procés participatiu.
2. Identificar la forma de com convertir el museu en un espai acollidor on tothom pugui exercir els seus drets culturals.

Podem observar que hem pogut conèixer l'opinió d'una petita mostra poblacional de persones que s'han trobat en aquesta situació i també hem conegut quina és la forma que el museu es pot convertir en un espai acollidor, ja que gràcies als grups de discussió hem pogut conèixer la seva opinió i també intuir què consideren ells i elles com és un museu acollidor.

Recordant els objectius específics que ens vam establir per la investigació trobem:

1. Entendre de quina forma poden les institucions culturals, fomentar els drets culturals i el dret de participació en la vida cultural.
2. Fomentar els vincles entre les persones i les institucions culturals.
3. Oferir un espai de diàleg sobre temes que els interpel·len.

Tant els objectius específics 2 i 3 podem dir que els hem complert. El segon, tot i això, s'haurà d'anar treballant amb el temps i a llarg termini veurem si realment és factible. Tot i això, per al moment, podem dir que s'ha establert un vincle entre

les persones en situació de sensellarisme-entitats socials i el Museu Nacional d'Art de Catalunya. Quant a l'objectiu 3, gràcies als grups de discussió hem pogut oferir un espai de diàleg entre ells i les institucions on s'ha fomentat l'escolta activa sobre temes que els interpel·laven. En últim lloc, el primer objectiu, podem dir que no l'hem pogut complir, puix que el focus group dedicat als Drets Culturals no es va acabar d'aprofundir en les formes que les institucions culturals poden garantir la seva participació i els seus drets culturals.

Valorem positivament els resultats que hem extret i tot el procés dels grups de discussió. Tot i això, detectem unes limitacions importants que s'han de tenir en compte. En primer lloc, la manca d'estudis previs sobre el sensellarisme i cultura fent que sigui complicat contextualitzar la situació del problema i que haguem de treballar des de zero. Sí que hem de destacar que el fenomen del sensellarisme és un tema ampliament estudiat des de la perspectiva social i hi ha varies iniciatives recents que reivindiquen el dret a l'habitatge i l'abolició del sensellarisme.

Per altra banda, el treball en xarxa entre equipaments culturals i entitats socials ha sigut molt gratificant. Per ambdues parts hi havia ganes de generar sinergies duraderes i una gran motivació de les accions que estan començant a desenvolupar-se en l'àmbit cultural. El treball ha sigut fàcil i hàbil i podem dir que ens han ajudat molt per acabar entendre més bé què és el sensellarisme i a l'hora de contactar amb els i les participants dels grups de discussió que hem portat a terme.

En relació als grups de discussió, valorem que són una eina útil per tal d'iniciar un contacte amb el públic objectiu. Creiem que és important que hi hagi un procés participatiu des del principi, per tal que els museus fomentin l'escolta activa i enforteixin més bé les sinergies. A més a més, per l'observació de camp de les emocions i actituds que mostraven hem vist que hi hagut una evolució positiva, ja que els ha servit com una eina d'empoderament i per donar veu a aquestes persones. També ens ha sorprès l'alta participació de la majoria dels

participants, del qual ens reafirma que a través de l'eina dels focus groups es pot construir un espai de comunicació i escolta agradable i de confiança.

Amb els resultats extrets i analitzats, podem dir que l'eina dels focus groups és repicable en altres estudis amb un públic que es trobi en una situació social vulnerable. Com també, podem dir que la investigació ha servit per començar a obrir les portes per ampliar l'estudi del sensellarisme des d'una perspectiva cultural-museística, així mateix es pot continuar amb més investigacions com analitzar la participació d'aquestes persones un cop s'hagi implementat una acció/projecte; analitzar l'impacte que tenen els museus cap a aquest públic objectiu; veure si la gratuïtat és un factor clau per atraure'ls perquè visitin els museus o veure quina incidència poden tenir els museus en els processos de recuperació personal.

Tanmateix, podem detectar unes quantes limitacions. En relació a l'eina, tot i mostrar la seva utilitat, hem obtingut una visió subjectiva d'una petita mostra del públic objectiu. Aquestes opinions poden canviar amb altres persones, o en un context diferent, o en la formulació en que es presenti un altre grup de discussió. També en relació a l'eina, s'ha de tenir en compte les persones que hi participen i quin grau d'implicació han de tenir. Això va sobretot més lligat a professionals de museus o de cultura i dels que provenen de l'àmbit social, ja que sovint, els i les participants, es poden veure cohibits o poden canviar les seves opinions personals respecte a comentaris que escolten.

Per aquesta raó, recomanem que es tingui clar i en compte la participació i el rol que ha de tenir cada participant. És una feina complexa que el moderador o moderadora dels grups de discussió ha de tenir clara, a més que aquesta figura, també pensem que s'hauria d'estar el màxim el marge i ser el més objectiu possible per no influenciar les opinions dels i les participants, puix que ens interessa detectar les necessitats i els problemes que existeixen en els ulls de les persones que es troben en aquesta situació.

Una altra de les limitacions que podem començar a intuir és si els equipaments culturals estaran realment interessats a fer aquest canvi cap a aspectes més socials i per intentar pal·liar les desigualtats d'accés cultural que existeixen per les lògiques legitimadores. Com van comentar alguns participants, moltes institucions obten per fer processos de greenwashing i no tant en fer un canvi real. D'aquí podem arribar a la reflexió, fins a quin punt hem de seguir treballant a través de projectes els museus per aproximar-nos a tots els públics?

Tanmateix, considerem important que es faci una avaluació de l'eina amb els participants. En el nostre cas, no hi hagut prou temps per fer-ho però creiem que seria útil per acabar de millorar el disseny de propers focus groups que s'hagin de fer.

Quant als objectius, doncs, que ens vam aplicar pels focus groups anirem a repassar si els hem acabat de complir o no:

1. Començant pels objectius que ens vam establir en el grup de discussió dedicat als Drets Culturals, sí que creiem que en certa mesura hem pogut conèixer l'opinió dels i les participants sobre que volen dir els DC i de quina manera es poden exercir; hem començat a identificar algunes barreres i desigualtats que condicionen la participació cultural i hem reflexionat entorn de les lògiques legitimadores. Però, hem de dir que es podria haver ampliat i reflexionat més en el seu entorn sobre què són per ells/es els DC, ja que considerem que es van tractar d'una forma superficial i des d'una perspectiva subjectiva. Recomanem, que en alguna propera investigació sobre Drets Culturals i Sensellarisme es faci més èmfasi amb el tema.
2. Seguint pels objectius establerts en el focus group sobre el Museu Acollidor, podem dir que hem pogut saber com era per als i les participants un espai acollidor. De fet, van fer unes reflexions molt interessants i es denotava la mirada com a persones que s'han trobat en situació de carrer, sobretot perquè consideraven que el museu era un espai de tranquil·litat,

de netedat, de comoditat... Creiem que és un concepte que es recomanem seguir estudiant pel gran valor simbòlic que suposa.

3. Finalment, l'últim grup de discussió enfocat als vincles i continuïtat podem dir que un dels objectius el vam assolir, que era el de generar un espai de comunicació on apareguin els pilars que ha d'incorporar un espai cultural. Quant a l'objectiu, sobre saber com els agradaria seguir amb mantenint o construir vincles no es va acabar d'assolir. De fet, observant la codificació d'aquell grup de discussió podem contemplar com va haver-hi un mal plantejament-disseny de la pròpia sessió, ja que es va caure a la redundància de seguir amb els temes que es van tractar a la sessió anterior.

Per últim, acabarem amb unes quantes recomanacions per persones que estiguin interessades en seguir amb la investigació:

- Si una altre investigador/a vol fer algun estudi sobre persones en situació de sensellarisme i cultura, pensem que és important enfocar-ho des d'una perspectiva participativa. La participació empodera i fa incrementar l'autoestima-motivació d'aquestes persones, a més que també ajuda a estimular els museus perquè escoltin als seus potencials visitants.
- En relació aquests processos participatius, si es volen obtenir resultats a través d'eines en relació a les tècniques qualitatives, recordar fixar bé el rol que han de tenir cada participant. També recomanem que el moderador/a intenti mantenir una postura el màxim objectiva possible i posicionar-se en una postura de neutralitat, la seva tasca s'ha de centrar en incentivar el debat i moderar les opinions perquè no se solapin.
- A més a més, seria molt interessant fer entrevistes individuals prèvies amb cada participant per conèixe'ls més bé.
- També pensem que és importantíssima la tasca dels observadors dels grups de discussió, per tal de detectar comportaments o gestos que puguin servir per afinar l'anàlisi.

- Recomanem seguir estudiant la transcendència que poden tenir els museus amb les persones sense llar per tal d'analitzar la influència que poden tenir aquest en la comunitat del territori on es troba.
- D'altra banda, aquests processos són llargs i per aquesta raó, pensem que és importantíssim destinar-hi temps i també recursos per tal d'obtenir el màxim d'informació possible.
- Finalment, en cada procés participatiu és important fer una avaluació de l'eina emprada per tal de saber en exactitud si és viable i útil per la investigació.



CAPÍTOL VI: FONTS D'INFORMACIÓ

6.1. FONTS D'INFORMACIÓ

Alcalde, Gabriel, Boya, Jusèp & Roigé, Xavier (ed.s) (2010): *Museus d'avui. Els nous museus de societat*. Girona: ICRPC Llibres.

Alemán Carmona, Ana (2012): Turismo y Patrimonio. *Museos participativos: las nuevas tendencias museológicas*, (7). [43-51]. Recuperat de: <https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=6932374>

Arrieta Urtizberea, Iñaki (2009): *Activaciones patrimoniales e iniciativas museísticas: ¿por quién? Y ¿para qué?*. Bilbao, Espanya: Argitalpen Zerbitzua Servicio Editorial.

Arrels Fundació (2022): *Viure al carrer a Barcelona. Radiografia d'una ciutat sense llar*. Recuperat el 15 d'octubre de 2022 de: <https://www.arrelsfundacio.org/informe-viure-al-carrer-2021/>

Arrels Fundació (2023): *Viure al carrer a Barcelona. Radiografia d'una ciutat sense llar* (Informe #ningú dormint al carrer, núm. 4). Barcelona: Arrels Fundació.

Barbieri, Canal, Fernández, Manils, Moralesa, Manzano, Partal, Pascual, Quitana, Salazar i Tort (2019): *Cultura i desigualtat a Barcelona. Indicadors i reflexions per al debat i la recerca sobre la participació cultural a la ciutat*. Recuperat de: <http://observatoripublics.icrpc.cat/cat/recursos/cultura-i-desigualtat-a-barcelona-indicadors-i-reflexions-per-al-debat-i-la-recerca-sobre-la-participacio-cultural-a-la-ciutat.html>

Barnolas Soteras, A. (2020, 16 gener). El Palau Güell s'obre al barri. *Museus i Accessibilitat*. Recuperat 7 de novembre de 2022, de <http://museusiaccessibilitat.blogspot.com/2020/01/el-palau-guell-sobre-al-barri.html>

Barreiro Carril, B., & Grecksch, K. (2020). ¿Agenda 2030? Sí, pero sin dejar de prestar atención a la importancia de hacer avanzar el marco internacional en derechos culturales y desarrollo sostenible a la luz de la presa de Ilisu. *Periferica*, 21, [148-159]. Doi: <https://doi.org/10.25267/periferica.2020.i21.12>

Bereményi, B. B., & Sabaté Muriel, I. (2019). La crisis hipotecaria: impactos y respuestas sociales en Cataluña. *Arbor*, 195 (793), Doi: <https://doi.org/10.3989/arbor.2019.793n3001>

Boixadós Porquet, Adela, Caïs Fontanella, Jordi, Matulič Domandžič, María Virginia & Vicente Zueras, Irene de (2019): Las mujeres sin hogar: realidades ocultas de la exclusión social, *Trabajo Social Global*. 9, (16). Doi: <https://dx.doi.org/10.30827/tsg-gsw.v9i16.8198>

Cabrera Cabrera, José (2000): *Mujeres sin hogar en España. Informe Nacional para FEANTSA 1999*. Madrid, Espanya: Universidad Pontificia Comillas.

Carbó Ribugent, G. (3 de maig 2021). La cultura en la Agenda 2030. *Idees* [Entrada de blog]. Recuperat de: <https://file:///U:/Nueva%20carpeta/La%20cultura%20en%20la%20Agenda%202030%20%E2%80%93%20Idees.html>

Casadevall, J. (2020, 30 gener). Taller de Gamelan al museu de la música per visitants diversos. *Museus i accessibilitat* [Entrada de blog]. Recuperat de <http://museusiaccessibilitat.blogspot.com/2020/01/taller-de-gamelan-al-museu-de-la-musica.html>

CESCR - International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights. (2012). United Nations. *Consideration of State Reports*. Recuperat de: https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/15/TreatyBodyExternal/SessionDetails1.aspx?SessionID=443&Lang=en

CESCR - International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights. (2018). United Nations. *Consideration of State Reports*. Recuperat de: <https://www.scribbr.es/citar/generador/folders/1VyiejrokF4LgJqH9Y5tKf/lists/1fNVeka83Aqh8VDRyqL1JN/>

Cruz Teran, J., Cortés Pendón, D., Fernández Morales, M. J., González Boto, R., Molina Linde, M., Castillo Garcia, E., Bonet Gómez, M. C., & Calero Gómez, E. (2008): *Vivir en la calle. Estudio psicosocial sobre las Personas Sin Hogar*. Granada: Universidad de Granada.

Currier Museum of Art. (s.d.). *Art of Hope*. Recuperat el 15 de novembre de 2022 de <https://currier.org/event/art-of-hope/>

De Carli, Georgina (2004): *Vigencia de la nueva museología en América Latina: conceptos y modelos*. Recuperat de: <https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=4792301>

Derechos culturales. (s. d). <https://culturalrights.net/es/documentos.php?c=14>

Díaz Balerdi, Ignacio (2002): ¿Qué fue la Nueva Museología?. El caso de Québec. *Artígrama*, (17) [493- 516]. Recuperat de: <https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=642735>

El Museo del Barrio. (s. d.). *Mi barrio: memories of home*. Recuperat el 21 de novembre de 2022, de <https://www.elmuseo.org/?s=mi+barrio%3A+memories+of+home>

Escudero Méndez, J. (2019). Las políticas culturales locales en democracia y sus fortalezas transformadoras: Propuestas desde los logros de sus primeros cuarenta años. *Periferica*, (20), [164-169]. Doi: <https://doi.org/10.25267/periferica.2019.i20.20>

Escobar, G. (2014). *Derechos Culturales*. Madrid, Espanya: Ediciones Trea.

Escribano Alono, M. (2014): *Exclusión social. Aproximación desde la Bioética*. Madrid, Espanya: Universidad Pontificia Comillas.

Finalitza el procés participatiu de la futura Llei de drets culturals (27 de gener de 2023). *Jornal.cat*. Recuperat de: <https://www.jornal.cat/noticia/37641/finalitza-el-proces-participatiu-de-la-futura-llei-de-drets-culturals>

Fontal Merillas, O. (2023): *La educación patrimonial centrada en los vínculos El origami de bienes, valores y personas*. Madrid, Espanya: Ediciones Trea.

Fuente-Roldán, I. N. de la (2022): Una aproximación al contexto sociohistórico del sinhogarismo. *ZERBITZUAN*, (77), [81-92]. Doi: <https://doi.org/10.5569/1134-7147.77.06>

Fundació Mambre (2006): *Violencia directa, estructural y cultural contra las personas en situación de sin hogar en España 2006*. Recuperat de <http://www.fundaciomambre.org/pubdocs/violencia-directa-estructural-y-culturalpdf.pdf>

Galán Sanantonio, Alba, Botija Yagüe, Mercedes & Gallen Granell, Eva (2022): *Necesidades y propuestas en la intervención social con mujeres sin hogar*.

Madrid, Espanya: Estudios Complutense. Doi:
<https://dx.doi.org/10.5209/cuts.79315>

Constitución política de España [Const.]. (1978) Artículo 44 [Título I] Cap. 3ro.
Recuperat de:
[https://app.congreso.es/consti/constitucion/indice/titulos/articulos.jsp?ini=44&tip
o=2](https://app.congreso.es/consti/constitucion/indice/titulos/articulos.jsp?ini=44&tip
o=2)

Global News (2016, 12 juliol): *Royal Ontario Museum opens doors for art and
music therapy*. Recuperat 14 de novembre de 2022, de
[https://globalnews.ca/video/2820649/royal-ontario-museum-opens-doors-for-art-
and-music-therapy](https://globalnews.ca/video/2820649/royal-ontario-museum-opens-doors-for-art-
and-music-therapy)

Gobierno de Navarra. (15 de enero de 2019) Ley Foral 1/2019. Recuperat de:
<https://www.boe.es/buscar/pdf/2019/BOE-A-2019-1541-consolidado.pdf>

González-Posada, J. M., & Fernández León, J. (2019). Repensar las políticas
culturales locales. *Periferica*, (20), [128-131]. Doi
<https://doi.org/10.25267/periferica.2019.i20.16>

Güell, N. (s.d.): “La Feria de las Flores”. *Núria Güell*. Recuperat el 8 de novembre
de 2022, de <https://www.nuriaguell.com/portfolio/la-feria-de-las-flores/>

Hernández Hernández, Francisca (2018): *Reflexiones museológicas desde los
márgenes*. Gijón, Espanya: Ediciones Trea.

ICUB. (2020, febrer). *Enquesta de participació i necessitats cultures de
Barcelona. Procés d'elaboració i anàlisi de resultats*. Recuperat de:
[https://barcelonadadescultura.bcn.cat/wp-
content/uploads/2020/02/EnqCultura2019 Informe CA.pdf](https://barcelonadadescultura.bcn.cat/wp-
content/uploads/2020/02/EnqCultura2019 Informe CA.pdf)

INE (2022): *Encuesta a las personas sin hogar*. Recuperat de:
https://www.ine.es/prensa/epsh_2022.pdf

La Pirámide de Maslow en la evolución personal. (2008, 12 desembre).
Barcelona, Espanya: Universitat La Salle. Recuperat de:
[https://www.ulasalle.edu.bo/es/images/ulasalle/postgrado/geastioncapitalhuman
o2016/modulo3/PAPER-PIRAMIDE-DE-MASLOW.pdf](https://www.ulasalle.edu.bo/es/images/ulasalle/postgrado/geastioncapitalhuman
o2016/modulo3/PAPER-PIRAMIDE-DE-MASLOW.pdf)

Lavado, P.J. (2015): La Museología social: En y con todos los sentidos. Hacia la
integración social en igualdad en A. Domínguez, J. García & P. Lavado (eds.) *En
y con todos los sentidos, hacia la integración social en igualdad, Actas del II*

Congreso Internacional de Educación y Accesibilidad en Museos y Patrimonio, Máster en Museos: Educación y Comunicación. Huesca, España: Universidad de Zaragoza, [37-56].

Ley de Vagos y Maleantes. (2018). Archivo Histórico Provincial de Málaga. Recuperat de: https://www.juntadeandalucia.es/cultura/archivos_html/sites/default/contenidos/archivos/ahpmalaga/documentos/DocMes201810_2LeyVagosMaleantes.pdf

Loewe, D. (2008). Liberalismo igualitario e igualitarismo orientado al bienestar: las demandas de las minorías culturales. *Signos Filosóficos*, vol. 10, (20) [25-60] ISSN 1665-1324. Recuperat de: https://www.scielo.org.mx/scielo.php?pid=S1665-13242008000200002&script=sci_abstract.

Marbán Gallego, V., & Rodríguez Cabrero, G. (2020). Las políticas sociales de lucha contra el sinhogarismo en la Unión Europea y España: alcance, efectividad y principales limitaciones y prioridades. *Zerbitzuan*, (72), [5-18]. Doi: <https://doi.org/10.5569/1134-7147.72.01>

Martí Oltra, Javier (ed.) (2010): Museo e inclusión. *ICOM España: Revista Digital*, (2). Recuperat de: https://www.icom-ce.org/recursos/ICOM_CE_Digital/02/ICOMCEDigital02.pdf

Martinell, A., & Barreiro, B. (2021). *Los derechos culturales: Hacia una nueva generación de políticas públicas. Situación y compromisos de España con la comunidad internacional*. Madrid, España: Fundación Alternativas. https://bibliotecadigital.aecid.es/bibliodig/es/catalogo_imagenes/grupo.do?path=1027310

Matulič Domandžič, María Virginia (2015): *Procesos de inclusión social de las personas sin hogar en la ciudad de Barcelona: relatos de vida y acompañamiento social*. (Tesis doctoral). Barcelona: Universitat de Barcelona.

Minuesa, H. (2014): Fem un museu. *Museus i accessibilitat*. Recuperat el 9 de novembre de 2022, de <http://museusiaccessibilitat.blogspot.com/2014/01/fem-un-museu.html>

Minuesa, H. (2016): Guia'm pel monestir. *Museus i accessibilitat*. Recuperat el 9 de novembre de 2022, de

<http://museusiaccessibilitat.blogspot.com/2016/03/projecte-guam-pel-monestir.html>

MoMA (s.d.): *Meet Me*. Recuperat el 9 de novembre de 2022.
<https://www.moma.org/visit/accessibility/meetme/>

Muñoz Bellerin, Manuel (2019): *Trabajo social y creación colectiva teatral. Una década con personas sin hogar en Sevilla*. (Tesis doctoral). Sevilla: Universidad Pablo de Olavide.

Naciones Unidas-Consejo Económico y Social. (2012): *Examen de los informes presentados por los Estados partes en virtud de los artículos 16 y 17 del Pacto*. Recuperat de: <https://file:///C:/Users/becacin/Downloads/G1243309.pdf>

Naciones Unidas-Consejo Económico y social. (2018): *Observaciones finales sobre el sexto informe periódico de España**. Recuperat de: [https://file:///C:/Users/becacin/Downloads/G1811746%20\(1\).pdf](https://file:///C:/Users/becacin/Downloads/G1811746%20(1).pdf)

Navajas Corral, Óscar (2012): La museología social como herramienta del cambio en los museos de Japón, *SIAM. Series Iberoamericanas de Museología*, 4. Recuperat de: https://repositorio.uam.es/bitstream/handle/10486/11572/57214_18.pdf?sequence=1

Navajas Corral, Óscar (2020): *Nueva museología y museología social: una historia narrada desde la experiencia española*. Gijón, Espanya: Ediciones Trea.
Obuljen Koržinek, N. (2015). *New trends in policy making*. UNESCO, RE I SHAPING CULTURAL POLICIES. Recuperat de: https://en.unesco.org/creativity/sites/creativity/files/gmr_summary_en.pdf

Panadero, Sonia (XAPSLL) (24 de novembre de 2022): *Jornades Les (in)visibles. El sensellarisme femení*. [Àudio en vídeo]. Recuperat de de: <https://www.youtube.com/watch?v=0RWjcfRc0oQ>

Paquet Kinsley, R. (2012): *Beyond Depiction: Engaging with Homeless Adults*. (Tesis de màster). Washington, Estats Units: University of Washington.

Paquet Kinsley, R. (2013): Engaging with Homeless Adults in Museums: Considerations for Where to Begin. *Museum and social Issues*, 8 (1 & 2, [74-88].

DOI: 0.1179/1559689313Z.0000000008 Extret de:

https://www.researchgate.net/publication/272312417_Engaging_with_Homeless_Adults_in_Museums_Considerations_for_Where_to_Begin

Pérez Castaño, Laura & Pisarello Prados, Gerardo (2017): *Treballem per una economia més prospera. Pla de Desenvolupament Econòmic de Sants-Montjuïc 2017-2021*. Barcelona, Espanya: Districte de Sants-Montjuïc, Ajuntament de Barcelona i Barcelona Activa.

Puente Guerrero, Patricia (2022): El sinhogarismo desde una perspectiva de género. Especial referencia a las experiencias de violencia a lo largo de la vida, *Revista de Derecho Penal y Criminología*. (27). [167-195]. Recuperat de: <https://revistas.uned.es/index.php/RDPC/article/view/31052/25041>

Sabaté, Miquel (2022): *Memòria de projecte: Art, Emoció, Inclusió*. Lleida, Espanya: Museu de Lleida.

Sala, Elena (Ajuntament de Barcelona). (31 de gener de 2023): *Jornades Sensellarisme a Barcelona. Polítiques públiques en l'àmbit local*. [Àudio en vídeo] Recuperat els dies 31 de gener i 1 de febrero de 2023, de: <https://www.youtube.com/watch?v=TuYZaiu3m2k>

Sandell, Richard (2002). Museums and the combating of social inequality: roles, responsibilities, resistance. Sandell, Richard: *Museums, society, inequality* (3-21), Oxon: Ed. Routledge.

Ramos Cebrián, Sergio (2022): Los derechos culturales como portal democrático orientado a deshacer las desigualdes sociales. *Revista de investigación en artes visuales*. (11). [1-16]. Doi: <https://doi.org/10.4995/aniav.2022.17083>

Raons Públiques SCCL (2020): *Pla d'equipaments de la zona centre de Sants-Montjuïc 2020-2030. Bassis de la Font de la Guatlla, Hostafrancs, la Bordeta, Sants-Badal i Sants*. Barcelona: Districte de Sants-Montjuïc, Ajuntament de Barcelona.

https://bcnroc.ajuntament.barcelona.cat/jspui/bitstream/11703/118723/1/Pla equipaments_Sants_centre.pdf

Rey-García, Marta, Salido-Andrés, Noelia, Sanzo Pérez, María José, Álvarez González, Luís Ignacio (2016): Museología para la innovación social: una experiencia de regeneración territorial en la periferia europea. *Periférica*. (17) [115-131]. Recuperat de:

https://www.researchgate.net/publication/313117941_Museologia_para_la_Innovacion_Social_una_experiencia_de_regeneration_territorial_en_la_periferia_europea

Richardson, J. (2019): How can Museums tackle the subject of addiction and help former addicts?. *MuseumNext*. Recuperat el 9 de novembre de 2022, de <https://www.museumnext.com/article/museums-and-addiction/>

Rodero Sanz, E. (2019): Vista de Construir el horizonte: Derechos culturales, acción global y democracia. *Periférica*. (20). [184-188]. Doi: <https://doi.org/10.25267/Periferica.2019.i20.23>

Rodríguez Moreno, Sara, Roca Morales, Pablo, Panadero Herrero, Sonia, Vázquez Cabrera, José Juan (2016): *Sucesos vitales estresantes en mujeres en situación sin hogar*. Treball presentat en VI Congreso Universitario Internacional "Investigación y Género" Sevilla, Espanya [611-624] Recuperat de: <https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=5792840>

Soldevila, T. (2014, 22 desembre). Arrels de Mar. *Museus i accessibilitat*. Recuperat 7 de novembre de 2022, de <http://museusiaccessibilitat.blogspot.com/2014/12/arrels-de-mar.html>

The Holburne Museu (2022): Museums of the future: Caring for communities as well as collections, *Pathways to wellbeing*. Bath, Anglaterra. Recuperat de: <https://www.holburne.org/wp-content/uploads/2022/08/Museums-of-the-future.-Caring-for-communities-as-well-as-collections-2019-22-.pdf>

The Institute of Contemporary Art Boston (ICA) (s.d.): *2016-2021 Strategic Plan: Radical Welcome*. https://www.icaboston.org/sites/default/files/ICA_StrategicPlan_final.pdf

The Recovery programme | *Tyne & Wear Archives & Museums*. (s. d.). Recuperat el 15 de novembre de 2022, de <https://www.twmuseums.org.uk/communities/the-recovery-programme>

Turtle Jessica & Turtle Matt (2021): Rewriting the script: power and challenge through a Museum of Homelessness. Chynoweth, A., Lynch, B., Petersen, K., Smed, S., *Museums and social change. Challenging the unhelpful museums* (pp. 48-59), Oxon i Nova York: Ed. Museum meanings.

Ugalde Galera, J. D. (2018): *Perfil actual de las personas sin hogar en el municipio de Madrid: evolución características y tendencias*. (Tesis doctoral). Madrid: Universidad Complutense.

UNESCO (1982): *Declaración de México sobre las políticas Culturales*. Recuperat de: <https://ich.unesco.org/es/1982-2000-00309>

UNESCO. (2001). *Declaración universal sobre la diversidad cultural*. Recuperat de: <https://www.ohchr.org/es/instruments-mechanisms/instruments/universal-declaration-cultural-diversity>

United Nations. (1947). *La Declaración Universal de Derechos Humanos*. Recuperat de: <https://www.un.org/es/about-us/universal-declaration-of-human-rights>

United Nations. (1967.). *Pacto Internacional de Derechos Económicos, Sociales y Culturales*. <https://www.ohchr.org/es/instruments-mechanisms/instruments/international-covenant-economic-social-and-cultural-rights>

Vinson, Isabelle (2001): *Heritage and museology: a new convergence*. UNESCO. Recuperat de: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000127531>

XAPSLL. (2017): *Podries ser tu. Recomendacions sobre el tractament informatiu del sensellarisme*. Barcelona, Espanya. Recuperat de: https://www.sensellarisme.cat/wp-content/uploads/MANUAL_SESELLARISME_CAT_ACC.pdf

XAPSLL (2023): *Diagnosi 2022. La situación del sensellarisme a Barcelona. Evolución i relació amb el mercat laboral*. Barcelona, Espanya. Recuperat de: <https://www.sensellarisme.cat/wp-content/uploads/Diagnosi-2022.-La-situacio-del-sensellarisme-a-Barcelona.-Evolucio-i-relacio-amb-el-mercat-laboral.pdf>

XAPSLL-Apropa Cultura (març 2023): Formacions. *Sensellarisme i cultura*. Barcelona, Espanya.



CAPÍTOL VII: ANNEXOS

7.1. BENCHMARKING SENSELLARISME-CULTURA

Taules resultants de la recerca de projectes similars a la investigació que hem fet, a diferents museus d'escala nacional i internacional.

Taules d'elaboració pròpia.

Nom del projecte	Museu	Metodologia	Públics	Entitats que hi participen	Cronograma	Valoració
VISITES GUIADES						
<i>Arrels de Mar</i>	Museu Marítim	Visita guiada/taller/activitat	Persones que es troben en una situació de sensellarisme.	Arrels Fundació	Durant el 2014	No es va fer
	Museus Vaticans	Visita guiada pels museus i la Capella Sixtina.	Destinat a persones que viuen als carrers de Roma i voltants del Vaticà.		2015.	Tot i la resposta positiva dels participants, va rebre opinions negatives per part dels sectors polítics-culturals més conservadors perquè no van entendre la democratització del museu.
FOCUS GROUPS						
<i>Engaging with homeless publics in museums</i>	Fyre Art Museum (Seattle, Washington)	Focus groups amb les persones interessades. Seguidament van desenvolupar una proposta.	Persones que es troben en una situació de sensellarisme, que s'hi han trobat i treballadors/es que treballen amb ells/es.		Durant els anys 2012-2013	
TAULES RODONES/DEBATS/REFLEXIONS						
<i>Dialogue Series</i>	Museum of Street Culture (Dallas)	Sessions de taules rodones de reflexió entorn la cultura i l'inclusió social.	Públic general.	Especialistes amb la matèria i The Stewpot	Al llarg del 2018.	

TALLERS							
<i>Arrels de Mar</i>	Museu Marítim	Visita guiada/taller/activitat	Persones que es troben en una situació de sensellarisme.	Arrels Fundació	Durant el 2014	No es va fer	
<i>Picturing Homelessness</i>	Museum of Street Culture (Dallas)	Tallers amb infants per sensibilitzar del sensellarisme.	Públic destinatari: infants dels cursos de 1r-5è de primària.	The Stewpot			
	Museum of Homelessness (Londres)	Mostra de la realitat del sensellarisme a través de la seva col·lecció. Tallers de creació d'objectes.	Destinat a un públic general i participació de persones que es troben en una situació de sensellarisme.		2015-actualitat.		
<i>Photography and Social Justice</i>	Museum of Street Culture (Dallas)	Taller de fotografia per mostrar la realitat del sensellarisme i sensibilització. Formació prèvia.	Estudiants de secundària 11-15 anys.	The Stewpot, First Presbyterian Church of Dallas i Junior Venturing Crews.	2018.		
<i>Art Club</i>	Royal Academy of Art (Londres)	Tallers artístics (art-teràpia).	Públic en situació de sensellarisme.	St. Mungo's Broadway, The Connection at St-Martin-in-the-Fields, Seymour Art Collective.	2013-actualitat. Tallers desenvolupats en diverses sessions.	Resultats molt positius. Els participants comenten que les sessions són una sortida vital per ells.	
<i>Pathways to wellbeing</i>	The Holbourne Museum (Bath)	Tallers artístics (art-teràpia).	Persones en situació de sensellarisme. També per a persones que pateixen alguna malaltia mental i aïllament social (tant per joves, com per adults).	Bath Preservation Trust, American Museum & Gardens, Andrew Brownsword Gallery, University of Bath, Community Fund i St. John's Foundation.	2016-2019. El curs tenia una durada de sis setmanes, mentre que el projecte d'art-teràpia tenia una durada de 12 setmanes (de febrer a maig) i es reunien cada dimecres on feien sessions de 2 hores.	Resultats positius.	Hi hagut una segona edició entre els anys 2019-2022.

ALTRES							
<i>The Conversation Hub</i>	London Transport Museum	Treball voluntari a l'equipament cultural.	Persones en una situació de sensellarisme o en procés de inserció social.	St. Mungo's	2011.		Resultats positius i bona recepció per part dels participants i organismes que treballen amb persones que es troben en una situació de sensellarisme.

EXPOSIONS TEMPORALS						
<i>Vides sense sostre</i>	Espai Jove Casa Sagnier	Exposició temporal per sensibilitzar sobre el tema.	Destinat a un públic general. Participants: gent jove.		2020.	
<i>Dones sense llar. Històries de supervivència</i>	Espai Jove Casa Sagnier i Biblioteca de Nou Barris	Exposició temporal i itinerant per sensibilitzar sobre el tema i mostrar la realitat de les dones que es troben en una situació de sensellarisme.	Destinat a un públic general.	Clàudia Frontino (comissària). Consell Municipal del Benestar social.	Desembre del 2022-Gener del 2023.	
<i>Retrats sense sostre</i>	Capelles Centre Cívic Convent de Sant Agustí.	Exposició temporal.	Destinat a un públic general.		2014.	
<i>Reflexa'T</i>	Centre Cívic Pati Llimona.	Exposició temporal (mostra fotogràfica).	Destinat a un públic general.	Minerva (comissària).	2021.	
<i>Art al Marge</i>	Campus Toulouse Business School	Exposició temporal (mostra fotogràfica). Les fotografies van ser realitzades per set individus que es troben en una situació de sensellarisme, qui van retratar la realitat de la cruesa del fet de viure al carrer.	Destinat a un públic general. Participants: persones que es troben en una situació de sensellarisme.	Yanis Lammaris (comissària).	2017.	
<i>Homeless not faceless</i>	Ripon Museums (UK)	Exposició temporal participativa amb persones que van viure al carrer.	Destinat a un públic general i participació de persones que es van trobar en una situació de sensellarisme.	Harrogate Homeless Project.	2018.	
<i>Love beyond walls</i>	Dignity Museum (Atlanta, Georgia. EUA)	Exposició itinerant per sensibilitzar a la població.	Destinat a un públic general.	Tenen diferents patrocinadors del projecte.	2013-actualitat.	
<i>Objectified</i>	Museum of Homelessness (Londres) i Manchester Art Gallery	Exposició temporal formada per vint 20 objectes que mostren l'experiència temporal d'aquests individus.	Destinat a un públic general.		2019.	
<i>Looking for home</i>	Museum of Street Culture (Dallas)	Exposició temporal de fotografies i taules rodones en relació el tema de l'exposició.	Destinat a un públic general.	Mary Ellen Mark Foundation.	2017-2018.	

7.2. VALORACIONES DELS PARTICIPANTS EN EL PROJECTE *ART, EMOCIÓ, INCLUSIÓ* DEL MUSEU DE LLEIDA AMB ARRELS FUNDACIÓ SANT IGNASI

(Informació facilitada per part de Miquel Sabaté, responsable del Departament d'Educació del museu)

“En el taller recobré parte de la imaginación perdida. Es increíble lo que puede llenarte una hora de concentración en sintonía con los compañeros”.

“Volver a ese punto de la infancia, trasladarnos a cuando éramos niños y disfrutar de las cosas que hacíamos sin ninguna preocupación. Durante ese rato puedo quitar de la cabeza cualquier pensamiento y concentrarme en lo que estoy haciendo”.

“El trabajo en los talleres ha sido muy agradable y satisfactorio en todos los ámbitos porque aparte de hacer algo con las manos lo hemos hecho con el corazón y los sentimientos”.

“Me sentí yo mismo porque a veces uno no se mira demasiado para ver sus cualidades”.

“De pronto me quedé sin palabras al ver mi trabajo, cada semana voy a más. La verdad es que me da que pensar todo lo que voy haciendo”.

“Al principio no me gustaba porque soy muy mal dibujante. El resultado ha sido magnífico, al final me he quedado satisfecho con lo que he hecho”.

“Tenía imaginación, creatividad y curiosidad. Con voluntad el resultado ha salido bien”. “Algo diferente, que no había hecho nunca, entretenido y al mismo tiempo extraño”.

“Al principio no estaba convencido y me ha sorprendido el resultado final”.

“Cuando empecé no sabía nada, me parecía una locura. Después me gustó, no creí que pudiera hacer algo, pero lo hice. Me gustó porque aprendí”.

“Un trabajo perfecto para el desarrollo de la creatividad y de la imaginación”.

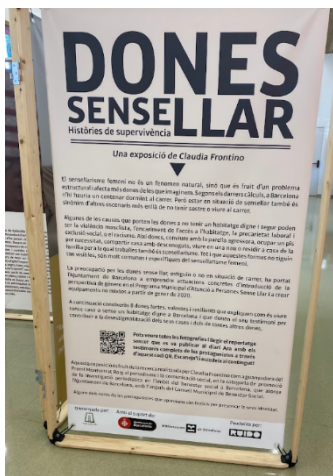
“Me ha servido para darme cuenta de que siempre se pueden mirar las cosas con perspectiva y para aprender a mirar la vida de otra manera”.

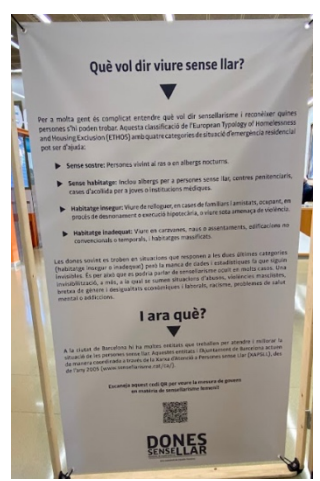
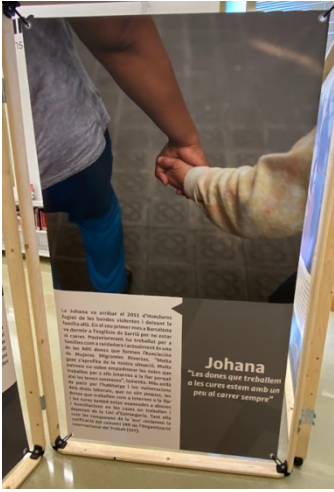
“Partiendo de una idea me he sentido muy bien dejándome llevar por lo que sentía en cada momento”.

“Me he sentido principiante, satisfecho, ilusionado, creativo, emocionado, liberado. Ha sido toda una experiencia positiva, donde puedes expresar lo que sientes sin sentirte juzgado”.

“La explicación de la guía nos sirvió para informarnos mejor, al final fue un grato paseo por la vida del artista. El Museo, un lugar donde pasar buenos ratos”

7.3. FOTOGRAFIES EXPOSICIÓ DONES SENSE LLAR. HISTÒRIES DE SUPERVIVÈNCIA DE CLARA FRONTINO A LA BIBLIOTECA DE NOU BARRIS (DESEMBRE DE 2022)





7.4. GUIÓ PRIMERA VISITA AL MUSEU ETNOLÒGIC CULTURES DEL MÓN DE BARCELONA

La visita es va fer el dia 26 d'abril de 2023 amb una durada de dues hores (11-13 h). Del qual es va desenvolupar la següent manera:

1. Benvinguda i identificació dels participants al **taulell d'entrada** del museu **(màxim 5 minuts)**.
2. **Zona de taquilles:** se'ls va comentar que aquell seria el nostre punt de trobada per les següents sessions. També es van explicar algunes qüestions logístiques i que podien guardar les coses a les taquilles. Tanmateix, es van presentar el personal del taulell d'entrada que seran les persones que els donaran la primera benvinguda als propers dies **(10 minuts)**.
3. **Pati del museu:** breu presentació històrica del museu, explicació històrica dels museus **(10 minuts)**.
4. **Passejada per les sales,** explicant els àmbits expositius: explicar d'on provenia, temes d'espoli... **(30-45 minuts)**.
5. **Aula didàctica:** explicar a profunditat els grups de discussió i resoldre dubtes **(la resta del temps)**.

7.5. ENTITATS QUE FORMEN PART DE LA XAPSLL BARCELONA

- ABD
- Accem
- Agape +
- Amics del Moviment Quart Món Catalunya
- Associació ATRA
- Associació Centre d'Acollida Assís
- Arrels Fundació
- Associació Dit i Fet
- Associació per la Recerca i l'Acció Social VINCLE
- Associació per la reeducació i la reinserció social Lligam
- Associació Prohabitatge
- Associació Rauxa
- Asociación de Servicio Integral Sectorial para Ancianos (ASISPA)
- CALIU - Espai d'acolliment
- Càritas Diocesana de Barcelona
- Centre Obert Heura
- Companyia de les Filles de la Caritat de Sant Vicenç de Paül - Obra Social Santa Lluïsa de Marillac i Llar de Pau
- Comunitat de Sant Egidí
- Congregació Serventes de la Passió - Llar Santa Isabel i Residència Maria Teresa
- Cooperativa Suara
- Creu Roja a Barcelona
- Fundació Acollida i Esperança
- Fundació BarcelonActua
- Fundació APIP-ACAM
- Fundació CEPAIM

- Fundació Privada Engrunes
- Fundació Iniciatives Solidàries
- Fundació Mambré
- Fundació Maria Raventós
- Fundació Quatre Vents
- Fundación Red de Apoyo a la Integración Sociolaboral (RAIS)
- Fundació Salut i Comunitat
- La Merienda
- Lola No estàs sola
- Metzineres SCCL
- Parròquia Sant Miquel del Port - Projecte Sostre
- Progress
- Sant Joan de Déu - Serveis socials
- Sant Pere Claver - Fundació Serveis socials
- Ajuntament de Barcelona

Per més informació recomanem que consulteu el següent enllaç: Ajuntament de Barcelona (s.d.): “Xarxa d’atenció a persones sense llar”, *Acord ciutadà, per una Barcelona inclusiva*. Recuperat el 03 de maig de 2023 de: <https://www.bcn.cat/barcelonainclusiva/ca/xarxa2.html>

7.6. DOCUMENT INFORMAT SOBRE L'ESTUDI



L'AUDITORI

AUTORITZACIÓ PER L'ANÀLISI DE LES DADES PER UN PROJECTE DE RECERCA

Sr./a. _____ amb DNI _____,

Manifesta:

- Que se l'ha informat de l'objecte d'estudi d'acord amb el que comentarem més endavant.
- Que vol participar a l'estudi.
- Que coneix que l'estudi es farà juntament amb el Museu Nacional d'Art de Catalunya i Apropa Cultura, seguint la temporada d'Apropa Cultura 2022-2023 dedicada al sensellarisme.
- Que autoritzo que les conclusions que s'extreguin dels grups de discussió que farem els **dies 10, 17 i 24 de maig al Museu Etnològic Cultures del món** s'utilitzin per l'estudi i els resultats es **publiquin** al Dipòsit Digital de la UB, com també en altre publicacions de caire científic i per una futura investigació de divulgació científica.
- Que les dades tractades seran totalment anonimitzades i destruïdes un cop s'hagi finalitzat el projecte d'investigació
- Tot això de conformitat amb el Reglament General de Protecció de Dades (UE) 2016/679 i a la Llei Orgànica 3/2018 de Protecció de Dades Personals i garantia dels drets digitals, sent coneixedor/a de la possibilitat d'exercir els drets d'accés, rectificació, cancel·lació, oposició i supressió de les vostres dades de caràcter personal dirigint-vos amb la responsable de l'estudi Maria Buxó Farrés, maria.bux13@gmail.com.

Signatura,

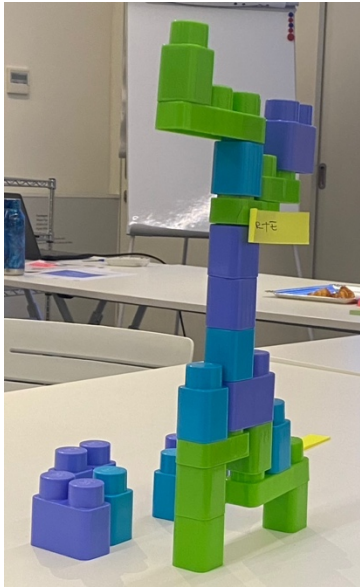
Barcelona,

Informació bàsica sobre la investigació: *El museu refugi. L'acollida de persones en situació de sensellarisme als museus.*

Explicació	<p>La investigació consisteix a conèixer quins han de ser els mecanismes perquè els museus puguin ser espais més democràtics on tothom tingui accés indiferentment de la seva situació socioeconòmica, de gènere, procedència i de classe o estatus.</p> <p>Per tal de fer-ho, hem escollit que la mostra poblacional fossin les persones en situació de sensellarisme per veure com els museus poden ajudar a aquestes persones en els processos de recuperació, en la inserció i cohesió social. D'aquesta manera, hem optat per fer una investigació de caràcter participativa per tal que fos un tracte el màxim horitzontal possible i que ens permetés conèixer l'opinió d'aquestes persones.</p> <p>L'estudi es fa juntament amb el MNAC i Apropa Culturassota la línia de la temporada d'Apropa Cultura 2022-2023, dedicada al sensellarisme.</p>
Objectius	<ol style="list-style-type: none"> 1. Identificar les estratègies que han de seguir els museus per permetre l'accés universal. 2. Conèixer la forma que els museus es poden convertir en espais democràtics, d'acollida i d'escolta de la comunitat. 3. Analitzar quin impacte tenen les institucions museístiques en col·lectius extremadament vulnerables.

Informació bàsica sobre protecció de dades personals	
Responsable del tractament	<p>Maria Buxó Farrés. maria.bux13@gmail.com.</p>
Finalitats	<ul style="list-style-type: none"> - Dur a terme les activitats de recerca detallades al marc de l'Estudi - Només si vostè ens ho autoritza, gestionar les idees i conclusions extretes dels focus groups.
Legitimació	<ul style="list-style-type: none"> - Consentiment de l'interessat.
Destinataris	<p>Les seves dades seran utilitzades únicament per la Maria Buxó Farrés-MNAC-Apropa Cultura i no es comunicaran a tercers sense el seu consentiment, excepte en el supòsits previstos per la llei.</p>
Drets dels interessats	<p>Podreu exercitar el vostre dret d'accés, rectificació, suspensió, oposició, portabilitat i limitació enviant un correu electrònic a maria.bux13@gmail.com, adjuntant una fotocòpia del DNI o document acreditatiu de la seva identitat.</p>
Informació addicional	<p>Podreu revisar la informació addicional sobre el tractament de les dades personals a l'apartat següent.</p>

7.7. FOTOGRAFIES DE LES CONSTRUCCIONS DEL FOCUS GROUP 3



7.8 BENCHMARKING AMB ALTRES PÚBLICS VULNERABLES

A continuació, trobareu un seguit de taules d'una recerca sobre altres projectes que van fer equipaments culturals amb altres col·lectius vulnerables.

7.8.1. Dones

Nom del projecte	Museu	Metodologia	Públics	Entitats que hi participen	Cronograma	Valoració
VISITES GUIJADES						
<i>Explora Gaudi!</i>	Palau Güell	Visita guiada (comenten les seves experiències) i taller (creació d'un clauer de motius vegetals)	Dones migrades residents al barri del Raval.	Diàlegs de la Dona i Fundació Surt	Durant el 2013	
TALLERS						
<i>Explora Gaudi!</i>	Palau Güell	Visita guiada (comenten les seves experiències) i taller (creació d'un clauer de motius vegetals)	Dones migrades residents al barri del Raval.	Diàlegs de la Dona i Fundació Surt	Durant el 2013	
<i>Explica'm Teixint</i>	Museu Monestir de Sant Cugat	Tallers en relació el teixit (elaboració d'un tapís).	Dones que han patit violència de gènere.	Entretallers i Noestasola	Durant el 2013.	Resultats negatius a conseqüència de mala gestió en episodis de violència per culpa de la presència dels agressors d'aquestes dones.
<i>Senyes d'identitat. Retrats de dona</i>	Fundació Miró	Tallers participatius per la realització d'autretrats i conèixer tècniques fotogràfiques	Dones que han patit violència de gènere.	CLUCme i Associació Hèlia Dones	Desenvolupat durant el 2018	
EXPOSICIONS TEMPORALS						
<i>Dones sense llar. Històries de supervivència</i>	Espai Jove Casa Sagnier i Biblioteca de Nou Barris	Exposició temporal i itinerant per sensibilitzar sobre el tema i mostrar la realitat de les dones que es troben en una situació de sensellarisme.	Destinat a un públic general.	Claudia Frontino (comissària), Consell Municipal del Benestar social.	Desembre del 2022- Gener del 2023.	

7.8.2. Persones migrades

Nom del projecte	Museu	Metodologia	Públics	Entitats que hi participen	Cronograma	Valoració
<i>Los animales te cuentan</i>	Museo Nacional de Antropología	Visita a la col·lecció i taller escolar on aposten per la diversitat cultural.	VISITES GUIADES Públic escolar infantil (a tots els infants, però sobretot participen els d'origen intercontinental).	Escoles que hi participen.		
<i>Rompiendo fronteras: todas iguales, todos diferentes.</i>	Museo Nacional de Antropología	Visita a la col·lecció i taller escolar on aposten per la diversitat cultural.	Públic escolar primària (a tots els infants, però sobretot participen els d'origen intercontinental).	Escoles que hi participen.		
<i>Hábitats</i>	Museo Nacional de Antropología	Visita a la col·lecció i taller escolar on aposten per la diversitat cultural.	Públic escolar secundària (a tots els infants, però sobretot participen els d'origen intercontinental).	Instituts que hi participen.		
<i>Sabores del mundo</i>	Museo Nacional de Antropología	Visita a la col·lecció i taller gastronòmic.	Destinat a un públic general i hi participen individus migrants.	CEPIS (Cepi hispano-marroquí; Centro Hispano centroamericano). Mariana León (promotora del projecte)	2008-2009.	Valoracions positives per part dels participants.
	Museo de Sybasa	Visita a la col·lecció on es comparteixen experiències.	Públic escolar.	Ajuntament de Cieza.		Valoracions positives per part dels participants.
TAULES RODONES/REFLEXIONS/DEBATS						
	Immigration Museum	Reflexió i debats entorn dels fenòmens migratoris i del racisme.				
TALLERS						
<i>Taller gamelan</i>	Museo de la Musica de Barcelona	Taller de contacte amb instruments de percussió.	Persones que pateixen alguna diversitat funcional, grups en risc d'exclusió social, adolescents migrants, grups en rehabilitació d'addiccions, reclusos provinents de centres penitenciaris.	Dinàmiques desenvolupades entre el 2015-202 (diverses edicions). Taller desenvolupat durant una hora i un dia.		
<i>Hogares y lugares</i>	Museo Nacional de Antropología	Taller familiar i visita a la col·lecció on aposten per la diversitat cultural	Participen públic general i públic migrant.		2010.	
<i>Los animales te cuentan</i>	Museo Nacional de Antropología	Visita a la col·lecció i taller escolar on aposten per la diversitat cultural.	Públic escolar infantil (a tots els infants, però sobretot participen els d'origen intercontinental).	Escoles que hi participen.		
<i>Rompiendo fronteras: todas iguales, todos diferentes.</i>	Museo Nacional de Antropología	Visita a la col·lecció i taller escolar on aposten per la diversitat cultural.	Públic escolar primària (a tots els infants, però sobretot participen els d'origen intercontinental).	Escoles que hi participen.		
<i>Hábitats</i>	Museo Nacional de Antropología	Visita a la col·lecció i taller escolar on aposten per la diversitat cultural.	Públic escolar secundària (a tots els infants, però sobretot participen els d'origen intercontinental).	Instituts que hi participen.		
<i>Sabores del mundo</i>	Museo Nacional de Antropología	Visita a la col·lecció i taller gastronòmic.	Destinat a un públic general i hi participen individus migrants.	CEPIS (Cepi hispano-marroquí; Centro Hispano centroamericano). Mariana León (promotora del projecte)	2008-2009.	Valoracions positives per part dels participants.
<i>Fiesta del te</i>	Museo de Sybasa	Taller dinamitzat on es comparteixen experiències i tradicions.	Destinat a un públic general. Hi participen persones d'origen saharauí, marroquí, Argèlia.	Centro de Estudios Históricos Fray Pasqual Salmerón y la Asociación de Amigos del Pueblo Saharaui en Cieza.	2000-actualitat (?).	Valoracions positives per part dels participants.
INICIATIVES PARTICIPATIVES						
<i>Mi barrio: memories of home</i>	Museo del Barrio (NY)	Iniciativa participativa on els participants enviaven fotos i vídeos de la vida llatina del barri entre els anys 1969-2005. Resultat: un album de les experiències.	Població llatina de la ciutat de Nova York (barri East Harlem).	Asociación Nuevayorkinos i de Djali Brown-Cepeda (curador).	Desenvolupat durant el 2019.	
<i>The Peace Labyrinth</i>	Museo de Ciències Bloomfield	Exposició per generar diàlegs entre els estudiants israelites i palestins on participen comentant les coses que tenen en comú i que els fa diferents.	Estudiants i públic general d'origen israelita i de Palestina.	Fundació Jerusalem	Desenvolupat des del 2009-actualitat.	
<i>The Peace Labyrinth</i>	Museo de Ciències Bloomfield	Exposició per generar diàlegs entre els estudiants israelites i palestins on participen comentant les coses que tenen en comú i que els fa diferents.	Estudiants i públic general d'origen israelita i de Palestina.	Fundació Jerusalem	Desenvolupat des del 2009-actualitat.	

7.8.3. Persones amb addiccions

Nom del projecte	Museu	Metodologia	Públics	Entitats que hi participen	Cronograma	Valoració
TALLERS						
<i>Taller gamelan</i>	Museu de la Musica de Barcelona	Taller de contacte amb instruments de percussió.	Persones que pateixen alguna diversitat funcional, grups en risc d'exclusió social, adolescents, migrants, grups en rehabilitació d'addiccions, reclusos provinents de centres penitenciaris.		Dinàmiques desenvolupades entre el 2015-202 (diverses edicions). Taller desenvolupat durant una hora i un dia.	
<i>Recovery RICH programme</i>	Tyne and Wear Archive Museums	Tallers de creació d'un objecte (joies, gravació de la història oral i curadoria d'exposicions).	Públic general, però sobretot amb persones que pateixen algun tipus d'addicció.	Organitzacions i individus de l'entorn		
<i>The art of hope</i>	Currier Museum of Art (New Hamshire)	Debats, activitats creatives i visites a la col·lecció del museu vista des del VTS.	Famílies que tenen algun membre que pateix alguna addicció.			Valoracions positives per part dels participants.

7.8.4. Persones que estan a la presó

Nom del projecte	Museu	Metodologia	Públics	Entitats que hi participen	Cronograma	Valoració
TALLERS						
<i>Taller gamelan</i>	Museu de la Musica de Barcelona	Taller de contacte amb instruments de percussió.	Persones que pateixen alguna diversitat funcional, grups en risc d'exclusió social, adolescents, migrants, grups en rehabilitació d'addiccions, reclusos provinents de centres penitenciaris.		Dinàmiques desenvolupades entre el 2015-202 (diverses edicions). Taller desenvolupat durant una hora i un dia.	
<i>Museu Ambulant</i>	Museu de les Ciències Naturals de Barcelona	Maletes didàctiques amb alguns dels objectes del museu.	Individus que es troben a centres de formació d'adults de centres penitenciaris i escoles de menors.	Presons i centres de menors.	? - actualitat	

7.8.5. Persones grans

TALLERS						
<i>Meet me</i>	MOMA	Visita a la col·lecció del museu i tallers d'activitats per socialitzar amb altres persones.	Persones que pateixen alzheimer i demència general.		Desenvolupat entre el 2007-2014.	Resposta positiva dels participants. També hi ha satisfacció per part dels familiars dels membres. Les persones que van participar el projecte tenen més bon estat d'ànim (el seu estat emocional va millorar).
<i>Pathways to wellbeing</i>	The Holbourne Museum (Bath)	Tallers artístics (art-teràpia).	Persones en situació de sensellarisme. També per a persones que pateixen alguna malaltia mental i aïllament social (tant per joves, com per adults).	Bath Preservation Trust, American Museum & Gardens, Andrew Brownsword Gallery, University of Bath, Community Fund i St. John's Foundation.	2016-2019. El curs tenia una durada de sis setmanes, mentre que el projecte d'art-teràpia tenia una durada de 12 setmanes (de febrer a maig) i es reunien cada dimecres on feien sessions de 2 hores.	Resultats positius.
Visites per a usuaris del Consorci Sanitari de Terrassa	MNACTEC	Visites guiades a la col·lecció i tallers tant al museu com a les instal·lacions de les entitats col·laboradores.	Persones en risc d'exclusió social, persones amb malalties mentals i gent gran.	Centre de Salut Mental d'Adults de Terrassa, Centre de Rehabilitació Comunitària i la Llar de Sant Llàtzer.	Durant el 2019.	